

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGT & DATA

Generalforsamlingen
Foreningsnyheder
Kalender

Rolig generalforsamling i Roskilde

Solen skinnede smukt, akkurat som den plejer at gøre det, når DIS-Danmark holder generalforsamling. Om eftermiddagen blev det endda så sommerligt lunt, at man ikke kunne fortænke nogle i at have foretrukket haven eller andet udendørsliv frem for generalforsamlingen.

Der var 84 tilmeldte medlemmer plus nogle ledsagere. Traditionen tro var der indledende underholdning, og da domkirken lige præcis denne formiddag viste sig at være lukket, var der fundet et par alternative muligheder. Den ene lød på en slentretur gennem byen med en guide, der var instrueret i at servere oplysninger, som kunne have speciel slægtsforskerinteresse. Ifølge folk, som deltog i byvandringen, var det en rigtig god oplevelse. Det samme kunne også siges om den anden mulighed, en rundvisning i det ellers ikke offentligt tilgængelige Roskilde Kloster. Der var vist ingen, der følte sig snydt, selv om domkirken ikke var tilgængelig.

Efter rundturene samledes deltagerne i Hestetorvets Selskabslokaler, hvor selve generalforsamlingen skulle finde sted. Efter at sulten var stillet med et par sandwiches kunne formanden erklære forsamlingen åben og give ordet til rigsarkivar Asbjørn Hellum. Han takkede for et godt samarbejde med en resultatsøgende forening,

der havde ydet uvurderlig hjælp, da cpr-numre i nyere kirkebøger skulle spottes, og som nu var med til at sikre, at indtastningerne strømmede ind. "Slægtsforskere får en masse kompetencer; de lærer at arbejde seriøst med kilder og bliver derigennem mindre fordomsfulde og mere glade", sagde han blandt andet. Han takkede desuden den afgående formand Susanne Fuglsang for et godt samarbejde.

Generalforsamlingen som sådan forløb yderst fredeligt, man fristes næsten til at tilføje: kedeligt. Der var ganske få spørgsmål til beretningen og regnskabet. Ene-tiltilløb til lidt bemærkelsesværdigt skete under valget af suppleanter, hvor bestyrelsen havde fundet et par emner, men hvor et medlem fra forsamlingen rejste sig og tilbød sin assistance. Det tilbud tog generalforsamlingen vel imod, og Lone Bergmann blev valgt sammen med det tidligere bestyrelsesmedlem Kirsten Andersen.

Under eventuelt var der en del spørgsmål til Arkivalieonline og specielt Statens Arkivers nye hjemmeside. Flere pegede på, at den var vanskelig at læse for svagtseende og farveblinde. Rigsarkivaren svarede beredvilligt og lovede, at der ville blive set på uhensigtsmæssighederne.

Referat 2015

DIS-Danmarks generalforsamling blev afholdt lørdag den 11. april 2015, kl. 13.00-15.30 i Hestetorvets Selskabslokaler, Roskilde. 88 medlemmer deltog i generalforsamlingen.

Dagsorden

Formanden byder velkommen

Rigsarkivaren om samarbejdet mellem DIS-Danmark og Rigsarkivet

1. Valg af dirigent.
2. Bestyrelsen aflægger beretning for det forløbne år.
3. Kassereren aflægger det reviderede regnskab til godkendelse.
4. Behandling af indkomne forslag.
- 5a. Fremlæggelse af budget for det kommende år.
- 5b. Fastlæggelse af kontingentet for det kommende år
6. Valg til bestyrelsen
- 6a. Valg af 4 medlemmer i lige år og 5 medlemmer i ulige år.
Poul Wachmann og Jesper Skov er villige til genvalg
Anton Blaabjerg stiller op til en bestyrelsespost

Susanne Fuglsang, Henning Karlby og Kirsten Andersen modtager ikke genvalg

6b. Eventuelt valg af bestyrelsesmedlemmer for 1 år

6c. Valg af suppleanter for 1 år

Kirsten Andersen stiller op til en suppleantpost

Anton Blaabjerg modtager ikke genvalg

Lena Sørensen modtager ikke genvalg

7a. Valg af 2 interne revisorer for 1 år

7b. Valg af 1 revisorsuppleant for 1 år

8. Eventuelt

Formanden byder velkommen

Formanden Susanne Fuglsang bød velkommen. Hun takkede Michael Dupont og Jørgen Kristensen for at planlægge årets generalforsamling, samt de fremmødte medlemmer for at deltage.

Susanne Fuglsang ønsker at stoppe som formand og genopstiller derfor ikke til en bestyrelsespost. Hun takkede for sin tid som formand, både for de ting, hun har været med til, samt for den tillid, der har været vist hende.

Susanne Fuglsang nævnte desuden, at kasserer Henning Karlby heller ikke genopstiller, og at bestyrelsen derfor både skal finde en ny formand og kasserer. Herefter gav hun ordet til Rigsarkivaren.

Rigsarkivaren om samarbejdet mellem DIS-Danmark og Rigsarkivet

Rigsarkivaren fortalte om samarbejdet mellem DIS-Danmark og Rigsarkivet, herunder de mange samarbejds møder, der har været afholdt, bl.a. om Kildeportalen og folketællingen 1930. Han nævnte, at samarbejdet omkring kildeindtastning er strandet, mestendels hos Rigsarkivet; men at det sidste punktum forhåbentlig ikke er sat.

Rigsarkivaren takkede DIS-Danmarks medlemmer for at have været med til at finde CPR-numre i de nyere kirkebøger på Arkivalieronline.

Det har også været en stor succes at samarbejde om slægtsforskervejledningen i Rigsarkivet i København, der drives af frivillige. Siden er projektet taget op på Rigsarkivet i Viborg, og forhåbentlig vil det sprede sig til de øvrige af landets Rigsarkiver.

Der er pt. 185 indtastere af erindringsmedaljer på Rigsarkivets hjemmeside, og der åbnes for indtastning af andre kildegrupper. Det strømmer også ind med indtastere og indtastninger af folketællingerne i Dansk Demografisk Database.

Rigsarkivaren ser store muligheder i at udvikle samarbejdet mellem Rigsarkivet og DIS-Danmark, bl.a. omkring en slægtsforsker-wiki, tests af prototyper o.m.a. Rigsarkivaren gav sit tilsgagn til, at DIS-Danmark også i fremtiden vil blive inddraget i samarbejde med Rigsarkivet.

Rigsarkivaren takkede Susanne Fuglsang og DIS-Danmark for det gode samarbejde.

1. Valg af dirigent.

Bestyrelsen foreslog Ib Hansen, der blev valgt til dirigent.

Dirigenten konstaterede, at generalforsamlingen er lovligt indkaldt og bliver afholdt i overensstemmelse med vedtægterne.

Dog er budget og regnskab offentliggjort lidt vel sent; men det skyldes, at man afventer svar fra SKAT vedr. spørgsmål om moms. Ingen på generalforsamlingen havde indsigelser.

Der er kun indkommet ét forslag (se nedenstående pkt. 4). Ingen på generalforsamlingen mente at have indsendt forslag, der ikke var medtaget.

Michael Dupont blev valgt til referent.

Mogens Pagh, Per Vengfelt og Arne Christiansen meldte sig som stemmetællere.

Dirigenten gjorde opmærksom på, at alle, der ønsker ordet, skal tale i mikrofonen, samt oplyse om deres navn og evt. medlemsnummer.

2. Bestyrelsen aflægger beretning for det forløbne år.

Formanden Susanne Fuglsang aflagde bestyrelsens mundtlige beretning. Den skriftlige beretning har både været bragt på foreningens hjemmeside og medlemsblad.

Efter bestyrelsens mundtlige beretning spurgte dirigenten, om nogen i forsamlingen havde spørgsmål til beretningen.

Werner Wittekind spurgte, hvorfor DIS-Danmark har valgt at deltage i nogle tyske slægtsforskerdage, da disse foreninger ikke dækker Nordtyskland og derfor ikke virker relevante i forhold til DIS-Danmarks virkefelt.

Poul Wachmann svarede: Den tyske slægtsforskerforening, Verein für Computergenealogie, interesserer sig for nogle af de samme ting som DIS-Danmark, bl.a. at få kilder på nettet, og at man derfor mente, det var relevant. Det er i øvrigt første gang gennem længere tid, at DIS-Danmark deltager i slægtsforskeraktiviteter i Tyskland, og DIS-Danmark vil i fremtiden forsøge at udbygge samarbejdet Syd for grænsen, da det kan vise sig at være frugtbart.

Werner Wittekind spurgte, hvorfor DIS-Danmark ikke deltager i de Svenske Slægtsforskerdage. Susanne Fuglsang svarede: Tidligere har foreningen deltaget i Svenske Slægtsforskerdage, men har ikke deltaget i de senere år for at spare penge, da det er meget dyrt at deltage.

Werner Wittekind spurgte til bestyrelsens medlemstal. Henning Karlby svarede: Der er ca. 7.700 medlemmer.

Generalforsamlingen godkendte bestyrelsens beretning.

3. Kassereren aflægger det reviderede regnskab til godkendelse.

Kassereren Henning Karlby gjorde opmærksom på, at der ikke er sket ændringer til det forslag til årsregnskabet 2014, der findes på DIS-Danmarks hjemmeside, og at det derfor er identisk med det endelige årsregnskab.

Henning Karlby gennemgik og redegjorde for regnskabet 2014, der alt i alt udviser et underskud på ca. 157.000 kr. Bestyrelsen havde budgetteret med et underskud på 280.000 kr., men har siden søgt at mindske dette underskud. Regnskabet status er ca. 666.000 kr.

Efter regnskabsaflæggelsen spurgte dirigenten, om nogen i forsamlingen havde spørgsmål til regnskabet.

Grete Grundtvig spurgte, hvorfor der ikke som tidligere er nævnt arbejdsskadeforsikring under ekspedition i regnskabet. Henning Karlby svarede: DIS-Danmark har stadig en arbejdsskadeforsikring; men fakturaen kom så sent, at den først af faktureret i regnskabet 2015.

Werner Wittekind spurgte, om DIS-Danmark stadig har bundne penge stående på en konto, der giver gode renter? Henning Karlby svarede, at DIS-Danmark har haft kontoen indtil medio 2014.

Werner Wittekind spurgte, om Slægtshistoriske Weekend i Brandbjerg gav overskud eller underskud. Henning Karlby svarede, at det har givet DIS-Danmark et mindre underskud på ca. 3.500 kr.

Claus Hein-Nielsen spurgte, om midlerne til DIS-publikation kun er brugt på den udgivelse, som DIS-Odense har lavet. Henning Karlby svarede, at kontoen kun dækker udgifter til DIS-Danmarks andre udgivelser, fx DIS-Danmarks "Hjælp til begyndere i slægtsforskning".

Herefter orienterede Henning Karlby om DIS-Danmarks henvendelse til SKAT vedr. spørgsmålet, om DIS-Danmark skal momsregistreres. Henning Karlby forventer, at DIS-Danmark slipper for at betale moms; men at man stadig afventer et endeligt svar, selv om der er gået halvanden måned siden mødet.

Når afgørelsen er faldet, bliver den offentliggjort på hjemmesiden.

Generalforsamlingen godkendte regnskabet 2014.

4. Behandling af indkomne forslag.

Der er indkommet et forslag til behandling fra medlem Ingrid Wallberg Sørensen vedr. tidligere bestyrelsesmedlem Knud Haaning Andersens fremtidige medlemskab af DIS-Danmark.

Henning Karlby fortalte om kontingentopkrævningen, der er omtalt i forslaget, at DIS-Danmark også sender medlemsopkrævninger ud for Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie, og at Ingrid Wallberg Sørensen har misforstået kontingentopkrævningen, der ikke vedrører medlemskab af DIS-Danmark, men af Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie, og at Knud Haaning Andersen fortsat ikke er medlem af DIS-Danmark.

Generalforsamlingen stemte om forslaget: 58 ud af de 88 tilstedeværende stemte imod forslaget, der derfor blev forkastet (heraf ønskede 17 medlemmer ikke at afgive deres stemme).

5a. Fremlæggelse af budget for det kommende år.

Henning Karlby fremlagde budgettet for 2016. Bestyrelsen har forsøgt at få udgifter og indtægter til at balancere.

Grete Grundtvig spurgte, hvor den planlagte udgivelse af DIS-Danmark og SSF er budgetteret. Henning Karlby svarede, at der ikke er sat ekstra penge af til fællesudgivelsen. SSF skal betale deres andel af udgivelsen.

Generalforsamlingen godkendte budgettet for 2016.

5b. Fastlæggelse af kontingentet for det kommende år

Bestyrelsen foreslog uændret kontingent. Generalforsamlingen vedtog forslaget.

6. Valg til bestyrelsen

6a. Valg af 4 medlemmer i lige år og 5 medlemmer i ulige år.

Bestyrelsen foreslog Poul Wachmann, Jesper Skov, Anton Blaabjerg, Kaj Holdensen og Jan Amnitzbøl Krusell. Dem, der var til stede, gav en kort præsentation af sig selv, mens Henning Karlby orienterede om Jan Amnitzbøl Krusell.

Generalforsamlingen valgte Poul Wachmann, Jesper Skov, Anton Blaabjerg, Kaj Holdensen og Jan Amnitzbøl Krusell.

6b. Eventuelt valg af bestyrelsesmedlemmer for 1 år

Intet at behandle.

6c. valg af suppleanter for 1 år

Bestyrelsen foreslog Kirsten Andersen som 1. suppleant og Kenneth Knudsen som 2. suppleant.

Dirigenten spurgte, om der var andre forslag: Lone Bergmann foreslog sig selv.

Generalforsamlingen stemte om forslagene:

Kirsten Andersen fik 69 stemmer

Lone Bergmann fik 50 stemmer

Kenneth Knudsen fik 41 stemmer

Der var desuden 3 blanke stemmesedler

Generalforsamlingen valgte Kirsten Andersen til 1. suppleant og Lone Bergmann til 2. suppleant.

7a. Valg af 2 interne revisorer for 1 år

Bestyrelsen foreslog Svend-Erik Christiansen og Knud Spangsø.

Generalforsamlingen valgte Svend-Erik Christiansen og Knud Spangsø.

7b. Valg af 1 revisorsuppleant for 1 år

Bestyrelsen foreslog Steen Kobberø-Hansen.

Generalforsamlingen valgte Steen Kobberø-Hansen.

8. Eventuelt

Bodil Grove Christensen spurgte Rigsarkivaren, om Daisy bliver nemmere at bruge i fremtiden. Rigsarkivaren svarede: Rigsarkivet er ved at lave ny søgefunktion, "Søg og naviger", hvor man bl.a. skal kunne søge på tværs af Daisy og DDA. Daisys indhold er i øvrigt uploadet på www.archivesportaleurope.net, hvor det er muligt også at søge i Daisys bemærkningsfelter.

Bodil Thomasberg spurgte, om der på Rigsarkivets nye hjemmeside bliver større kontrast mellem baggrund og tekst, så det bliver lettere at læse teksterne. Rigsarkivaren svarede, at der altid er problemer i begyndelsen, og at der arbejdes på at gøre hjemmesiden bedre, herunder også læsbarheden.

Werner Wittekind spurgte, om man snart kunne læse digitaliserede kilder på www.sa.dk uden at bruge Java. Rigsarkivaren svarede, at man i løbet af et par måneder ikke længere behøver Java, da alle digitaliserede kilder herefter vil kunne læses i Rigsarkivets nye viewer.

Kim Melchior, der bor i USA, spurgte, om www.sa.dk bliver oversat til engelsk, så udlændinge lettere kan finde rundt. Rigsarkivaren svarede, at han bliver svar skyldig, da han ikke på stående fod kan huske, om der er planer om en engelsksproget version.

Dirigent Ib Hansen henstillede til bestyrelsen, at man fremadrettet skifter stemmesedlerne ud, da de samme har været brugt i en længere årrække. Dermed mindsker man mulighederne for snyderi.

Bestyrelsesmedlem Poul Wachmann fik ordet og efterlyste flere frivillige til DIS-Bibliotek & Arkiv. Hver torsdag kl. 10-14 er der åbent for besøgende. Adressen er Værkstedsgården 15, 1. sal, 2620 Albertslund.

Efter spørgerunden takkede Susanne Fuglsang de eksterne revisorer Knud Spangsø og Svend-Erik Christiansen samt dirigent Ib Hansen for deres frivillige arbejde og overrakte dem hver to flasker vin.

Susanne Fuglsang takkede også kasserer Henning Karlby for det frivillige arbejde, han har lagt i foreningen, og overrakte ham to flasker vin.

Næstformand Jesper Skov takkede den afgangende formand, Susanne Fuglsang, for hendes tid som formand og nævnte nogle af de ting, der er sket i DIS-Danmark i hendes formandsperiode, herunder samarbejdet med Rigsarkivet, det nordiske samarbejde og hendes rolle som mødeleder på bestyrelsesmøderne. Herefter overrakte han hende to flasker vin.

Til slut erklærede dirigenten generalforsamlingen for afsluttet.

Dato og underskrift

Ib Hansen, dirigent

Michael Dupont, referent

De nye medlemmer af bestyrelsen præsenterer sig

Lone Bergmann

Jeg er pensioneret lærer efter 35 år i Folkeskolen.

Jeg sidder i brugerrådet på Rigsarkivet, og jeg er frivillig vejleder på samme sted.

Jeg har dyrket slægtsforskning i mere end 30 år. Mine aner kommer først og fremmest fra Odense og det nordlige Fyn samt Sevel sogn i Ringkøbing amt.

Har i de senere år også arbejdet meget med efter-slægt. Derved er jeg kommet ind i meget forskelligartede erhverv og meget vidt omkring geografisk. F.eks. til Norge, Sverige, Grønland, Færøerne og De vestindiske Øer.

I bestyrelsen vil samarbejdet med alle dele af Rigsarkivet og andre samarbejdspartnere især have min interesse.

Kaj Holdensen

Som nyvalgt bestyrelsesmedlem er jeg blevet opfordret til at skrive lidt om mig selv.

Jeg er født i 1953 på Frederiksberg. Efter endt skolegang i Kalvehave begyndte jeg at arbejde ved landbruget og derefter ved Ford – Stofa og Ketner i Næstved. Alt sammen indtil 1. januar 1993, hvor jeg blev ansat

hos Sportster A/S, hvor jeg nu er konsulent og sælger elektriske kørestole. Dette holder jeg op med i december i år, hvor jeg har valgt at gå på efterløn.

Min slægtsforskning har baggrund i min arvede slægtsbog over Gaardejer Jeppe Jakobsen og hustru Ane Kirstine Hans Christiansen (mine tipoldeforældre på min faders side) udarbejdet af Slægtshistorisk Institut, Viborg i 1968. Bogen har altid haft min interesse og har været det, der har sat 'skub' i mig for at komme i gang med slægtsforskningen. En anden ting er, at jeg, efter at begge mine forældre er døde, fandt, at det var vigtigt at kunne overbringe ens slægtshistorie til ens efterkommere. Derfor kom jeg i gang!

Jan Amnitsbøll Krusell

Jeg er lige på grænsen til at blive folkepensionist – det punkt, hvor alle taler om, at så får man rigtig god tid til sine hobbyer, som for mig er foreningsarbejde og slægtsforskning. Jeg begyndte at forske som 17 årig på arkivet i Odense.

Jeg har arbejdet i mere end 30 år med organisation, administration og øko-

nomi – og det er jeg god til.

Min energi i bestyrelsen bliver i første omgang rettet indad. Der er nogle knaster med regnskabssystemet og moms, som jeg vil knække. For mig er det vigtigt, at foreningen virker problemfri i hverdagen, så bestyrelsen kan tage sig af vores formål.

På slægtssiden er det min ambition at opdatere det skrift om slægten Amnitsbøll, der blev til i 1902 og trykt i Ystad. Jeg arbejder lige nu på at afdække hele efter-slægten for sadelmager Kristian Johansen af Brenderup (*16-08-1866). Han havde 8 børn, rigtig mange børnebørn og en del nulevende oldebørn – jeg er en af dem.

Efter at have gået til slægtsforskning i to-tre år, var jeg med til at danne DIS-Næstved.

Vi startede foreningen fra bar bund; vi var en gruppe kursister, der havde samme udgangspunkt, nemlig at vi syntes, at der manglede en 'teknisk' slægtsforskningsforening i Næstved. Efter henvendelse til DIS-Danmark og lang tænkepause/forberedelsestid startede vi DIS-Næstved i februar 2013. Efter at have været formand her i to år, valgte jeg her i foråret at trække mig fra posten som formand og blev i stedet valgt til en suppleantpost. Indtil videre fungerer jeg som kasserer i foreningen. Vi er i dag 83 medlemmer i foreningen.

Jeg blev i 2013 af Susanne Fuglsang opfordret til at indgå i DIS-Danmarks lokalforeningsudvalg, hvilket jeg takkede ja til.

Udover slægtsforskning er jeg formand og webmaster for grundejerforeningen i vores sommerhusområde og kasserer og webmaster i Fritidshusejernes Landsforening.

Dette for at fortælle lidt om mig selv og min baggrund for at gå ind i bestyrelsen for en forening som DIS-Danmark. Jeg glæder mig meget til at deltage i arbejdet i bestyrelsen og DIS-Lokalforeningsudvalget, som jeg af bestyrelsen er valgt til formand for.

Ny formand hos **DIS-Helsingør**

Anne Grethe Kolstrup, Ålsgårde, blev afløst af Jørgen Petersen, Espergærde

DIS-Helsingør måtte ved generalforsamlingen i marts tage afsked med foreningens mangeårige formand, Anne Grethe Kolstrup, som var med til at starte foreningen for snart 10 år siden og har været foreningens formand i de sidste mange år.

Anne Grethe Kolstrup er rejst fra lokalområdet til Hanhered i Nordjylland.

Hun blev i sagens natur hyldet af foreningens medlemmer ved generalforsamlingen, hvor hun modtog et "slægtstræ", som bestod af blomster i form af billeder fra foreningens virke samt blade, som var indpakkede pengesedler. Hun blev ligeledes hyldet af de godt 20 medlemmer, som dagen efter generalforsamlingen var mødt op til læsegruppens møde.

Som ny formand valgte generalforsamlingen Jørgen Petersen, Espergærde, som betingede sig et bredt samarbejde i bestyrelsen og medlemskredsen, hvilket han fik stor opbakning til af medlemmerne på generalforsamlingen. Jørgen Petersen lægger i disse dage sidste hånd på efterårets og næste års program sammen med sin bestyrelse. Det ser ud til at blive til mange spændende foredrag og møder, ligesom der vil blive tilbudt flere kurser, bl.a. i gotisk skrift og Legacy.

Forsidefoto

Den smukke blå dør findes i Roskilde Kloster, hvor mange af deltagerne i årets generalforsamling fik en spændende rundvisning. Fotograf: Arne Christiansen.

Collage

Stemmingsbilleder fra generalforsamlingen.
Fotograf: Arne Christiansen.

Kalender

Se også på hjemmesiden <http://www.slaegtogdata.dk/aktuelt> og under de enkelte lokalforeninger. Her kan være flere arrangementer.

Tid	Sted	Emne	Arrangør	Tilmelding m.v.
Tirsdag 1. og 15. september kl. 19.00-21.30	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, indgang F, Odense V	Slægtsroderi, aften	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Torsdag 3. sept. og 1. oktober kl. 09.00-12.00	Rigsarkivet, Jernbanegade 36, Odense	Snakkedag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Fredag 4. sept. kl. 07.30-18.30	København	Udflugt til København med besøg på Stadsarkivet, Christiansborg og Arbejdmuseet	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 7. sept. kl. 10.45-12.45	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, indgang F, Odense V	Grundkursus i slægtsforskning starter (7 gange)	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 7. og 21. september, 5. og 19. oktober kl. 13.00-15.00	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, indgang F, Odense V	Legacy legestue	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 8. sept. kl. 19.00	Knudepunktet, Kærhøjparken 19, Vejen.	Family Search. Foredrag v/Anna Margrethe Krog-Thomsen	DIS-Kongeaen	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kongeaen
Torsdag 10. sept. kl. 19.00-21.30	Vestre Skole, Gyldenbjergsvej 31, Svendborg	Lægdsruller – lær det nu. Foredrag v/Flemming Knudsen. Medbring computer	DIS-Sydfyn	www.dis.sydfyn@live.dk
Mandag 14. og 28. september og 26. oktober kl. 10.15-12.45	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, indgang F, Odense V	Slægtsroderi, formiddag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 14. og 28. september og 26. oktober kl. 13.00-15.00	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, indgang F, Odense V	Gotisk læsekreds	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 15. sept. kl. 19.00	Foreningslokalet Sydholmen 8, Hvidovre	Kilderne skal dokumenteres. Foredrag v/Mette Fløjborg	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/Sokkelund
Onsdag 16. sept. kl. 19.00-21.00	Aalborg Universitet, Badehusvej 5, Aud. 6 (over gården), Aalborg	IT-sikkerhed for slægtsforskere. Foredrag v/Johnny Fredslund	DIS-Aalborg	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/aalborg
Tirsdag 22. sept. kl. 19.00	Knudepunktet, Kærhøjparken 19, Vejen.	Klubaften	DIS-Kongeaen	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kongeaen
Torsdag 24. sept. kl. 19.00-21.30	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, indgang F, Odense V	I krig for Lincoln. Foredrag v/Anders Bo Rasmussen	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Torsdag 24. sept. kl. 19.00-21.00	Historiens Hus, Odense. Fælleskørsel fra SG hal, Johs. Jørgensens Vej kl. 18.30	Kommunearkiverne. Foredrag v/Johnny Wøllekær	DIS-Sydfyn	www.dis.sydfyn@live.dk

Kommende bestyrelsesmøder i DIS-Danmark

I nærmeste fremtid er planlagt følgende møder for bestyrelsen.

5. september 2015
i Odense

21. november 2015
i Albertslund, Biblioteket

16.-17. januar 2016
i Odense

www.slaegtogdata.dk

DIS-Danmarks hjemmeside
www.slaegtogdata.dk

Webmaster Arne Feldborg
webmaster@dis-danmark.dk

Særtilbud - især til nye medlemmer

Ekspeditionen har et restoplæg fra de seneste tre årgange af medlemsbladet, som sælges så længe lager haves.

Slægt & Data – hele årgang 2012 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data – hele årgang 2013 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data – hele årgang 2014 sælges samlet for 70 kr.

Hæftet 25 år med slægt og data.

DIS-Danmark 1989-2014 50 kr.

Bogen Sogn Herred Amt 99 kr.

Bogen At skrive slægtshistorie 149 kr.

Alle priser er inkl. moms og forsendelse, og betaling sker forud med kort eller ved bankoverførsel.

Henvend dig til Ekspeditionen, ekspedition@dis-danmark.dk, eller brug bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden under foreningen.

Her kan du også bestille cd'en med samtlige numre af Slægt & Data.

DIS-Danmarks ekspedition

Henvendelser til DIS-Danmarks ekspedition sker via adressen:

Arne Christiansen
ekspedition@dis-danmark.dk
Tlf. 52 79 90 20
Telefonen er åben for ekspedition
Tirsdag kl. 14-18 – ellers telefonsvarer

Ekspeditionen besvarer praktiske spørgsmål og sørger i øvrigt for forsendelse af foreningens forskellige produkter, f.eks. bøger, cd'erne med Slægt & Data og Postadressebogen. Ekspeditionen står også for tilmelding til DIS-Danmarks læsekredse, hvor udenlandske blade rundsendes blandt DIS-medlemmer. Husk selv at kontrollere, at post- og mailadresserne stadig er korrekte.
De kan rettes på www.slaegtogdata.dk > Mine indstillinger.

DIS-Danmarks bestyrelse

Jesper Skov Formand. AO-repr. Friggsvej 3, Sdr. Onsild, 9500 Hobro	skov@dis-danmark.dk
Anton Blaabjerg Næstformand. Fredensgade 38, 8800 Viborg. Tlf. 86 61 04 36	blaabjerg@dis-danmark.dk
Jan Amnitzbøl Krusell Kasserer. Frøkærparken 116, 8320 Mårslet. Tlf. 24 63 62 69	krusell@dis-danmark.dk
Kathrine Tobiasen Redaktør. DIS-Forum. Korsagervej 13, 8940 Randers SV. Tlf. 41 28 65 30	tobiasen@dis-danmark.dk
Michael Dupont Sekretær. Stenager 216, st.th, 2600 Glostrup. Tlf. 43 44 16 52	dupont@dis-danmark.dk
Poul Wachmann Valmuehaven 42, 2765 Smørum. Tlf. 42 51 02 45	wachmann@dis-danmark.dk
Jørgen Kristensen Markskellet 130, 4300 Holbæk. Tlf. 29 45 69 26	kristensen@dis-danmark.dk
Bodil Grove Christensen Hvedevej 1, 7490 Aulum. Tlf. 26 17 87 59	grove@dis-danmark.dk
Kaj Holdensen Solbakkevej 60, 4700 Næstved. Tlf. 21 12 98 18	holdensen@dis-danmark.dk
Kirsten Andersen Suppleant. Gjelstensåsen 125, 3650 Ølstykke. Tlf. 47 17 75 78	andersen@dis-danmark.dk
Lone Bergmann Suppleant. Kærlundevej 50, st.th., 2730 Herlev. Tlf.	bergmann@dis-danmark.dk

Slægts - Historie

Fællesnummer for
Slægten og Slægt & Data
Sommer 2015

Udgives af DIS-Danmark og
Sammenslutningen af Slægtshistoriske
Foreninger (SSF)

www.slaegtodata.dk
admin@dis-danmark.dk
www.ssf.dk
blaab@webspeed.dk

Redaktionen:

Kathrine Tobiasen, ansvarshavende redaktør
Korsagervej 13, 8940 Randers SV
Tlf. 41 28 65 30
tobiasen@dis-danmark.dk
Redaktionsmedlemmer:
Gitte Christensen, Henning Karlbj
og Anton Blaabjerg
Korrektur:
Gitte Hovedskov og Kirsten Sanders.

Redaktionen kan kontaktes via DIS-Danmarks
hjemmeside:
Foreningen / Bladet Slægt og Data,
Kontakt redaktionen.

Layout, sats og tryk:

Grafisk Data Center ApS, tlf. 66 12 10 30
Trykplag: 10.500 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis
foreningernes holdning.
Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes
som foreningsstof.
Redaktionen påtager sig intet ansvar for
uopfordret indsendt materiale og forbeholder
sig ret til at redigere i tilsendte artikler.
Eftertryk er tilladt efter aftale med
redaktionen. Det skal forsynes med tydelig
kildeangivelse, ligesom redaktionen skal have
tilsendt en kopi.

Deadline for næste
Slægt & Data er 1. august 2015.
Deadline for næste
Slægten er 15. oktober 2015.

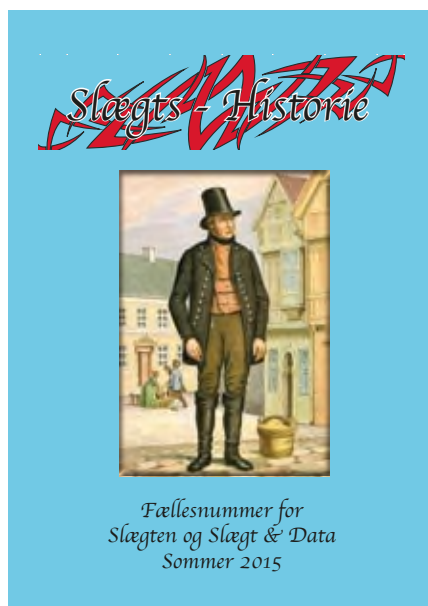
Bladet sendes gratis til medlemmer
af DIS-Danmark og SSF.

ISBN 978-87-90044-06-0

Indhold nr. 2 – 2015 Slægts-Historie

- 3 Om dette nummer
- 4 Det store bedrag
- 9 Ferdinand Eusebius Sørensen
- 14 Ole Pedersen, manden der blev morder af kærlighed
- 17 Jensen og de kongelige
- 20 Den livlige proprietær til Vesløgsgård
- 22 En fynsk skolelærers livshistorie i 1800-tallet
- 24 Undervejs med 1930-folketællingen
- 25 To generationer skovfoged Erichsen
- 31 Genealogisk Samling på Frederiksberg Bibliotek har overlevet
- 32 Slægtsbog på nettet
- 33 Nyt om programmer – specielt til Mac
- 34 I fængsel for at begå hor
- 36 Hvordan får man 'kød på slægten'?
- 41 Gotisk læseprøve
- 42 Boganmeldelser
- 46 En af Danmarks største slægter kommer på nettet – en status
- 47 Register til Sønderjyske skifter på nettet
- 48 Historiske Dage i Øksnehallen
- 49 Indtastningsprojekter hos Danish Family Search
- 50 Danskeaner.dk – en mulighed på nettet
- 53 Tydning af den gotiske tekst side 41
- 54 Slægtshistorisk Weekend 2015

Fællesnummer for
Slægten og Slægt & Data
Sommer 2015

Forsiden

Temaet for dette nummer er
1800-tallet med særligt fokus på
almindelige, jævne mennesker.
Det illustrerer forsidebilledet,
der er et af F.C. Lunds velkendte
litografier fra 1864 af danske
egnsdragter. Det valgte viser en
bonde fra Randersegnen.

Om dette nummer

Opmærksomme medlemmer vil formentlig have erfaret, at repræsentanter for de tre landsdækkende foreninger for slægtsforskere, Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie, Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger (SSF) og DIS-Danmark – Slægt & Data, gennem de seneste par år har holdt en række uforpligtende møder, hvor man har leget med tanker om et tættere samarbejde, der måske endda kunne munde ud i en sammensmeltning.

Det skal ikke skjules, at der er mange sten på vejen til et samarbejde mellem de tre foreninger, der er meget forskellige med hensyn til organisation og til dels også kultur, selv om interessefeltet og mange af medlemmerne er de samme.

Men da det er godt at tage fat i noget helt konkret for at se, hvor langt det kan bære, blev det besluttet, at man kunne starte med at lave en fælles udgave af SSFs medlemsblad Slægten og DIS-Danmarks Slægt & Data. Det er resultatet af dette arbejde, du nu sidder med. Titlen Slægts-Historie er valgt, fordi det er det, vi beskæftiger os med, og fordi det var det logo, som prydede det fælles banner, hvorunder fem slægtshistoriske organisationer/foreninger samarbejdede på bedste vis på messen Historiske Dage i Øksnehallen i marts 2015 (se mere s. 48).

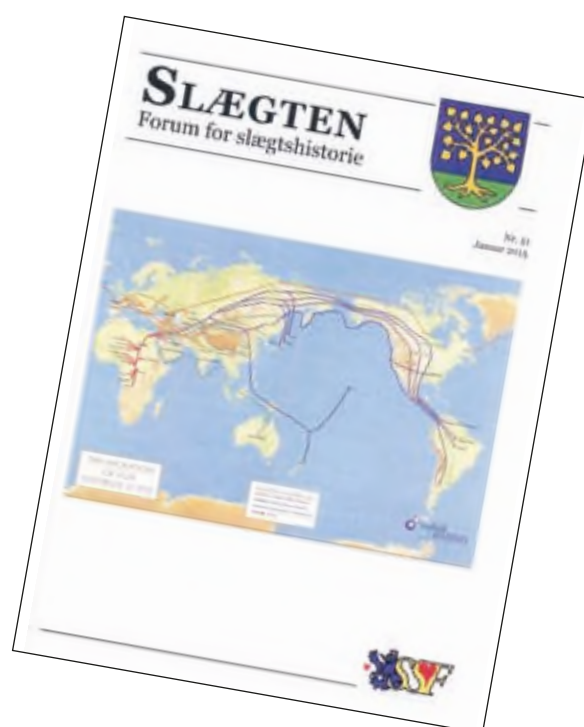
Der er stor forskel på de to blade. Formatet falder først i øjnene; Slægten er i A5 med mange sider og få farver, mens Slægt & Data er mere magasinagtigt og i A4. Slægten er en halvårlig udgivelse, mens Slægt & Data kommer hvert kvartal. Indholdsmæssigt vejer de enkelte foreningers programmer tungt i Slægten, suppleret med slægtshistorier, mens Slægt & Data bringer artikler, hvor IT og web-emner har en vis dominans, men dog ikke længere er enerådende. I dette nummer er det rene foreningsstof, derunder foreningsprogrammerne, flyttet ud i et indstik for hver forening, så vi i selve bladet kan fokusere på artiklerne og historierne. Hvordan det vil se ud fremover, hvis det kommer til en sammensmeltning af bladene, er endnu et åbent spørgsmål.

Hvad kan vi så byde på i denne udgave, hvor kræfterne for en stund er samlet? Første del af bladet udgøres af et 1800-tals tema, der er valgt, fordi 1800-tallet også er tema for årets slægtshistoriske weekend (læs mere s. 50-51). Vi lægger ud med en artikel, der kaster lys over en episode i danmarkshistorien, som de færreste nok kender. Den følges af historier om vidt forskellige skæbner fra land og by, triste såvel som opløftende.

I anden del serverer vi en mere blandet pose bolsjer. Her er der stof om programmer og websider, og vi anmelder en stak bøger og fortæller om et par spændende arrangementer. Endelig er der mulighed for at prøve kræfter med tyding af en gotisk håndskrift.

Rigtig god læselyst!

Det store bedrag

Om danske og norske søfolk i Napoleons tjeneste

Af Jørgen Green
Dexter Gordons Vej 3
2450 København SV
green@grifo.dk

I forbindelse med min research til bogen "Kampen om Norge" fandt jeg på Rigsarkivet mandskabsrullerne for de fire franske skibe ved Schelde, som var bemandede af danske og norske søfolk og officerer.

Rullerne indeholdt oplysninger om navn, stilling, udskrivningskreds, tjenesteperiode, hvilket skib de gjorde tjeneste i, og om de var døde, deserteret eller hjemsendt under opholdet ved Schelde.

I alt drejede det sig om ca. 3.400 personer, som i perioden 1808-13 af Frederik 6. og Admiralitet blev sendt til floden Schelde i Holland. En del af oplysningerne fra disse mandskabsruller samt en kopi af dem har jeg lagt ud på nettet på www.kampenomnorge.com.

Nedenfor har jeg beskrevet baggrunden for udsendelsen, problemerne under opholdet ved Schelde samt årsagen til, at den danske konge i februar 1813 anmodede Frankrig om at få de dansk-norske besætninger og deres officerer hjem til Danmark.

Baggrunden for udsendelsen

Efter englændernes bombardement af København og røbet af den danske flåde i 1807 havde Danmark hårdt brug for store lineskibe. Kun to af flådens lineskibe, som befandt sig ved Norge på tidspunktet for udleveringen af flåden, havde undgået engelsk beslaglæggelse.

Rusland, som havde planer om at erobre Finland fra Sverige, advarede Danmark om, at når Rusland tog Finland fra Sverige, så ville Sverige, som kompensation for det tabte land, gøre forsøg på at erobre Norge fra Danmark og besætte Sjælland.

Ifølge Rusland rådede Danmark ikke over tilstrækkelige styrker til at forhindre et svensk angreb. Den russiske kejser, zar Alexander 1., opfordrede derfor Danmark til at bede Napoleon om tropper. Alexander havde allerede kontaktet Napoleon og opfordret denne til at stille de fornødne tropper til rådighed for et angreb på Sverige.

Planen var, at de danske og de franske hjælpetropper skulle angribe Sverige fra Sjælland, samtidig med at norske tropper skulle rykke ind over grænsen til Sverige og russiske tropper ind i Finland. Kronprins Frederik tilsluttede sig planen.

Traktat med Frankrig

I februar 1808 indgik Danmark en aftale med Napoleon om et hjælpekorps på ca. 32.000 mand. Udgifterne til hjælpekorpsets ophold i Danmark skulle betales af Danmark. Den 29. februar erklærede vi Sverige krig.

For at sikre overflytningen af den danske hær og det franske hjælpekorps til Sjælland og videre til Skåne blev der rettet en henvendelse til Rusland om at få stillet lineskibe til rådighed. Anmodningen blev imødekommet.

En eskadre af russiske skibe, som var bestemt for de danske farvande, blev udrustet under den russiske admiral Hanickoffs kommando, og tre danske søofficerer blev sendt til Rusland for at bistå russerne med navigationen i de danske farvande. Men kort tid efter, at den russiske eskadre havde forladt Kronstadt, blev den af en forenet engelsk-svensk flåde tvunget til at søge i havn, hvor den blev holdt indespærret.

Flådebasen ved Schelde

Napoleon havde på dette tidspunkt udpeget floden Schelde ved Antwerpen og Vlissingen som det sted, hvorfra en fransk flåde med størst effekt kunne føre en krig med England. Antwerpen var i 1808 i gang med at blive omdannet til en stor krigshavn med værft, dokker og magasiner; stor nok til at rumme en betydelig orlogsflåde. Uanset om en fjendtlig blokade spærrede indsejlingen til Schelde og Antwerpen, var det muligt at transportere skibsbygningsmaterialer og alle slags krigsfornødheder uhindret over land og ad floderne Rhinen, Maas og Schelde til Antwerpen og Vlissingen. Opbygningen af en flådebase ved Schelde ville medføre, at en del af den engelske flåde ville blive bundet ved flodens udløb for at forhindre, de franske skibe i at sejle ud og operere i Nordsøen og i den Engelske Kanal. Når den franske krigsflåde var tilstrækkelig udbygget kunne den anvendes ved en invasion af England.

I begyndelsen af 1808 var de første otte lineskibe sat i vandet og parat til at blive klargjort og bemanded. Yderligere otte lineskibe var under bygning. Men Napoleon manglede erfarne søfolk og søofficerer til sin store flåde. Dem havde Danmark.

Forhandlinger i Paris

Ved et møde den 18. februar 1808 med den franske udenrigsminister Champagny blev den danske gesandt Christopher Vilhelm Dreyer i Paris præsenteret for et forslag til forelæggelse for den danske konge om at bemane tre af de franske lineskibe ved Schelde, da Danmark, efter englændernes ran, ifølge Napoleon, ikke længere havde brug for alle sine officerer og søfolk i den danske flåde.

De tre lineskibe skulle iflg. Champagny under fransk

overkommando og under det franske flag operere i Østersøen og således deltage i forsvaret af Danmark og Norge og i krigen med England.

Dreyer svarede, at han frygtede, at forslaget vil give anledning til store vanskeligheder, navnlig fordi han forventede, at de danske søfolk ikke ville bryde sig om at komme under fremmed kommando og flag. Han foreslog i stedet, at de danske søfolk kom til at tjene under danske officerer og under dansk flag.

Dette forslag blev den franske minister så vred over, at han afbrød forhandlingerne med følgende skarpe svar: så kan De selv betale Deres matroser, når De ikke vil have, at kejseren skal gøre det!

I et brev til det danske udenrigsdepartement skrev Dreyer efter mødet med den franske minister bl.a.:

"At sende danske matroser og officerer som besætning for tre franske linieskibe under fransk overkommando og under fransk flag vil efter min ærbødige formening være ensbetydende med at give afkald på nogen sinde mere at få disse tre besætninger at se i Danmark og vil være med til at overlade det til kejserens luner at anvende dem, hvor han finder det for godt".

Forhandlinger i København

Kort tid efter drøftelserne i Paris førte den franske gesandt Didelot i København forhandlinger med udenrigsminister Bernstorff om det samme spørgsmål. Forhandlingerne skete på grundlag af et brev sendt til Didelot fra den franske udenrigsminister Champagny den 20. februar 1808, to dage efter mødet med Dreyer. Af brevet fremgår bl.a.:

"Hans Kejserlige Majestæt ønsker, at den danske regering stiller til hans rådighed og hans sold et antal kaptajner, officerer af alle grader og søfolk tilstrækkeligt til at danne komplette besætninger til tre linieskibe, som befinder sig i havnen i Vlissingen. Disse skibes formål er at

krydse i Østersøen og følgelig beskytte og forsvare Kongens lande og handel.

Jeg har overbragt dette forslag fra hans Majestæt til baron Dreyer, som må have informeret sin regering; Men jeg frygter, at han ikke har taget et af de væsentligste synspunkter i betragtning: nemlig Danmarks direkte interesse, og at han kan have troet, at besætningen skulle være i de franske officerers tjeneste.

Hans Majestæts hensigt er, at officererne og kaptajnerne og ligeledes sømændene skal være danske.

Ved at imødekomme hans Majestæts ønske modtager Danmarks hof mere end det giver; for skibenes destination er Østersøen og forsvaret af Danmark. Deraf fremgår, at Hans Kejserlige Majestæt tiltænker de tre linieskibe til forsvar af Danmark, og han påtager sig herudover soldet og forplejningen af besætningerne. Det er et tilbud om beskæftigelse af de danske søfolk, som er inaktive. Det er en lejlighed, som er givet dem til at bidrage til successen af den fælles sag og hævne Englands krænkelser, så dybt følt af hele den danske nation.

Det er i denne mening, Monsieur, at jeg ønsker, at I taler med greve Bernstorff.

Hvis, hvilket jeg ikke betvivler, dette forslag, som er i begge staters fælles interesse, bliver godkendt af det danske hof, vil jeg indestændigt bede om, at besætningerne, som bliver stillet til Hans Majestæts rådighed, øjeblikkelig bliver sendt til Vlissingen. Frankrig betaler alle rejseudgifterne.

Modtag, Monsieur, forsikringen om min høje agtelse. Champagny"

Resultatet blev, at kronprins Frederik bestemte sig for at imødekomme Napoleons anmodning, så vidt, som det var muligt. Men hjælpen blev i første omgang indskrænket til bemanning af to linieskibe, da man ikke kunne afse mere mandskab på grund af den forestående krig med Sverige.

Napoleons skibsværft i Antwerpen, hvor mellem 400-1.000 tvangsarbejdere og krigsfanger deltog i anlægsarbejdet og byggeriet af skibe. Blandt krigsfangerne var der nogle af de spanske hjælpetropper, som af den danske konge var blevet overgivet til franskmændene efter spaniernes mytteri og bortsejling i 1808. Radering af Henri François Schaefels. Museum Plantin-Moretus, Antwerpen.

Udsendelsen og ankomsten til Vlissingen

I Danmark blev de to danske søkaptajner, Sigvard Urne Rosenvinge og baron Hans Holsten udset som kommandører af de to franske lineskibe. Rosenvinge afrejste allerede i marts 1808 til Vlissingen for at forberede de dansk-norske besætningernes ankomst. Så snart de franske hjælpetropper og de danske troppers overførsel til Skåne var gennemført, skulle flere søofficerer følge efter.

Mange danske og norske søfolk, som sejlede med danske eller fremmede nationers skibe, gik på dette tidspunkt rundt i de vest- og sydeuropæiske havne uden mulighed for hyre eller indtægt på grund af den engelske blokade. Selv om det af betingelserne for deres søpatent fremgik, at de i tilfælde af krig straks skulle vende hjem for at deltage i forsvaret af deres fødeland, havde de færreste af dem penge, så de kunne komme hjem.

Den 13. marts 1808 blev der fra udenrigskollegiet udsendt ordre til de danske konsuler om, at de hos de lokale myndigheder skulle søge om rejsepas til de strandede danske og norske søfolk og være dem behjælpelige med at komme til Vlissingen i Holland.

Af en liste, fundet i Departementet for de Udenlandske Anliggendes arkiv, fremgår det, at i alt 1.082 danske og norske søfolk i foråret og forsommeren 1808 blev sendt til Vlissingen af konsulerne.

Samtidig blev der fra Danmark og Norge sendt faste søofficerer og månedsløjtninger samt mandskab fra Holstens faste stok til Vlissingen. Den samlede styrke kom således op på ca. 1.400 mand.

I Danmark og blandt de udsendte besætninger og deres officerer havde man al mulig grund til at tro, at de dansk-bemandede franske orlogsskibe skulle ses i sammenhæng med Napoleons løfte om støtte Danmarks krig med Sverige, og at orlogsskibene skulle operere i Østersøen for at deltage i forsvaret af de danske og norske kyster. Men det skulle hurtigt vise sig, at gesandt Dreyer fik ret i sin advarsel.

Utilfredsheden breder sig

Allerede kort tid efter ankomsten til Vlissingen, stod det klart for de udsendte officerer og deres mandskaber, at skibene aldrig ville komme til indgå i forsvaret af de danske og norske kyster. Herudover var der stor utilfredshed blandt såvel officerer som mandskab med de forhold, som tjenesten foregik under. Klagerne omfattede skibene, som var blevet bygget med al for stor hast, manglende udlevering af køjetøj, udeblevne lønninger og utilfredshed med kosten, som langt fra svarede til den kost, som de dansk-norske besætninger var vant til at modtage, når de var i den danske konges tjeneste. Hertil kom, at det område ved Schelde, som de dansk-norske besætninger blev udsendt til, var berygtet for den såkaldte walcheren-feber (en form for malaria), som hvert år førte til mange sygdomstilfælde og dødsfald blandt de

lokale beboere og de udstationerede søfolk. Af samme grund havde Napoleon forbudt, at der blev placeret franske elitetropper i området.

Utilfredsheden blandt de udsendte officerer og mandskaber førte til, at samtlige officerer og mandskaber ansøgte admiralitet om at blive hjemkaldt i december 1808.

Med kongens tilladelse blev der indledt forhandlinger med Frankrig, men inden disse forhandlinger blev afsluttet, gav Napoleon ordre om, at de dansk-norske besætninger og deres officerer straks skulle afgå over land til Brest i Frankrig for at deltage i en hemmelig mission.

Da de danske skibskommandører nægtede at adlyde ordren, som de ikke fandt var i overensstemmelse med den ordre, som de havde modtaget fra den danske konge, gav Napoleon i januar 1809 ordre om arrestation af de to udsendte danske skibschefer, kaptajnerne Rosenvinge og Holsten. Den 28. januar blev de afhentet på skibene og indsat i kastellet i Antwerpen for senere under eskorte at blive sendt til den danske grænse og overgivet til den danske konges nåde. Napoleon krævede samtidig, at der fra Danmark blev sendt to nye skibskommandører afsted.

Frederik 6. bøjede sig for Napoleons krav og sendte kaptajnerne Jost von Dockum og Johan H.E. von Berger sammen med et nyt hold officerer til afløsning af de tidligere udsendte officerer, som blev kaldt hjem. Berger døde få måneder efter ankomsten og blev erstattet af kaptajn Lars Fabricius.

Englændernes angreb på Schelde

At Vlissingen var et sundhedsfarligt område at opholde sig i blev dokumenteret med al tydelighed i sommeren og efteråret 1809, hvor englænderne sendte et ekspeditionskorps til Schelde for at tilintetgøre den franske flåde, dokkerne og fæstningerne ved Schelde.

Det engelske ekspeditionskorps bestod af 42.586 mand, 5.141 heste, 34 lineskibe, 22 fregatter, en mængde mindre krigsskibe samt 150 fladbundede både, som skulle bruges ved landsætningen af soldaterne. Landsætningen startede den 29. juli 1809.

Mere end 14.000 engelske søfolk og soldater blev på kort tid smittet med walcheren-feber, som krævede mange dødsfald, og som var en medvirkende årsag til, at den engelske ekspedition blev en katastrofe og en fiasko for den engelske hær og flåde. Allerede i slutningen af august blev det planlagte angreb på den franske flåde og Antwerpen opgivet.

I slutningen af december måned 1809 forlod de sidste engelske tropper Schelde, efter at de havde sprængt Vlissingens dokker, bassiner, magasiner og en del af fæstningsværkerne ved Schelde i luften.

Også mange af de dansk-norske besætninger og deres officerer blev syge på grund af feber. Hertil kom, at mange af søfolkene deserterede på grund af forholdene

I det kolde vintervejr i januar måned 1810 efter englændernes bortsejling, hvor frost og tøvejr vekslede med hinanden, og hvor de danske og norske søfolk i sne og slud ofte måtte arbejde i mudder til op på livet for at rydde op efter englændernes ødelæggelser, gik det ud over kræfter og helbred. Hertil kom de udeblevne lønninger, den utilstrækkelige kost, og at mandskabet ikke fik udleveret beklædning svarende til vejret, men

måtte udføre arbejdet i deres i forvejen gennemblødte og kolde klæder og dårlige sko. Den 25. januar 1810 nægtede et arbejdshold bestående af 56 mand at gå på arbejde. Efter at Jost von Dockum var vendt tilbage fra sit ophold i Paris, kaldte han den 20. marts mandskabet om bord på Pultusk og krævede at få oplyst, hvem ophavsmanden til arbejdsnedlæggelsen var. Da mandskabet svarede, at det var de alle, blev linieskibets marinesoldater med deres geværer kaldt op på dækket, hvorefter Dockum udtog hver 9. mand (i alt 7 mand) blandt mytteristerne. Alle de udtagne folk blev sat i bøjlen og to dage i træk straffet med 50 slag af katten. Royal Naval Museum, England.

og de manglende udsigter til at komme hjem for at deltage i forsvaret af Danmark og Norge.

Flere danske og norske søfolk til Schelde

Allerede i begyndelsen af 1809 stod det således klart for såvel Admiralitet som kongen, at de dansk-norske søfolk og deres besætninger skulle forblive ved Schelde og ikke ville komme til at indgå i forsvaret af de danske og norske kyster og sikre de livsvigtige forsyninger af korn og levnedsmidler til Norge.

Herudover var der sket det, at den planlagte krig med Sverige var blevet opgivet, da de engelske skibe forhindrede tropperne i at komme over til Sjælland og videre til Skåne, og de spanske soldater havde begået mytteri og var blevet hentet af engelske skibe.

Alligevel fortsatte Frederik 6. med at sende nye officerer og søfolk til Schelde og i 1811 at fordoble antallet af udsendte officerer og søfolk, således at i alt fire franske linieskibe i 1811 havde dansk-norske besætninger og officerer. Så sent som februar 1813, hvor Napoleon havde mistet en stor del af sin hær i Rusland, og Danmark var i færd med at miste Norge til Sverige på grund af Danmarks katastrofale alliance med Frankrig, gjorde man i Danmark klar til at udsende nye besætninger og officerer til Schelde.

Efter nederlaget i Rusland sendte Napoleon en kurér

til København for at høre, om han fortsat kunne regne med, at Danmark var allieret med Frankrig. Den 8. januar kunne udenrigsminister Rosenkrantz, efter at han havde indhentet en erklæring fra Frederik 6. meddele, at kongens hengivenhed for Napoleon fortsat var den samme, og at kongen ville sørge for, at hans regering ikke handlede mod Napoleons interesser.

Hjemkaldelsen af de danske og norske søfolk

I slutningen af januar og begyndelsen af februar 1813 forsøgte prins Christian Frederik og Rosenkrantz at overtale kongen til at bryde med Frankrig og opnå fred med England. På samme tidspunkt var Østrig med Napoleons tilladelse gået fra at være en krigsførende magt i alliance med Frankrig til at blive mægler i krigen.

Det fik Frederik 6. til at beslutte, at Danmark skulle erklære sig som et neutralt land, der var villig til at slutte fred med England. Samtidig blev der i Paris indledt forhandlinger med Frankrig om at få de danske mandskaber sendt hjem.

For Napoleon var det vigtigt, at Norge ikke faldt i svenskernes hænder, og han ville derfor ikke dadle de skridt, den danske konge havde planer om at foretage med hensyn til fred med England og neutralitet. Men Napoleon ønskede, at spørgsmålet om hjemsendelse af de danske og norske søfolk og deres officerer skulle udsættes, ind-

til svaret fra England indkom. Det lykkedes dog for den danske gesandt i Paris, Waltersdorff at få forhandlet de nødvendige tilladelser på plads, så hjemsendelsen straks kunne iværksættes.

Den 11. april 1813 modtog kontreadmiral von Dockum ordre om, at de danske besætninger straks skulle påbegynde hjemrejsen til den danske grænse.

Hjemrejsen blev påbegyndt den 15. april til vogns og til fods, opdelt i fire afdelinger. Den sidste afdeling afgik fra Schelde den 19. april.

Samtidig med, at de danske besætninger og deres officerer nærmede sig grænsen, var de russiske tropper ankommet til Hamborg, som var blevet forladt af de franske tropper. Men kort tid efter vendte de franske tropper, anført af marskal Davout, tilbage til området og forberedte et angreb på byen.

Frederik 6., som var sikker på, at forhandlingerne med England ville føre til et for Danmark positivt resultat, gav nu ordre til, at de danske tropper ved grænsen ikke længere skulle forholde sig neutrale, men sammen med de russiske tropper forsvare Hamborg, hvis franskmændene forsøgte at indtage byen.

Den 12. maj, samtidig med at de danske besætninger fra Schelde begyndte at ankomme til grænsen, angreb franskmændene Hamborg, hvor det kom til kamp med de danske soldater og danske kanonbåde. Under kampene blev danske soldater taget til fange, såret eller dræbt. Kampene gav anledning til forhandlinger ved grænsen, da Danmark af de franske tropper blev opfattet som et neutralt land, som ikke var i krig med Frankrig. Samtidig med, at forhandlingerne og brevvekslingerne foregik, lykkedes det at få de sidste danske mandskaber fra Schelde over grænsen.

Den 16. maj kunne von Dockum meddele admiralitet, at alle de danske besætninger var ankommet i god behold til Glückstadt. Da kongen samtidig modtog meddelelse om, at den danske udsending, grev Bernstorff, var blevet afvist i London, blev de danske tropper trukket tilbage til den danske grænse.

Den 10. juli underskrev kongen en ny traktat med Napoleon. Denne gang om 11.000 soldater og ryttere, der skulle indgå i Napoleons hær i Nordtyskland mod Frankrigs fjender. Indgåelsen af denne traktat blev den sidste og afgørende beslutning, som førte til tabet af Norge ved fredsftalen med Sverige i Kiel den 14. januar 1814. De franske og danske tropper blev af fjenden tvunget til at trække sig tilbage til henholdsvis Hamborg og Rendsborg.

Den danske hær befandt sig på dette tidspunkt ved Middelfart, men undlod på kongens ordre at komme de danske tropper i Rendsborg til undsætning.

Efter hjemkomsten til Danmark indtrådte mange af de danske og norske officerer samt mandskabet fra Holmens faste stok i tjenesten, medens hovedparten af de værnepligtige søfolk blev hjemsendt.

Skibenes mandtalslister viser, at mindst 3.244 søfolk og officerer blev sendt til Schelde.

Af disse døde 311 og 220 deserterede. Der findes ingen oplysninger om personer, som døde på grund af kamphandlinger.

I 1857 fik de danske og norske søfolk, som fortsat var i live, mulighed for at søge om Sankt Helena-medaljen, som var indført af kejser Napoleon 3. (en brorsøn til Napoleon 1.).

I alt 67 ansøgninger indkom til Marineministeriet.

Anvendte kilder og litteratur

Arkiver på Rigsarkivet i København:

Generalkommissariatet (Søetaten).

- Mandskabsjournaler for skibe i Norge, Cronstadt og Frankrig.
- Indkomne sager i perioden 1808-1813 med tilhørende navneregistre.
- Generalkopibøger 1808-1813.

Udenrigsministeriets arkiv

- Geheime-Registratur for 1808-13.

Departementet for de udenlandske anliggender:

- Ekstraktprotokol 1808-1810, 1811-1812, 1813-1814.
- Frankrig: Sager vedrørende gesandterne i Paris, Blome, 1770 - 1796 m.m.
- Frankrig: Materiale vedr. alliancetraktater,
- Frankrig: Sager vedr. danske søfolks tjeneste i fransk flåde.

Forsvarets Arkiver, arkivfunktionen medaljesager:

- Marineministeriets vurdering af sømænds berettigelse til Sct. Helenamedaljen.
- Ansøgninger til Sct. Helenamedaljen nr. 1 og 2.

Arkiver i Paris på Service Historique de la Défense, Paris:

- Campagne. 1808-1813. Escadre de l'Escaut. Le contre-amiral Missiessy. Archives du ministère de la marine, Paris.
- Affaire Rosenvinge, Archives du ministère de la marine, Paris.

Bøger:

Green, Jørgen, Kampen om Norge 1788-1814. Forlaget Grifo. 2014.

Green, Jørgen, Det store bedrag, Om danske og norske søfolk i Napoleons tjeneste 1808-1813 (e-Bog). Forlaget Grifo. 2015.

Lütken, O. De danske paa Schelde (1808-1809) under Kaptajnerne S.U. Rosenvinge og H. baron Holsten. F.H. Eibes Forlag, København 1885.

Lütken, O, De danske paa Schelde (1809-1813) F.H. Eibes Forlag, København 1885.

Howard, Martin. Walcheren 1809. The scandalous Destruction of a British Army. Pen & Sword. Military 2012.

Tak til:

Jørgen Thue Pedersen for tydning af vanskelige tekster i de anvendte kilder.

Kirsten Rikard Thomas og Michel Louis Ghislain Thomas i Frankrig for oversættelse af de franske dokumenter.

Ferdinand Eusebius Sørensen

Krigsveteran fra 1864, telefonfabrikant, Dannebrogsmænd

Af Ole Bech Knudsen
Jyllands Allé 2, 3. tv,
800 Aarhus C
obk.aarhus@stofanet.dk

I Personalhistorisk Tidsskrift 2014 skrev jeg en artikel om statsminister Helle Thorning-Schmidts anetavle, og under dette arbejde kunne jeg konstatere, at hendes oldefar på mødrene side, ane nr. 12, Ferdinand Eusebius Sørensen (1841-1927), foruden at være krigsveteran fra 1864 også var en af de første telefonfabrikanter i Danmark.

Ferd. E. Sørensen, som han for det meste underskrev sig, fik i 1876 erindringsmedaljen for deltagelse i 1864-krigen. I 1914 fik han tildelt en livsvarig årlig hædersgave på 100 kr., og i 1924 blev han udnævnt til Dannebrogsmænd. Personer, der blev dekoreret med Dannebrogordenen eller andre ordener, blev fra Ordenskapitlet opfordret til at indsende deres levnedberetning, evt. ledsaget af et portrætfoto.

På grund af Christiansborg Slots brand i 1884 gik alle de ældre levnedbeskrivelser tabt, og der er kun bevaret ridderbiografier fra 1884, Dannebrogsmænds levnedbeskrivelser fra 1904 til 1952 samt medaljemodtageres selvbiografier fra 1981. Ansøgninger om kopi af disse levnedbeskrivelser skal sendes til Ordenskapitlet. Se hjemmesiden:

<http://kongehuset.dk/historiske-samlinger/levnedbeskrivelser>

Ferd. E. Sørensens levnedbeskrivelse 1924 (transkription)

17 - 6 - 1924. 283.
(Ordenskapitlet)
Dannebrogsmænd
Veteran fra Krigen 1864 Ferdinand E. Sørensens
Levnedbeskrivelse.

Undertegnede kom som 16 aarig i Lære hos Smedemester Kumann i Snaregade, og stod derefter i Lære i 5 Aar hos Instrumentmager Julius Nissen, Købmagergade 28, fra 1/1 1858 - 1/1 1863. Derefter kom jeg i Arbejde hos Symaskinefabrikant Bakken i Ll. Kongensgade, hvor jeg modtog Indkaldelsesordren d. 22. November 1863.

Den 29. Juni 1864 blev jeg saaret ved Indtagelsen af Als ved et Skudskaar i Halsen og kom til at ligge paa Glücksborg Slot, hvorfra jeg den 14. August s. A. over Flensborg blev transporteret til København, og indlagt paa Hospitalet, Hjørnet af Skt. Annaplads og Amaliegade, under Overlæge Djørup. Da Overlægen havde undersøgt mig, og jeg klagede over stærke snurrende Fornemmelser

i den venstre Haand, indskrev han mig strax til Kassation, som utjenstdygtig til al fremtidig Militærtjeneste, hvorefter jeg blev hjemsendt.

Herefter var jeg lam i venstre Arm i 2 Aar og erholdt Invaliddeunderstøttelse af 60 Daler om Aaret i disse 2 Aar. Militærlægerne havde ment, at Lamheden ikke vilde fortage sig, men da jeg havde en Broder, som var Lægeassistent under Overlæge, Professor Brandes, blev jeg efter min Broders Anmodning undersøgt af Overlægen strax efter Hjemsendelsen, og da han hørte, at jeg havde haft Følelse i Armen efter Skudsaaet i Halsen, saa mente han, at Nerverne ikke vare sønderrevne, men at der alt for hurtigt var dannet Ar efter Saaret, som trykkede paa Nerverne. Lægens Forslag var derfor, at jeg 2 Gange hver Dag skulde møde paa Frederiks Alm. Hospital, og lade mig elektrisere, og lovede mig ved nøjagtig Overholdelse heraf, at jeg skulde faa min Førlighed igjen, efter 2 Aars Forløb.

Nøjagtig 2 Aars Dagen derefter, d. 14. August 1866, kom Følelsen tilbage i Armen efter samme snurrende Fornemmelse. I øvrigt anvendte jeg Tiden til at læse til Præliminærexamen.

Min Læremester, Instrumentmager Nissen, var da død, og jeg blev da opfordret til at lede hans Værksted 1 Aar, under Sønnens Uddannelse hos Professor Jørgensen paa Nørrebro.

Derefter var jeg 1 Aar hos Instrumentmager Carl Nielsen paa Købmagergade 17 og rejste derpaa til Berlin for at uddanne mig i de elektriske Fag, hvor jeg blev i 6½ Aar, først som Arbejder og derpaa som Værkfører i 5 Aar.

I Berlin var jeg ca. 4 Aar Formand for den Skandinaviske Forening.

I 1873 kom jeg tilbage til København og nedsatte mig som Instrumentmager og begyndte at fabrikere Telefoner, som jeg efter Professor Jørgensen var den første der arbejdede i Danmark.

Jeg arbejdede dengang med Ingeniørerne Lauritzen & Thaulou, som havde faaet Koncession paa 1 Bytelefon her i København.

Senere overtog jeg Carl Niensens Instrumentmager Forretning paa Købmagergade 17 og har derefter udført det 1ste Telefonanlæg i Aarhus og senere udført Anlæg i 22 danske Byer.

Den 13. April 1897 optog jeg som Kompagnon, Ingeniør Cand.polyt, Ludvig Salomonsen, og flyttede Forretningen til Dr. Tværgade 55.

Fig. 1. Ferdinand Eusebius Sørensen (1841-1927) (Foto vedlagt Levnedsberetningen i Ordenskapitlet)

I 1904 tog jeg elektrisk Installatørexamen, hvorefter vi havde Ret til at udføre elektriske Lys- og Kraftanlæg.

I 1916 udtraadte jeg som Medindehaver af Forretningen, men modtog en aarlig Godtgørelse for min Installationsbevilling.

Forretningen er nu ophævet i denne Sommer.

*Ærbødigst
Ferd. E. Sørensen*

Fra fødsel 1841 til følgerne af krigen 1864

Ferdinand Eusebius Sørensen blev født 14. august 1841 i København og døbt i Helligåndskirken som søn af sadelmagermester Carl Peder Sørensen (1799-1863) og hustru Anne Marie Larsen (1802-1873).

Ferd. E. Sørensen stod i lære i 5 år som instrumentmager, og et års tid efter uddannelsen blev han i 1863 indkaldt til forsvaret. Han deltog herefter i 1864-krigen, hvor han i slaget om Als 29. juni blev ramt i nakken/halsen af et skud. Som såret kom han til at ligge på Glücksborg Slot og blev senere transporteret til København. Ifølge lægdsrullen havde skudsåret medført "forstyrret nervevirksomhed i venstre arm," og han blev derfor kasseret som utjenstdygtig¹.

Nu var gode råd dyre, men heldigvis var en af Ferdinands 5 brødre, nemlig Balduin Fernando Sørensen (1832-1888), uddannet læge og fungerede i 1864 som

assisterende læge ved Frederiks Almindelig Hospital i København². Han anmodede sin overlæge, professor Ludvig Israel Brandes (1821-1894), om at undersøge Ferdinands skader, og professoren nåede frem til, at arrene fra skudsåret måtte sidde og trykke på nerverne. Han foreslog derfor, at man prøvede at 'elektrisere' Ferdinand 2 gange om dagen i en længere periode. Det lyder som noget af en eksperimentel behandling, som vel er gået ud på at sætte et par elektroder på halsen af Ferdinand og derefter lede en svag strøm igennem. Så længe havde elektriciteten jo heller ikke været kendt, men hvorom alting var, så erklærede Ferdinand i sin levnedsberetning, at nøjagtig to år efter den påbegyndte behandling var han sluppet af med de snurrende fornemmelser i venstre arm.

Videre uddannelse efter krigen, bl.a. i Berlin

Ferdinand var meget ivrig efter at uddanne sig og havde brugt behandlingsperioden på Frederiks Almindelig Hospital til at tage præliminæreksamen, som svarede så nogenlunde til den nyere realeksamen, efter 9-10 års undervisning. Herefter fulgte nogle års arbejde som instrumentmager i København, men det trak i Ferdinand efter yderligere uddannelse. I sin levnedsberetning skriver han, at han ville til Berlin for at uddanne sig i de elektriske fag, datidens højaktuelle modefag. Man kan jo gætte på, at 'elektriseringen' på Frederiks Almindelig Hospital har forøget hans interesse og kundskabstørst efter viden om elektricitetens muligheder i instrumentmagerfaget. I Berlin fik Ferdinand en grundig og dyb indsigt i de nye muligheder, dels som arbejder og dels som værkfører.

Men der skulle jo også være tid til at dyrke det sociale liv for den nu 30-årige Ferdinand. I Berlin havde man en afdeling af Den Skandinaviske Forening, hvis mest kendte afdeling holdt til i Rom. Foreningen i Berlin vedtog nye regler i 1873, og det lød i §1, at foreningens formål var ved regelmæssige selskabelige sammenkomster, bibliotek og bladlitteratur at danne et bindemiddel mellem her sig opholdende skandinaver, samt at understøtte trængende landsmænd af en dertil dannet hjælpekasse. Ferdinand var ifølge sin levnedsberetning formand for denne forening i fire år, så det har ikke været bare arbejde og studier.

Hjem til Danmark

Ferd. E. Sørensen vendte tilbage til Danmark i 1877 (ifølge 1901-folketællingen, København, boede han i Fiolstræde 31, 3. sal). Selv skriver han i sin levnedsberetning, at det var i 1873, men det må bero på en erindringsforskydning. I 1876 kunne deltagerne fra de slesvigske krige 1848-50 og 1864 ansøge om Kong Christian IX's erindringsmedalje, og Ferdinand angav da sin bopæl som Berlin, men sin adresse hos sin ældste bro-

1 Lægdsvæsenet, tilgangsrulle 1856, litra F, Staden København, nr. 3168

2 Kristian Carøe: Den danske Lægestand 1479-1900. Bd. IV, Læger 1838-1900. Kbh. 1909

Fig. 2. Love for den Skandinaviske Forening i Berlin 1873 (Det kongelige Bibliotek. Småtryksafdeling)

der, Alexander Maximilian Sørensen (f. 1831), der boede i København, Holmens Kanal nr. 2. Af ansøgningen fremgår, at Ferdinand havde tjent som nr. 654 i 1. kompagni under 18. Infanteri Regiment (18. Infanteri Bataillon), og han blev kendt berettiget af oberst F.S.Wildenrath til at modtage medaljen³.

Hjemkommen til Danmark blev Ferdinand gift 1. november 1879 i Vor Frue Kirke i København med Rudolphine Nicolaisine Svenstrup, født 16. december 1851 i København på Den Kongelige Fødselsstiftelse. Hun var altså 10 år yngre end ægtemanden. Hendes forældre var grovsmed Niels Christian Svenstrup og hustru Noline Birgitte Sophie Edel Magrete Elisabeth Klogborg.

Karriere som instrumentmager

Kort før giftermålet havde Ferdinand den 16. september 1879 fået borgerskab som instrumentmager i København⁴.

3 Ansøgningsskemaet kan ses i Personalhistorisk Tidsskrift 2014, s. 181. Skemaerne er nu scannet af Rigsarkivet og kan ses på adressen www.sa.dk/daisy under Ansøgninger om erindringsmedalje.

4 Borgerskabsprotokol, Københavns Stadsarkiv

Efter en kort tid at have arbejdet sammen med ingeniørerne Severin Lauritzen og Thorvald Thaulow, som havde fået koncession på et bytelefonanlæg i København, overtog Ferdinand i 1880 sin gamle arbejdsgiver, instrumentmager Carl Nielsens virksomhed i Købmagergade 17 og lod den registrere 30. marts 1880 i Staden Københavns firmaprotokoller under navnet "Carl Nielsens Efterfølger, Ferd. E. Sørensen".

I 1889 blev der vedtaget en ny lov, som påbød registrering af firmaer, virksomheder, forskellige slags selskaber m.v. Disse registreringer blev indført i det nye Handelsregister, som bl.a. bestod af en serie protokoller ind delt i tre rækker. Række A var enkeltmandsfirmaer, række B var aktieselskaber, og række C var firmaer med begrænset ansvar, f.eks. andelsselskaber, brugsforeninger m.v.

Den 30. september 1889 fik Ferdinand sin virksomhed registreret i Handelsregistrets række A med ham selv som eneste ansvarlige indehaver og under uændret firmanavn⁵.

Patent på forbedrede mikrofoner til telefonapparater

De første patenter på at fabrikere telefonapparater i Danmark blev udstedt i 1879, men næsten alle til repræsen-

Fig. 3. Telefon produceret af Ferd. E. Sørensen omkring 1886. I mikrofonens rundkreds ses: "Ferdin. E. Sørensen. Patent. Kjøbenhavn". (Post & Tele Museum Danmark).

5 Handelsregistrets protokoller opbevares på Københavns Stadsarkiv i det åbne læsesalsmagasin, hvor man også finder Københavns ældre firmaprotokoller.

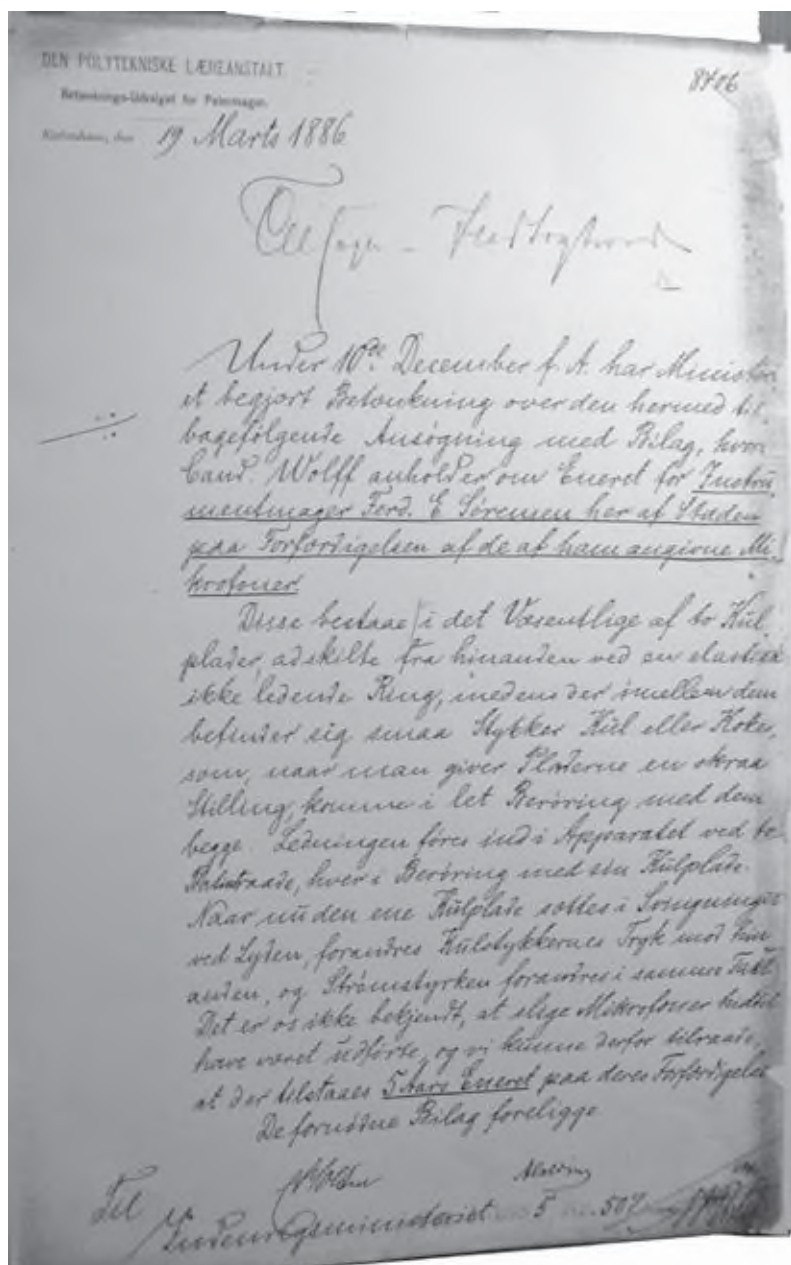

Fig. 4. Udtalelse fra Den Polytekniske Læreanstalt 19. marts 1886 ang. patent til Ferd. E. Sørensen "paa Forfærdigelsen af de af ham angivne Mikrofoner" (Rigsarkivet. Patentkommissionen. Eneretsbevillinger. Klasse 21a. 1878-93. 21. juli 1886)

naar man giver Pladerne en skraa Stilling, kommer i let Berøring med dem begge. Ledningen føres ind i Apparatet ved to Platintraade, hver i Berøring med sin Kulplade. Naar nu den ene Kulplade sættes i Svingninger ved Lyden, forandres Kulstykkernes Tryk mod hinanden, og Strømstyrken forandres i samme Takt. Det er os ikke bekjendt, at slige Mikrofoner hidtil have været udførte". Selve Ferdinands ansøgning var to tæt maskinskrevne sider, vedlagt en tegning af mikrofonen.

Den kgl. eneretsbevilling (patent) blev udstedt 21. juli 1886⁶.

Kompagnon optages og firmaprofilen udvides

Ferd. E. Sørensens interesser lå især indenfor de elektromekaniske områder. I sin levnedsbetretning nævner han således opførelsen af over 20 bytelefonanlæg. I 1897 optog han som medkompagnon den unge cand.polyt. Ludvig Marcus Salomonsen (1869-1955)⁷.

Ifølge Handelsregistret, afd. A, blev firmaet registreret 6. maj 1897 med ansvarlige deltagere Ferdinand Eusebius Sørensen og Ludvig Marcus Salomonsen, og under det nye navn "Ferd. E. Sørensen & Co.". Forretningen flyttede nu fra Købmagergade 17 til Dr. Tværgade

55, sidebygningen.

Der meldte sig hurtigt nye og spændende udfordringer, især inden for radiotelegrafi. Den italienske fysiker Guglielmo Marconi (1874-1937) havde eksperimenteret med transmission af radiosignaler, og i 1899 lykkedes det ham at oprette en forbindelse mellem England og Frankrig, og som kronen på værket en forbindelse over Atlanten 1901⁸.

Det pirrede naturligvis en opfindertype som Ferdinand. Og i Illustreret Tidende nr. 3, 20. oktober 1901, s. 45-46,

Telegrafering uden tråd

Det pirrede naturligvis en opfindertype som Ferdinand. Og i Illustreret Tidende nr. 3, 20. oktober 1901, s. 45-46,

tanter for de fremvoksende udenlandske telefonselskaber. Ferdinand var tidligt begyndt at producere telefonapparater i sin virksomhed. Og da han var noget af en opfindertype, eksperimenterede han med udviklingen af forbedrede mikrofoner, så tale og lyd kunne opfattes bedre hos modtageren. Han ansøgte 2. december 1885 om eneretsbevilling på i Danmark at fremstille af ham opfundne forbedrede mikrofoner til telefonapparater. Ansøgningen blev sendt til Indenrigsministeriet, som indhentede en teknisk vurdering hos Polyteknisk Læreanstalt. Herfra udstedtes 19. marts 1886 en erklæring, som støttede en eneretsbevilling til Ferd. E. Sørensen for en 5-årig periode.

I udtalelsen hedder det bl.a., at mikrofonerne "bestaae i det Væsentlige af to Kulplader, adskilte fra hinanden ved en elastisk ikke ledende Ring, medens der imellem dem befinder sig smaa Stykker Kul eller Kokes, som,

6 Patentkommissionen. Eneretsbevillinger 1864-1897. Klassifikation 21a, og Indenrigsministeriet patentjournal 1885 nr. 507. Om mere detaljeret beskrivelse af sagsbehandling af patenter m.v. kan henvises til Rigsarkivet og hjælpemidlerne til dets benyttelse. II. 1848 - 1990. 3. bind, Kbh. 1991, s. 1308ff.

7 Dansk Civilingeniørstat 1955, Kbh. 1956, s. 26

8 Den Store Danske Encyklopædi, bind 12, Kbh. 1998, s. 588

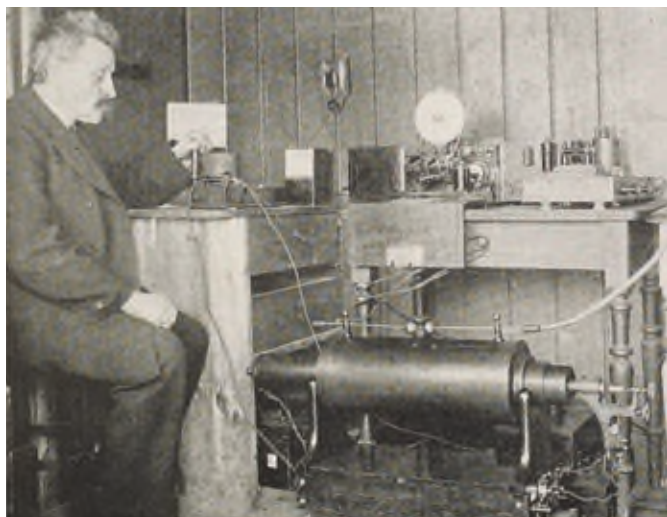

Fig. 5. Telegrafering uden tråd. Ferd. E. Sørensen eksperimenterer fra stationen på Kronborg 1901. (Illustreret Tidende nr. 3, 20. oktober 1901, s. 46)

bragtes et lille indslag under titlen "Telegrafering uden Traad", sålydende:

"Den saakaldte Telegrafering uden Traad er grundet paa det Princip, at der fra en Afsenderstation udsendes en Række elektriske Bølger igennem Luften. Disse Bølger opfanges paa Modtagerstationen og ledes gennem en Kohærer, der slutter et lokalt elektrisk Strømløb, der atter paavirker et Telegrafapparat. Naar disse Bølger afsendes i Perioder af længere eller kortere Varighed faas paa Modtagerstationen henholdsvis Streger og Prikker.

Den egentlige Opfinder af dette System er en ung italiensk Ingenieur, Marconi, der i England har grundet et stort, kapitalstærkt Selskab, som udnytter hans Opfindelse. Foruden dette Selskab eksperimenterer flere tyske og amerikanske elektriske Firmaer med den praktiske Udnyttelse af dette Princip.

Det danske elektromekaniske Firma Ferd. E. Sørensen & Co. (Indehaver: Ferd. E. Sørensen og Ing. L. Salomonson) her i Byen har nu i nogen Tid i Stilhed eksperimenteret med denne meget interessante Opfindelse. Det har ikke skyet noget Offer eller Arbejde for at faa en heldig og navnlig praktisk Løsning. Firmaet begyndte sidste Vinter med at oprette Stationer i Hellerup, Skodsborg og Frihavnen; denne sidste flyttede det senere til Malmø, og der blev mellem disse Stationer afsendt fuldt ud gode telegrafiske Meddelelser.

Firmaet har nu i henvend tre Maaneder telegraferet mellem en Station ved Rungsted og en paa Kronborg Bastion oprettet Station.

Under den stadige Eksperimenteren har Firmaet foretaget en hel Række selvstændige Opfindelser og Forbedringer sigtende til at simplificere det tidligere ret indviklede Apparat. Det er lykkedes Firmaet at gøre Apparaterne saa simple, at enhver uden nogen som helst tek-

nisk Uddannelse kan passe og bruge disse. Dette spiller en særlig Rolle ved Systemets Anvendelse paa Fyrskibe og Redningsstationer etc., hvor der ikke kan holdes øvede Telegrafister eller Elektrikere. Firmaet har ligeledes haft sin Opmærksomhed henvendt paa at faa Telegraferingen udført ligesaa hurtig som ved de nu brugelige Telegrafapparater med Traad, og ogsaa paa dette Felt har Firmaet opnaaet overordentlig gunstige Resultater, saa gode, at Hurtigheden ved Telegrafering uden Traad kun er ubetydelig langsommere end med Traad.

Firmaet foreviste forleden Dag sine Apparater for Pressen og foretog en Række Forsøg, der alle lykkedes til Fuldkommenhed. Denne praktiske og energiske Anvendelse af en epokegørende Opfindelse, hvis Rækkevidde næppe endnu fuldstændig kan overses, tjener dansk Initiativ til megen Ære."

Ferdinand var så interesseret, at han ifølge sin levnedsbetning tog elektrisk installatørexamen i 1904, i en alder af 63 år, så firmaet fik ret til at udføre elektriske lys- og kraftanlæg. I 1916 udtrådte Ferdinand som 75-årig af firmaet, dog beholdende en årlig godtgørelse for sin installationsbevilling.

Påskønnelser

I 50-året for 1864-krigen kunne krigsveteranerne 1914 ansøge om at modtage en årlig hædersgave på 100 kr. for resten af livet. I nutidige kroner svarede beløbet i 2014 til 6.860 kr. ifølge Danmarks Statistiks prisindeks.

Denne hædersgave fik Ferdinand tildelt 1914⁹.

I 1916, året for Ferdinands udtræden af firmaet, ses det reklamere i Kraks Vejviser med bl.a. elektriske belysningsartikler, brandalarmeringsapparater, "Trappeautomaten Ferco" og slukkeuret "Ferco", samt lysinstallationer m.v.

Samme år flyttede Ferdinand og hans hustru til en lejet villa på Ole Bruunsvej 6 i Ordrup. Her døde hustruen Rudolphine Nicolaisine Svenstrup, 28. juni 1921, 69 år gammel. Det er i øvrigt karakteristisk, at Ferdinand gennem hele livet boede til leje, ikke noget med fast ejendom.

I 60-året for 1864-krigen blev Ferdinand, som nævnt i indledningen, udnævnt til Dannebrogsmænd, sikkert både for krigsdeltagelsen og for sit energiske arbejdsliv inden for elektromekanikken med bl.a. produktion af telefonapparater og telegrafeksperimenter m.v.

Ferdinand Eusebius Sørensen døde 20. november 1927 på Trantnersvej i Sorø Landdistrikt, 86 år gammel. En lang og virksom livsepoke sluttedes med returneringen 29. november 1927 af Dannebrog-dekorationen til Ordenskapitlet.

⁹ Register til ansøgningsskemaerne findes i blå ringbind på Rigsarkivets læsesal, som henviser til et journalnummer, hvorunder sagen findes. I dette tilfælde under nr. 9441.

Ole Pedersen, manden der blev morder af kærlighed

Af Per Engelstad Jonassen
Skovbrodersvej 4
4653 Karise
2635 4720
Per@engelstedjonassen.net

Livet som kulsvier

Kulsvierne levede oppe i de mørke nordsjællandske skove i begyndelsen af 1800-tallet. Disse sortsvedne forbrændte mænd leverede trækul til de mange evigt sultne kakkelovne i København. Kulsvierne var kendt og berygtede for, efter at have afleveret trækullet på Kultorvet, at gøre ophold på hjemvejen i den lige så berygtede Lygtekro på grænsen mellem Nørrebro og landet, for efter at have styrket sig med den altid rigelige brændevin at køre vild kapkørsel hjem til Farum.

Min tipoldefar, Ole Pedersen, boede i 1834 i skoven med de mange mosehuller i et lille samfund kaldet Høveltsvang sammen med sin kone og to børn. Derudover var den ældste pige, den 14-årige Kirsten Olesdatter, allerede rejst hjemmefra og var tjenestepige hos smeden i Virum. Ole havde, ligesom de andre kulsviere, et ry for at være selvhævdende og voldsom, men han kendte også uretfærdighederne i samfundet på sin egen krop. Alleerede som 19-årig fik han sin første dom i herredsretten i Hillerød. Da han gjorde tjeneste hos etatsråden i Virum, blev han en søndag beordret til at bringe et brev til posthuset i Lyngby og fik samtidig besked på at tage den hvide hest. Han bad da så mindeligt om at få lov til at ride den brune, fordi den hvide var så skarprygget, og man red jo uden sadel. Det blev nægtet, men da han kom ud i stalden og så den skarpryggede hvide hest, besluttede han sig for at tage den brune alligevel og red til Lyngby på sin 'fridag'. Ved tilbagekomsten blev han straks anmeldt til herredsretten i Hillerød, der idømte ham en betydelig bøde for at have tilsidesat sin principals bestemmelse.

Senere kom hans lille pige, Kirsten, hjem fra skole og fortalte, at skolelæreren havde slået hende over hænderne med stokken, hvorefter Ole omgående gik til skolen og truede læreren med, at hvis han nogensinde slog hans datter igen, ville Ole personligt møde op på skolen og give ham en ordentlig endefuld. Læreren klagede til præsten, som forestod tamperretten, og han indkaldte straks Ole til samtale med trussel om bøde og straf.

Mordet

I den høje alder af 42 år blev Ole forelsket i nabokonen, den 40-årige Ane Larsdatter. Hun var gift med den 52-årige Anders Christiansen, og de havde fire børn plus en lille ny baby, som Ole var far til. De var vildt forelskede og ville giftes, men først skulle Ane skilles, og det ville

hendes mand, Anders, ikke. Ole prøvede gang på gang at få Anders til at gå med til skilsmisse, og da Ole kun kendte én form for argument, betød det, at han jævnligt tævede Anders Christiansen, hvorfor han igen mødte øvrigheden i form af den lokale sognepræst.

Tingene strammede til, og en mørk oktobernat i 1843 sneg Ole sig ind i Anders' hus og hev ham ud af sengen. I mørket var det umuligt at se, hvad man lavede, men Ole havde et langt økseskaft med sig, med hvilket han tævede løs på Anders, som til sidst lå stille. Så tog Ole en hesteskagle og lagde en løkke om Anders' hals og trak ham efter sig ud i mørket, hvor han sænkede ham ned i et mosehul, hvor der havde været gravet tørv.

Derefter stak Ole af til sin datter i Virum.

Næste dag anmeldte Ane til herredsretten i Hillerød, at hendes mand ikke var kommet hjem efter en tur til markedsdag i byen. Og sidst på dagen dukkede herredsfuldmægtigen med to betjente op i Høveltsvang for at søge efter Anders.

De begyndte at lede, men snakkede selvfølgelig også med beboerne i sognet, og det varede ikke længe, før myndighederne var informeret om Ole og Anes kærlighedsforhold, og nu påbegyndtes afhøringen af Ane og naboerne i Anes lille hus.

Alle Oles fjender mødte nu op med skolelæreren i spidsen for at berette alt, hvad de vidste om ham og naturligtvis også alle sladderhistorierne, og alt blev nedskrevet af politibetjent Brandt ved tællelysets skær. Om der var petroleumslampe i huset er tvivlsomt. Huset bestod af en stue, en køkkenskorsten og et huggehus.

Derefter fandt man Anders' gangtøj, som han skulle have haft på på sin tur til Hillerød, pænt lagt på plads i en kiste, nemlig et par blå vadmelsbukser, en grøn vadmelsstrøje (jakke), en sribet hørgarnsvest, en hørgarnsundertrøje, et rødt halstørklæde med stoppenål og et par støvler. Det kunne Ane ikke forklare.

Hen på aftenen fandt man liget af Anders i et mosehul tæt på Oles hus. Det nøgne lig blev bragt ind i Anes hus og anbragt på bordet, hvorefter forhøret af Ane kunne fortsætte. På et tidspunkt blev Ane befalet at lægge hånd på liget og sværge ved sin frelse, at hun ikke vidste noget om, at Ole skulle have ombragt hendes mand. Henne i alkoven lå børnene og kiggede ud på deres far og mor og hele den uhyggelige scene. Det blev for meget for Ane, der nu fortalte, hvordan Ole var trængt ind og havde angrebet hendes mand, men at hun på grund af

Kulsviere i arbejde (foto: forfatteren)

mørket ikke kunne se, hvad der foregik. Man ville gerne vide, hvordan Ole kunne komme ind, idet hun selv tidligere havde fortalt, at hun havde slået klinken for døren, da hun klargjorde til natten. Og så måtte hun indrømme, at hun selv havde slået klinken fra, inden Ole kom, som aftalt med ham.

De to betjente blev nu sendt til Virum efter Ole, og de bragte ham tilbage til huset ved 3-tiden om morgenen. Forhøret fortsatte lidt endnu, og allerede inden for det første døgn regnedes mordet for opklaret. Derefter blev Ole og Ane transporteret til herredsretten i Hillerød, hvor de indsattes til endelig afhøring og dom. Herredsfogeden var på det tidspunkt både politimyndighed og dommer, og for at fremme en fuldstændig tilståelse, som var vigtig for systemet, kunne fangen holdes i 'hullet', indtil han (eller hun) brød sammen.

Afhøring og dom

Der afholdtes en række forhør for at afdække sagens fulde forløb, og selvom herredsretten var overbevist om, at de havde været fuldstændig fælles om mordet, fastholdt Ole og Ane, at det overvejende var Oles forbrydelse, og at Ane blot havde hjulpet ham efterfølgende. Men til sidst faldt dommen:

Ole havde forbrudt sin hals, med andre ord: Han skulle halshugges og hovedet sættes på en stage, mens kroppen skulle lægges på hjul. Ane fik 10 års straffearbejde i Bremerholm.

Da der var tale om livsstraf, skulle sagen forelægges for højesteret. Der fulgte nye forhør og fremstillinger i retten, og en dag konfronteredes Ane med Ole for bl.a. at tage afstand fra ham, og da var det, at hun udbrød: "Om man så havde givet en hel tønne guld, ville hun ikke have undværet Oles kærlighed".

Og dermed var sagen slut. Dommen fra Herredsretten bekræftedes, og nu ventede Ole bare på skarpretteren

med øksen. Imidlertid var man i systemet ikke blind for det spild af god arbejdskraft, man havde ved at slå folk ihjel, og det endte med, at Ole blev benådet til indsættelse i Rasphuset på livstid.

Forinden skulle han dog kagstryges. Det skulle jo ikke være for nemt. Kagen, som var en pæl gravet ned i jorden, stod på så godt som ethvert torv overalt i Danmark og ventede kun på, at en skyldig skulle blive bundet til den, for derefter at blive pisket med birkeris, dyppet i saltlage, eller med tjæret tovværk af forskellig tykkelse eller måske den 'nihalede kat', et bundt af tjæret tovværk med knuder på de enkelte snore. Et stykke værktøj, der virkelig kunne få huden af ryggen.

Straffeanstalten

Efter kagstrygningen blev han smidt op på en arbejdsvogn med lidt halm i bunden og transporteret til Christianhavn, hvor det frygtede Tugt-, rasp- og forbedringshus lå.

Kendt fra børneremsen, som alle børn kendte: Hvis du hvisker, lyver du. Hvis du lyver, stjæler du. Hvis du stjæler, kommer du i tugt-, rasp- og forbedringshuset.

Fængslet var delt i en afdeling for 'ærlige slaver' (dømt for mindre forseelser) og en afdeling for 'uærlige slaver' (dømt for alvorligere lovovertrædelser og derfor kagstrøgne). Selve den statelige hovedbygning rummede Tugthuset. Forbedringshuset lå på tværs af denne bygning. Det tredje og værste sted lå lukket inde bag disse mure. Det var Rasphuset. En lav bygning, som indeni mindede om en stald med midtergang og båse til hver side. I hver af båsene boede to eller flere fanger, som levede, arbejdede og spiste her. De uærlige slaver var lænket.

Arbejdet bestod i at file farvetræ til pulver med lange raspe. Farven blev brugt til at blande i maling. Det var et møgbeskidt arbejde. Støvet gik ned i lungerne, og farvetræet var så giftigt, at det gav udslæt.

Fangerne var lette at kende, for farven trængte ind i huden, så de blev røde, brune og blå. Arbejdet var dødsfarligt, og det var også derfor, at benådede dødsfanger blev indsat der.

I tugthuset og forbedringshuset arbejdede fangerne med at spinde og væve uld, bomuld og hør. Især hæren havde glæde af det tøj, som fangerne fremstillede.

Den 9. november 1844 blev den 42-årige Ole modta-

N° 288 (16) Pedersen

Følge *Pedersen, Ole* Fange *1728* *Sept 28*
 Dom af *11de Oktober* 1877 inddømt til
 Straffearbejde i *Straffeanstalten*
 leveret til Straffeanstalten den *9de November 1877*
 Straffetiden udløber den *9de November 1878*
 Afgaaet den *11de April 1881* fra *Arbejdsanstalt til Ribe*

Signalement.	Høide: <i>6 1/2</i>	Figur:	Værnpligtig			
	Lenner: <i>Stærk</i>	Haar: <i>Blond</i>	Skeindrilleret.			
	Øise: <i>Blå</i>	Nase:	Statur:	År:	Læng:	År:
	Ansigtfarve: <i>Rød</i>					
	Taler: <i>Godt</i>					
Særlige Kjendemerker:						
Generalia.	Fødested: <i>Gjerrup - Sønderland</i>		Tidligere straffet:			
	Forsørgelsessted: <i>Hjertefjeld</i>					
	Sidste Opholdssted: <i>Bjerting - Hjertefjeld</i>					
	Næringsvej: <i>Gjerrup</i>					
	Alder: <i>72</i>					
	Religion: <i>Luthersk</i>		Confimeret:			
	Kan læse: <i>Ja</i>		Kan skrive:			
Er gift, har <i>5</i> Børn, er separeret:						
Sundhedstilstand ved Ankomsten:						
Forbrydelsen hvorfor Fangen nu er inddømt: <i>Ind</i>						

straks leveret til arbejdsanstalten. Hans hænder var stive og forkrøblede, så han egnede sig ikke til det almindelige arbejde, og han blev derfor sat til at hugge brænde. Og der skulle bruges meget brænde til så stor en ejendom, så det gjorde han de næste mange år.

Han var ikke så glad for at være der og ansøgte om at komme væk derfra, men amtsrådet afslog ansøgningen med den korte besked, at da der ikke var nogen, der ville tage sig af ham, og da han ikke kunne forsørge sig selv, kunne han passende forblive, hvor han var.

Der førtes omhyggelig regnskabsjournal over hver enkelt indsat med indtægter for deres arbejde og udgifter

til deres underhold f.eks. et par træsko eller et par bukser. Det fremgår tydeligt, at lige meget hvor meget de arbejdede, var de til stadighed i underskud til anstalten.

Den 22. januar 1887 afsluttede den nu 85-årige Ole sit miserable liv med den simple indførelse i journalen:

Ole Pedersen, 85 år, 17 arbejdsdage, indtægt 0, udgift 1 sæt ligtøj kr. 2,66, 1 Ligkiste kr. 10,00, Arbejde: Intet.

Ole Pedersen, 85 år, 17 arbejdsdage, indtægt 0, udgift 1 sæt ligtøj kr. 2,66, 1 Ligkiste kr. 10,00, Arbejde: Intet.

Der førtes omhyggelig regnskabsjournal over hver enkelt indsat med indtægter for deres arbejde og udgifter

til deres underhold f.eks. et par træsko eller et par bukser. Det fremgår tydeligt, at lige meget hvor meget de arbejdede, var de til stadighed i underskud til anstalten.

Arbejdsanstalten

Omsider blev Ole benådet til friheden den 11. april 1868, og han var nu 66 år gammel. Det var dog så som så med friheden, for man var begyndt at oprette arbejdsanstalter rundt omkring i landet til indsættelse af subsistensløse, forældreløse børn, handicappede, drukmåse m.v., som for kost og logi skulle arbejde for føden. Også Oles hjemkommune havde i samarbejde med omkringliggende kommuner købt en stor gård i Ganløse og ombygget den til ca. 120 indsatte og med diverse arbejdspladser. Ganløse arbejdsanstalt var god til kurve- og træskoarbejde, men især tobaksarbejde var en stor succes for anstalten. Det var uanede mængder af cigarer, der blev rullet der.

Ole havde hverken penge eller bopæl, så han blev

Efterskrift

Efter at Ole og Ane var blevet arresteret, blev deres 1 måned gamle datter døbt i Uggeløse kirke med gode gårdmænd som faddere og derefter sat i pleje hos en kvinde. En måned senere var spædbarnet død og begravet. Hvad skulle man også med sådan en bastard og tilmed med en morder til far?

Ane kom i Bremerholm og blev benådet efter ca. fem år og sendt hjem til sin søn, der tog hende i aftægt. Hun døde i 1872, 69 år gammel. Oles kone, Margrethe Nielsdatter, kom på sognet, som indsatte hende som husholderske og fattiglem hos et andet fattiglem, Lars Frederiksen, i et lille hus, og de fandt sig åbenbart til rette, for hun blev hos ham, indtil hun en kold oktoberdag gik i Badstrup sø, hvor hun druknede sig selv, som præsten lakonisk skriver. Det var ni måneder efter, at hendes rivalinde døde samme sted. Om Ole, Ane og Margrethe så hinanden efter de skæbnesvangre dage i 1844 vides ikke, selvom de, om man så må sige, boede dør om dør. Margrethes bofælle, Lars, fandt det så håbløst, at han en måned senere også druknede sig selv i Badstrup sø.

En stærk kærlighedshistorie mellem voksne mennesker, som fik et trist endeligt, og et eller andet sted skal der nok have siddet nogle, som har spurgt: "Var det det værd?".

Jensen og de kongelige

Af Steen Thomsen

Frederikssundsvej 128 H, st.th.,

2700 Brønshøj

Tlf. 38 80 02 02

steen.thomsen@mail.danbbs.dk

Hjemmeside: www.danbbs.dk/~stst/

Er familien Jensen af kongelig afstamning? – En familielegende fra Lolland til vurdering

Jensens legende

Familien Jensen fra Lolland-Falster har en familielegende om kongelig afstamning. Vilhelm Christian Olsen (f. 1866), gårdejer i Tvede på Lolland, skulle være uægteskabelig søn af den danske prins Vilhelm (1845-1913), senere kong Georg af Grækenland. Prinsen skulle have været på jagt på et gods på Lolland og gjort en af pigerne der gravid. Hun skulle være rejst til Aarhus for at føde barnet, og hun blev derefter gift med godsets forvalter/forkarl, og de fik en stor gård (over deres evne), alt sammen på kongelig regning.

Hvor meget af denne legende kan nu eftervises?

Familielegender i almindelighed

Familielegender er i reglen gode historier – det er derfor, de kan blive fortalt videre fra generation til generation. Som regel er der en kerne af sandhed i dem, men der er også broderet en del på dem op gennem tiderne. Gode historier bliver bedre, når de bliver genfortalt. I dag er det så ikke til at se, hvad der er kerne, og hvad der er tildigt.

Legender om afstamning fra kongelige, grever og baroner, godsejere etc. via en uægteskabelig forbindelse kan meget sjældent eftervises. Ofte handler det bare om, at almindelige folk har opkaldt deres barn efter de fine – det gjorde man tit, og de fine stillede gerne op som faddere (dog ikke kongefamilien).

Man fulgte de gamle opkalderegler langt op i 1800- og 1900-tallet, og de sagde, at de første børn skulle opkaldes efter deres bedsteforældre. Først når det var sket (og børnene levede) var der frit slag til at opkalde efter familiens velgørere, efter onkler og tanter og efter fine folk på egnen, der skulle slikkes lidt op ad ryggen, eller

efter endnu finere folk, så deres glans kunne smitte af på barnet. Det vil altså i reglen være børn et stykke nede i kuldet, der får de fine navne ved opkaldelse.

V.C. Olsen er uægteskabelig og født i Aarhus

Et stykke slægtsforskningsarbejde har afsløret, at Vilhelm Christian Olsen på Lolland faktisk er født udenfor ægteskab; det skete den 6. april 1868, og det var i Aarhus! Hans mor var pigen Ane Sofie Christensen (f. 1843) på 25 år. Faderen står der intet om i kirkebogen.

Sofie rejste hjem til Lolland og blev gift med Ole Olsen (f. 1842) den 12. september 1868 i Østofte. Han havde købt gård til dem den 10. juni i Pårup i Østofte Sogn.

Fødslen: de tørre facts

a. Den 29 januar 1868 afgik Ane Sophie fra Stokkemarke med kurs mod Grenaa (i følge kirkebogens (KB) afgangsliste).

b. Den 6. april 1868 var hun i Aarhus som logerende hos træskomager Peder Nielsen, Aagade 303 v4. Her fødte hun sit barn, der blev hjemmedøbt den 18. april (KB Aarhus Domsogn).

c. Barnets efternavn blev først skrevet som Petersen, men dette blev overstreget og erstattet med Olsen. Olsen skrevet ovenover det udstregede, og med samme hånd.

d. Fadderne ved hjemmedåben var: barnets moder, arbejdsmand Jesper Niensens hustru, smedesvend P. Jensen, skomagersvend Olesen.

e. Faderen var ukendt, men moderen havde haft ophold 10 måneder før fødslen i Stokkemarke på Lolland.

f. Dåben blev publiceret (offentliggjort) i Aarhus Domkirke den 14. juni, men da var mor og barn for længst borte.

g. Ane blev gift kort efter, den 12. september 1868 i Østofte, med Ole Olsen (f. 1842) (KB). Han var født i

Her er Vilhelm Christian Olsen med forfædre i skemaform.

Her er de omtalte steder på Lolland.

Ryde og opvokset i Skovlænge, hvor hans far Ole Nielsen (f. ca. 1811) havde købt sin fæstegård (KB, FT).

h. Ole Olsens ankomst til Østofte står i kirkebogens tilgangsliste den 17. august 1868. Han står som gårdmand i Pårup i Østofte S, men der står desværre ikke, hvor han kom fra. Han er hos sine forældre i folketællingen 1860.

i. Både Ole Olsen og Ane Sofie Christensen er i øvrigt født uden for ægteskab. Ane Sofies forældre blev dog gift kort efter, men Ole Olsens mors videre færd er der ikke umiddelbart oplysninger om.

Fødslen: vurderinger

ad a. At Sofie rejser fra Lolland til Aarhus for at føde 'i løn' er vistnok usædvanligt. Rejser var dyre, og hendes mor var enke og almindelig fæstebonde, der ikke havde råd til den slags, medmindre de havde noget på kiste-bunden. Selve rejsen kan altså pege i retning af en rig (men ukendt) barnefar som sponsor. At hun føder 'i løn' betyder ikke, at der bliver sladret mindre på egnen, men de slipper for at stå offentligt skrifte i kirken, mens præsten i menighedens påhør skammer dem ud for deres syndighed.

ad b. Nogen må have kendt træskomager Peder Nielsen i Aarhus, som lægger hus til den gravide pige og hendes fødsel. Han er søgt i de indtastede folketællinger (FT) i Dansk Demografisk Database 1845 og 1880 (de mellemliggende folketællinger er ikke indtastet), og i 1880 findes Peder Nielsen, 42 år, Husfader, Klodsmager, født Veilby Sogn, Aarhus A, og Amalie Marie Jørgensen, 38 år, Husmoder, født i Asminderup, Sjælland. De bor på Vesterbrogade i Aarhus. Det ligner samme mand på en anden adresse, men det giver intet fingerpeg om, at han skulle have bekendte på Lolland. Konen er fra Asminderup ved Kalundborg. Havde det nu været Asminderød kunne der godt have været forbindelser på Fredensborg, som jo ligger lige udenfor denne landsby. Men der står altså Asminderup, også i originalen (AO opslag 3690).

ad c. 1800-tallet er perioden, hvor man skiftede fra patronym (farsnavn) til fast efternavn (slægtsnavn). Overgangen tog hele århundredet, så folk kan ses med flere forskellige tilnavne (efternavne). Ane har rimeligvis brugt Petersen ligesom sin far, og det må være grunden til, at barnet først er skrevet som Petersen og så rettet til Olsen. Olsen viser, at Ane Sofies bryllup med Ole er planlagt.

ad d. Forældrene kunne godt være faddere til egne børn på denne tid. (Jeg skal ikke kloge mig på, hvordan de så kunne sikre, at barnet blev kristeligt opdraget, hvis forældrene faldt fra).

Den sidste fadder 'skomagersvend Olesen' kunne teoretisk set godt være Ole Olsen, som er med for at støtte Ane Sofie på rejsen – eller i hvert fald omkring fødslen. Det peger på, at han er faderen, og at han på ingen måde er 'tvangsgift' med Ane Sofie.

ad e. Ved uægteskabelige fødsler havde præsten el-

lers pligt til at få opklaret, hvem faderen var, så han kunne blive fundet og straffet. Hvis begge forældre var ugift, blev de idømt bøde og offentligt skrifte i kirken foran hele menigheden, idet de havde begået 'lejersmål', men hvis en af dem var gift, blev de dømt for hor = ægteskabsbrud.

Præsterne ved Aarhus Domkirke var normalt gode til at få en barnefader frem, af 169 fødte drenge i 1868 er der knap 30 uægteskabelige, men alle har en udlagt barnefader – undtagen Vilhelm Christian.

Præsten skulle også sende besked til forældrenes hjemso(n)e; det synes heller ikke at være sket, siden de ikke står offentligt skrifte. Det tyder på at præsten er blevet smurt godt.

ad g. Desværre kan vi ikke se, hvor Ole Olsen kommer fra, da de flytter ind på gården i Pårup i 1868.

Gården: fakta

Ole Olsen er født i Ryde nær Søllested 10 km øst for Nakskov (KB). Hans far, Ole Nielsen, købte 1854 sin fæstegård, der lå i Skovlænge lige på den anden side af Søllested (Skovlænge sogn og by matr. nr. 9a). Ole Nielsens gård var af pæn størrelse: 6 tønder hartkorn (hartkorn-målet siger kun lidt om arealet, men udtrykker, hvor god gården var (til at betale skat forstås)). Den var udstykket fra godset Søllestedgård.

Ole Nielsen skyldte 3.000 rigsdaler (rdl) i gården, og dem betaler han af på løbende, så i 1877 er gælden nede på 1.800 kr. (NB der går 2 kr. på en rdl), og han får da gælden omlagt til at være afdragsfri. I 1888 sælger han gården til Peter Olsen, hans tredje søn. Der er ikke andre tinglysninger (ændrede lån) på gården i Ole Nielsens tid.

(Realregister Lollands Sdr Hrd, 1'rk, Skovlænge s ca. 1830-1860. M-film 13.522. Fol 17. Matr nr 9a og Realreg Lollands Sdr hrd, 2' rk, Skovlænge s 1860-1912. M-film 59.617. Fol 16. Matr. nr. 9a.)

Ole Olsen er i Skovlænge, da han køber sin egen gård den 10. juni 1868. Den ligger i Pårup by i Østofte S 10 km øst for Søllested. Gården har matr. nr. 7a Pårup by, Østofte S, og den er på 3½ tønder hartkorn, altså en del mindre end faderens. Den var i 1865 solgt fra Knuthenborg Grevskab til den daværende fæster. Prisen var 3500 rdl rigsmønt, hvoraf 2600 rdl blev stående på 4 % obligation (pantebrev) til grevskabet. Resten betaltes med 100 rdl til juni termin 1866 (altså straks), 100 rdl til december termin 1866 og 700 rdl til juni termin 1867. Ole omlægger sine lån med jævne mellemrum; der er over 15 tinglysninger af nye kreditorer. Ole sælger gården til Knuthenborg Grevskab den 9. april 1886.

(Realreg Maribo Birk, R 10 Østofte s. Pårup by matr. nr. 7a. LAK, film M 13.553. Skøde- og panteprot Maribo Birk, ltr M 1867-69, fol 340. LAK. Skøde- og panteprot Maribo Birk ltr N 1869-72 fol 83 f. LAK. Og Skøde- og panteprot Maribo Birk ltr T (1870) fol 315 f. LAK).

Gården: vurderinger

Ole Olsens gård er kun ca. ½ størrelse af hans fars. 3½ tønde hartkorn svarer på fed lollandsk muld til 25-35 ha, det er ingen herregård eller proprietærgård. Der er altså ikke belæg for, at kongen gav ham en gård, der var større end normalt.

Der er ingen stor udbetaling – tværtimod. Der betales 100 rdl straks, et halvt år senere endnu 100, og 1 år efter handelen kommer så den egentlige udbetalingssum på 700 rdl. Der er altså ikke tale om, at 'en stor pose penge' blev erlagt som udbetaling.

Der er ikke taget lån i faderens gård på dette tidspunkt, så Ole må have haft sine egne penge, han regner vel med at den egentlige udbetaling skal betales af overskuddet efter den følgende høst.

Ole skifter sine kreditorer ud med jævne mellemrum. Det tyder på, at han har problemer med at få betalt sine afdrag.

I alt er der intet omkring gården, der kan bekræfte den kongelige legende.

Legenden i øvrigt: vurderinger

Det gods, der er tale om i legenden som sædet for kongejagten, må være Knuthenborg; Pårup ligger kun 5 km væk. Der er desuden et mindre under-gods, Knuthenlund. Kongejagter blev nok også afholdt på Ålholm, men det er længere væk, 25 km sydøst for Pårup.

Ane Sofie fødte den 6. april 1868, så undfangelsen må have fundet sted i juli 1867. Om det kan stemme med en jagt er uklart, da jagttider og fredningsbestemmelser ikke var indført på dette tidspunkt. De omfattende fredningsbestemmelser kom i 1896, og efter dem begynder andejagten 1. juli og 16. juli, andre fugle og rådyr 16. september. Før den tid var det op til jægerens moral, men man har vel næppe afholdt kongejagt midt i yngletiden. Det er muligt, at familien Knuth, som stadig sidder på Knuthenborg, kan oplyse, om der faktisk blev afholdt kongejagt i juli 1867.

De danske kongers Kronologiske Samling kunne måske oplyse, om kong Georg var i landet på den tid, men de har ikke svaret på min henvendelse, og de plejer ikke at åbne for de kongelige dagbøger, som heller ikke er tilgængelige på Rigsarkivet.

Sønnens navn ser for så vidt kongeligt ud: Vilhelm Christian. Men det er før set, at et uægteskabeligt barn bliver opkaldt efter fine folk, for at sløre, hvem den rigtige far er.

Prinsens navn var Christian *Vilhelm* Ferdinand Adolph Georg, men da han blev hellenernes konge i 1863, var det som kong Georg. Han blev født som prins 1845, blev konge af Grækenland som Georg I i 1863, med afrejse 17. september 1863. Gift oktober 1867 i St. Petersborg med zarens datter. Han var altså *ikke prins* på det afgørende tidspunkt, som legenden siger, den er anakronistisk på det punkt.

Ane Sofie var ikke pige på godset. Kirkebogen skriver,

at hun i 1868 arbejdede for sin mor, Maren, der siden faderens død i 1857 havde drevet fæstegården i Abed i Stokkemarke S (5 km nordøst for Søllested). Men hvis der har været fint besøg og kongejagt på godset, så kan de jo have indkaldt assistance til arrangementet, og der er kun 10 km fra Abed til Knuthenborg, og kun 3½ til Knuthenlund. Det er altså ikke umuligt, at hun kan have været der.

Ifølge legenden havde Ole Olsen stilling som forvalter eller lignende på godset. Dette er ikke sandsynligt. En almindelig bondesøn på 26 år bliver ikke sådan bare forvalter, men karl kan han jo godt have været. I folketællingen 1860 hjælper han til på faderens gård i Skovlænge, og ved købet af gården i Pårup i 1868 står der Ole Olsen i Skovlænge. Det peger på, at han stadig passer sin fars gård. Men det kan selvfølgelig ikke afvises, at han i mellemtiden er blevet karl på godset, og så er blevet fyret eller har sagt op på grund af barn, kone og gård, og kortvarigt har boet hos sin far.

Konklusion

Der er kun lidt, der taler **for**, at familielegenden holder vand:

- Christian Vilhelm er født uden for ægteskab.
- Han har et kongeligt klingende navn.
- 'Nogen' må have sponsoreret moderens rejse til Aarhus, hvor hun fødte ham.
- Det er mærkeligt, at der ikke er en udlagt barnefader ved dåben, bestikkelse er en mulig forklaring. Den må 'nogen' også have betalt.
- Fødselstidspunktet stemmer med, at han kan være undfanget under en jagt i juli – men har der været sådan en?

Imod legenden taler:

- Hvis faderen 'skomagersvend Olesen' faktisk er Ole Olsen, peger det på, at han er far og forelsket og med til at betale rejsen og præstesmørelsen.
- Gården er ikke stor, og Ole Olsen købte den selv – med lille udbetaling.
- Ane Sofie var ikke pige på godset.
- Ole har næppe været godsforvalter eller andet 'større'.
- Ole nævnes som bosiddende i Skovlænge, da han køber gården.
- Prinsen var på det tidspunkt Kong Georg, her er legenden ude af trit med virkeligheden.

Konklusion: Christian Vilhelm Olsen er næppe af kongelig herkomst, uden at jeg dog tør feje legenden helt og aldeles af bordet.

Bilag: Se hjemmesiden

Bilag til artiklen kan ses på hjemmesiden: www.slaegtogdata.dk > Foreningen > Bladet Slægt & Data > Bilag til Slægt & Data. Du finder bl.a. en oversigt over efterslægten.

Den livlige proprietær til Vesløgsgård

Af Ole Wassmann

Horsbred 72

2625 Vallensbæk

olewassmann@gmail.com

“Peder Lasson Kjærulf (1811-1854), eneste søn af kaptajn Steen Kjærulf af Aggersborggaard har overtaget Vesløgsgaard efter sin svigerfar Casper Peter Svinth”, står der i annalerne. Vesløgsgård var en stor herregård beliggende i Vesløs i Vester Han Herred, ca. 20 km øst for Thisted. Hvis du kommer forbi Vesløs, må du kigge forgæves efter Vesløgsgård. Den blev udstykket i 1910 og derefter nedrevet.

En måned før Casper Peter Svinths død i 1835 havde kammerråd Peder Lasson Kjærulf giftet sig med Svinths uægte datter Elisabeth Sophie Magdalene Svinth. Elisabeth er min tipoldemor, så jeg gik for nogle år siden i gang med at finde ud af, hvem hendes mor egentlig var, og hvem Casper Peter Svinth var?

Elisabeth Sophie Magdalene Svinth blev født i 1814. I kirkebogen står, at Casper Peter Svinth er udlagt som far til barnet. Moren er jomfru Marie Møller, som var ansat på Vesløgsgård som tjenestepige og åbenbart en del andet “forefaldende arbejde”, som nok foregik efter solnedgang. Svinth tog datteren til sig, og hun blev boende på Vesløgsgård det meste af sit liv.

Hvem var så denne Marie Møller, som jo er min tip2-olde-memor? Med hjælp af en anden slægtsforsker fandt jeg ud af, at Marie var født på Læsø i Byrum Sogn i 1794. Hun var datter af sognepræst Andreas Georg Møller og hustru Sophie Magdalene Wederking. Marie var 20 år, da Elisabeth blev født i 1814. Casper Peter Svinth blev født i 1762 og var altså 52 år gammel. Noget af en aldersforskel. Jeg vender tilbage til Marie Møller senere.

Pastor Türck jager den flygtende Svinth efter deres klammeri.

Den fattige Casper bliver pludselig rig

Casper Peter Svinth blev født i Skive i 1762 som nr. 6 af 7 børn af Peder Christensen Svinth og hustru Cathrine Mikkelsdatter Høeg. I 1793 er han huslærer hos Marie Gleerup, enke efter prokurator Peder Lund på Sebber Kloster. Lund døde i 1791, og Marie Gleerup har så antaget Svinth som huslærer for sine to døtre. Svinth har åbenbart gjort et godt indtryk på Marie Gleerup, for de blev gift i 1793. Forholdet var barnløst, og Marie blev ret hurtigt meget træt af Svinth, så hun betalte ham Rdl. 27.000, for at de kunne blive skilt i 1797. Svinth havde inden skilsmissen solgt hovedgården Kyø (Store Ajstrup Sogn, Slet Herred) for Rdl. 37.000, så han var rimelig velbeslået efter skilsmissen fra Marie Gleerup.

Han drog af sted med den enorme formue og købte i 1807 Vesløgsgård for Rdl. 44.200. Der blev ikke foretaget nogen folketællinger fra 1801 til 1834, så hvordan gården udviklede sig er svært at sige noget om, men i 1834 var der, foruden Svinth (72 år) og hans datter Elisabeth Sophie (21 år), tre tjenestepiger og tre tjenestekarle samt yderligere 4 andre ansatte.

I 1817 var der stadig 32 fæstegårde tilbage, som blev solgt hen ad vejen. Bogen: *Vesløgsgård En herregård på Hannæs* af Ingvar Jakobsen, 2002, har en komplet historie om alle gårde og fæstere under Vesløgsgård. Alle gårdenes historie er ført helt frem til nutiden.

Den stridbare Svinth

Der skulle føres en fæsteprotokol på alle herregårde med oplysning om antallet af hoveridage samt alle andre aftaler mellem fæstebonden og herremanden. En gang om året skulle denne fæsteprotokol vises til amtmanden. Det kneb en del for Svinth at overholde fristen for fremvisningen for amtmanden, så der faldt på et tidspunkt en mult (bøde) på Rdl. 20. En anden gang skældte han amtmanden ud for at skrive sjusket. Brevet til “*Deres Høivelbaarenhed*” amtmanden slutter af med følgende svada:

”Thi saa ubetydelig ieg forekommer mig selv og andre, vilde ieg have rødmet ved at see mit Navn under sligt Smøreri”

Gad vide hvad Hans Høivelbaarenhed har sagt til den salut? Det er nok ikke noget, der ville se godt ud på tryk.

Svinth var i det hele taget ikke gode venner med autoriteterne; heller ikke præsten Türck i Øsløs. En dag de

Hovedbygningen på Vesløgsgård

mødtes i Øsløs, kom de op at slås. Svinth kunne ikke rigtig klare sig og skal være flygtet over hals og hoved. Se billedet af situationen som kunstmaler og keramikker Grete Ryberg Høgh, Vallensbæk, giver et bud på. N. Sodborg har en malende beskrivelse af, hvordan Svinth gik klædt. Han skal have haft en lang blå frakke samt gule knæbukser, store ridestøvler og en blank, sort voksdugshat. (Hist. Aarvog for Thisted amt, 1911)

Damernes ven

Til gengæld var han ret gode venner med damerne, han skal have haft flere børn udenfor ægteskab. Han var jo far til min tip-oldemor Elisabeth Sophie Magdalene Svinth, hvis mor var Marie Møller, men det stoppede slet ikke der. I 1822 føder Marie Møller endnu en datter, og i fæsteprotokollen fra Vesløgsgaard ser man noget mærkeligt. Det er et fæstebrev for ungkarl Simon Jensen Gade vedrørende hans fødegård: Søndergård, Højstrup i Tømmerby Sogn. Simon får fædrenegården foræret med alt inventar, besætning og alt tilliggende, hvis han vil gifte sig med Marie Møller. Simon skal heller ikke betale indfæstning, og hvis han stadig er gift med Marie i 1825,

modtager han et gavebrev på gården. Han tager naturligvis mod tilbuddet fra Svinth. Datteren bliver døbt Birgitta Marie Cathrine Simonsdatter, selvom alt tyder på, at det er Svinths datter. Marie og Simon levede tilsyneladende lykkeligt sammen og fik yderligere fire børn. Den sidste blev født i 1837, to år efter Svinths død, og hun fik navnet: Kasperine Petrine Simonsdatter. Det er tydeligt, at hun er opkaldt efter deres velgører Casper Peter Svinth.

Var det mon et tilfælde, at Marie Møller blev ansat på Vesløgsgård? Det tror jeg nu ikke. Hvis man ser på Mariens aner dukker der noget op, som ikke ser helt tilfældigt ud. Hendes far og mor var præsten Andreas Georg Møller og Sophie Magdalene Wederking. Sophie Wederkings mor var Else Baggesdatter Gleerup! Hendes søster hed Marie Baggesdatter Gleerup. Den Marie som Svinth nærmest udplyndrede i 1797 ved skilsmisken. Verden er lille; eller?

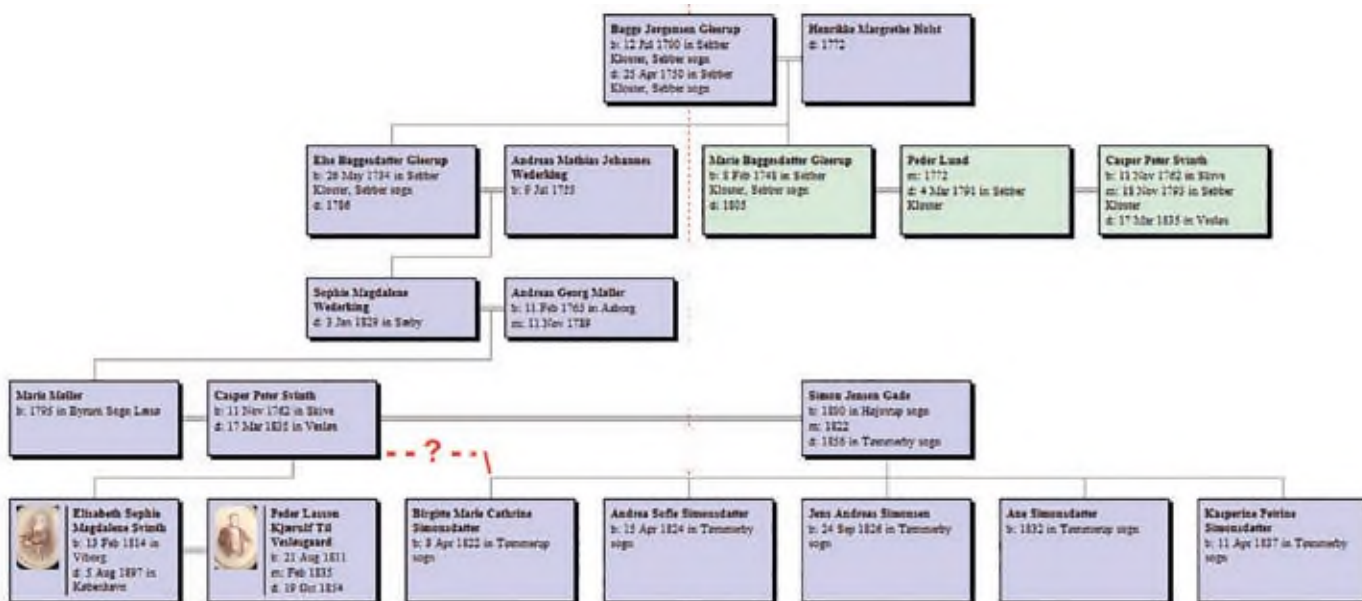
Efterslægten

Svinths uægte datter med Marie Møller, Elisabeth Sophie Magdalene Svinth (1814-1897) blev gift med Peder Lassen Kjærulf. Efter Peder Kjærulfs død i 1854 blev Elisabeth boende på Vesløgsgård. Hun solgte Vesløgsgård i 1871 for Rdl. 71.000! Omregnet til vore dages kr.: ca. 7-8 millioner. Hvor pengene er blevet af, er ikke godt at vide, men der gik rygter i familien at "nogen" spillede fornuen op.

Peder Kjærulf og Elisabeth Sophie fik min oldemor: Elisabeth Petrine Kjærulf (1844-1925), gift med Christian Skibsted. De fik bl.a. min mormor: Helga Skibsted (1880-1939), gift med Carl E.G.J. Pfeiffer. De fik 3 døtre: Gudrun, Henny og min mor Else (1910-1972), der var gift med Poul Martin Ture Wassmann. Se eventuelt mere på min hjemmeside:

<http://www.123hjemmeside.dk/olewassmann>

Til sidst mange tak for hjælp fra slægtsforskerne på DIS-Danmark og myheritage.com

En fynsk skolelærers livshistorie i 1800-tallet

Af Ingrid Bonde Nielsen
formand for Sydkystens
Slægtsforskerforening
ingrid@bnielsen.eu

I min varetægt befinder sig en perle. Ikke en perle i bogstavelig forstand, men en perle i betydningen en enestående ting, en ting der er vigtig for slægtens historie og derfor bevaringsværdig. Denne perle er en pakke med familiebreve, der kan dateres tilbage til 1860, og som er gået fra hånd til hånd i familien i årenes løb. Brevene er skrevet af min morfars far, skolelærer Christian Nielsen Møller, og hans børn, til og fra hinanden.

Jeg har aldrig kendt denne min oldefar, som døde lang, lang tid, før jeg blev født, endog før min mor blev født. Men fra min mor har jeg fra barnsben fået fortalt familieberetninger om oldefar, så jeg har altid vidst, hvem han var. Læsningen af familiebrevene har givet mig et godt indblik i, hvordan han og hans børn var, hvad de stod for, og hvad der skete i familiens liv. Jeg har fattet

sympati for ham som person, har dannet mig et godt billede af ham som familiefar, som ægtefælle og som den person han var i det lille samfund Orte på Fyn, hvor han virkede i 33 år som skolelærer. Jeg føler, han har været en skattet person af de mennesker, han har været i kontakt med. En begavet, kærlig, meget ærlig person, en person man har holdt af.

Gode oplysninger i arkivalierne

For at få et yderligere kendskab til ham og hans virke, ud over disse værdifulde familiebreve, har jeg været i dybden med forskning i hans liv og hans slægt tilbage i tiden. Jeg har en hel del gange rejst til Odense for at kigge dybt i de arkivalier, jeg har kunnet finde om ham og hans slægt. Her har jeg, for at nævne nogle rigtig gode

Skoleklasse

kilder, brugt Jordemoderprotokollen for Assens lægedistrikt for jordemoder Karen Jørgensen i Orte.

På Rigsarkivet har jeg bl.a. benyttet arkivalier med hensyn til lærerudnævnelser, ansøgninger angående skolen m.v. På landsarkivet i København var Jonstrup Seminariums undervisnings- og eksamensprotokoller værdifulde for at få oplysninger om oldefars uddannelse. På Stadsarkivet i Odense fandt jeg hans dødsannonce i Fyns Stiftstidende. Københavns Stadsarkiv havde Kommunehospitalets 5. afdelings arkiv med patientjournaler. Kirkebøger og lægdsruller er brugt i originalversioner.

Alle disse arkivundersøgelser har resulteret i, at jeg i 2011 skrev et slægtshæfte om én af Christian Nielsen Møllers slægtsgrene, hvori jeg beskrev hans liv på 20 A4-sider, men kort fortalt er hans livshistorie således:

Oldefars livshistorie

Christian Nielsen blev født i Savgårdshuset i Hårby på Fyn i 1841 som søn af kvæghandler Niels Larsen og Serine Fristrup. Hans navn blev den 13. maj 1889 ændret ved kongelig bevilling til Nielsen Møller, hvilket er tilføjet ved hans dåb i kirkebogen.

Omkring 5-års alderen kom Christian i pleje hos faderens familie i dennes første barndomshjem i det nærliggende Strandby. Her kom han til at tilbringe resten af sin barndom. Der var i familien tradition for, at et af en families børn som plejebarn kom til en anden del af familien.

Efter skolegangen i hjemsoget og efter konfirmationen flyttede oldefar til Assens og fortsatte sin skolegang dér. Dernæst gik turen til Jonstrup Seminarium i Værløse uden for København, hvor han efter et 3-årigt forløb kunne kalde sig skolelærer med karakteren "duelig". Den 12. februar 1863 fik han lærerembede på Fyn i Frøbjerg Skole i Orte. Skolen ændrede omkring 1890 navn til Hestbjerg Skole. Skolen fungerede både som skolestue og som hjem for læreren.

Ved at se nærmere i hans regnskabsbog, der er bevareret i slægten, kan man uddrage, at han har holdt høns i

den have, der hørte med til embedet. Han har desuden gået på jagt på markerne, der ligeledes lå til embedet. Regnskabet viser også, at han har haft en hest i den hestestald, der stadig findes ved siden af den bygning, der tidligere fungerede som skole. Stalden ses til højre på det viste foto af skolebygningen. Til venstre anes svagt en bygning med gymnastiksal, der kom til i løbet af hans embedstid.

Christians lille regnskabsbog viser, at han den 19. november 1865 betalte en afgift til gejstligheden i Odense. Dette skyldtes, at han samme dag blev viet i Sct. Knuds Kirke til den jævnaldrende sy pige Dorthea Rasmussen, der var sadelmagerdatter fra Bellinge.

I 1867 aftjente han sin militærtjeneste ved feltartilleriet. Lægdsrullen nævner, at han er 66 ½ tomme høj og kortsynet. Et brev hjem til hustruen i Orte, skrevet mens han var indkaldt, findes stadig i familien, og i dette fortæller han om, hvordan dagene forløb.

I tidsrummet 1865 til 1887 fik ægteparret i alt 11 børn, som han havde den glæde at undervise selv, dog noget strengere end deres skolekammerater, fortælles det i familien. Resultatet har da også været, at børnene fik en rigtig god skolegang og med tiden også fik gode uddannelser og job. Én blev kaptajn, én styrmand, fem fik egne forretninger og én blev konstruktør, for at nævne nogle af Christians børns fremtidige virke.

I 1888 kunne Christian fejre sit 25-års jubilæum i sognet. Der blev indsamlet til en gave: Et fint skrivebord, som stadig er i familiens eje. Ikke kun dette skrivebord minder i dag familien om ham. Foruden de nævnte breve, regnskabsbogen og en notesbog, findes hans frimærkesamling og en møntsamling. Han har været en mand med interesser og samlerglæde.

Tiden gik, de ældste børn fløj fra reden, og mens de yngste stadig boede hjemme, begyndte Christian at få smerter i kæben. Det viste sig i 1895 at være kræft og med frygt måtte han rejse den lange vej til Kommunehospitalet i København for at blive opereret. Efter et læn-

Frøbjerg
Skole

Gravsten

gere ophold vendte han hjem i troen på, at sygdommen nu var overvundet. Året efter måtte han dog atter tage den tunge vej til hovedstaden. En ny undersøgelse viste, at hans sygdom stadig var virksom, og denne gang opgav lægerne at operere, da der ingen helbredelse var i udsigt. Christian vendte hjem til embedet og fik en hjælpe-lærer til at aflaste sig. Sin sidste tid var han nærmest blind og måtte leve på morfin for at klare sine smerter. Han vidste, hvor det førte hen og fik arrangeret, at hustruen med de hjemmeboende børn kunne slå sig ned i Odense efter hans død. Der var økonomisk sørget for dem gennem den pension, som dengang blev lærerenker til rådighed.

I oktober 1896 tilstødte en lungebetændelse og den 3. november blev det anmeldt til skiftemyndighederne, at lærer Christian Nielsen Møller af Hestbjerg skole var død den 30. og at enken fik tilladelse til at sidde i uskiftet bo. De nu faderløse børn fik lov til at beholde deres mor små syv år mere. Skæbnen var atter en gang hård, for moderen fik en dag et fiskeben i den gale hals og døde nogle dage efter på hospitalet.

Enkelte fotos er bevaret i familien, bl.a. det af den viste skolegruppe, hvor en del af Christians familie også ses. Christian ses således stående til venstre med sine elever, mens hustruen står i vinduet med den næstnyngste og den ældste datter. På første række kan man se tre af hans sønner siddende med deres hund Polle. Endnu et bevaret billede er fotografiet af skolebygningen beliggende på Peirupvej. Christians gravsten er ligeledes bevaret og kan ses i dag foran Orte Kirke.

Se mere på: www.ortekirke.dk/moeller.htm

Undervejs med 1930-folketællingen

Da 2014 gik på hæld, startede projektet med indtastning af folketællingen 1930 på DIS-Danmarks Kildeportalen, og siden er det gået støt og roligt derudad. I skrivende stund er 382.640 personer indtastet, og hvis man holder øje med projektets statistiksider (under menupunktet *Diverse*), vil man se, at tallet stiger dagligt. Det er fint, men der er naturligvis langt endnu.

Bag indsatsen står en lang række indtastere, der har leveret mellem 1 og 115.368 personer til listen. Den absolutte topscorer er Randi Sørensen, som bliver vanskelig at overhale, idet hun har indtastet mere end dobbelt så mange som nr. 2. Det skal dog understreges, at lidt også har ret, og hver eneste indtastning er velkommen.

Posterne vil senere dukke op hos DDA, men indtil det sker, kan du søge i tællingen på Kildeportalen. Vælg Søg fra menuen øverst og derefter *Folketællinger*. Fra søgeresultatet kan du springe direkte til originalsiden, og når du er logget på, kan du sende en be-

sked til en anden indtaster, hvis du mener at have fundet en fejl. Brug den gule taleboble yderst til venstre i personfeltet.

Du kan også få vist folketællingen som liste i den rækkefølge, den oprindeligt er ført. Det giver en god oversigt over, hvem der har boet i din families nabolag. Vælg *Listevisning* fra menuen.

Opmærksomme medlemmer har nok erfaret, at 1930-tællingen er blevet indekseret af MyHeritage. Men for det første er denne indtastning indtil videre kun tilgængelig for betalende abonnenter på MyHeritage, og for det andet er den foretaget af folk uden slægtsforskererfaring og kendskab til dansk sprog og navne, med en del fejl til følge. Der er altså ingen grund til at bruge det som undskyldning for ikke at yde en indsats på Kildeportalen.

Du finder projektet på følgende adresse:
kilder.dis-danmark.dk/

Kathrine Tobiasen

To generationer skovfoged Erichsen

Af Hans Chr. Elberg
Anemonevej 29
2970 Hørsholm
hcelberg@mail.dk
i samarbejde med
Gert Erichsen

Forord

Det er vores (Hans Chr. Elberg og Gert Erichsens) hensigt med de følgende beretninger om nogle af vores aner i det sønderjyske at gøre vores efterkommere bekendte med, hvordan dette ikke ualmindelige navn gik hen og blev en del af vores arv. Da den første bærer af navnet faktisk i dåben kom til at hedde Jørgensen, må det siges at være lidt af et tilfælde, at han endte med at hedde Erichsen.

Efterkommere er der mange af. Dem vil vi kun sporadisk nævne nogle enkelte af. Men for helhedens skyld skal de med i den udstrækning, det passer ind i sammenhængen.

Erich Erichs Jørgensen

Født maj 1722, død 30. marts 1789

Sådan er han altså døbt. Han kom til verden på gården Skovby i den lille landsby Stenderup i Grarup Sogn syd for Haderslev Fjord. Faderen, Erich Jørgensen, ejede gården. Moderen hed Trina, f. Fallesdatter. Her kom Erich til verden i 1722, og da dette foregik længe før, Struensee blandede sig i, hvad folk ønskede at kalde deres afkom, burde den lille Erich rettelig have fået sit efternavn efter faderens fornavn og dermed være kommet til at hedde Erichsen.

Der er derfor ikke noget mærkeligt i, at han senere kaldte sig Erich Erichsen. Søskende kender vi ikke til, men da forældrene var blevet gift i 1718, er Erich nok ikke det ældste barn. Han arvede ikke gården. Men efternavnet Erichsen i vores familie stammer altså fra ham!

Erich var 22 år gammel, da han i Grarup kirke blev viet til en kun 18-årig pige fra Binderup i Sdr. Bjert sogn, Inger Christine Rasmussen. Hun kom fra gården Kellerup, der var en fæstegård i tredje generation. Hendes far var Nis Rasmussen Taarning. Afstanden mellem brudens og brudgommens bopæl er efter vore dages målestok for in-

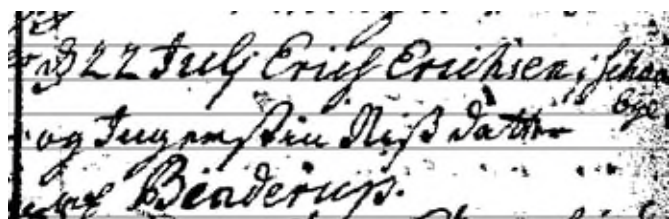

Fig. 1. Den 22. juli 1744 blev de viet i Grarup kirke. Som det kan ses, kaldtes hun Ingerstin.

tet at regne; men sådan var det ikke dengang. Den unge pige var rigtig langt hjemmefra. Hun har formodentlig været fæstet et sted i Stenderup, måske endda på Skovby. Det er imidlertid 'gået galt' for de to unge, for der måtte kongebrev til. Vielse i brudens sogn kom heller ikke på tale, men gift blev de da.

Hvad det unge par ellers har foretaget sig i Stenderup, hvor de bevisligt har opholdt sig, ved vi ikke. Dog er det fastslået gennem flere kilder, at den førstefødte var pigen Elisabeth, hvis dåbsoplysninger indtil videre ikke har kunnet findes. Barn nr. to var Catharina, født i 1747 og døbt i Grarup kirke. Barn nr. 3 blev drengen Erich, der blev født i 1750 og ligeledes døbt i Grarup kirke. Han endte som skovrider i Holbeck ved Sommersted. Barn nr. 4 kom til at hedde Detlef.

Her forsvinder Erich ud af vores synsfelt. Havde det ikke været, fordi min morfar kunne huske, at hans egen farfar var født på Aller Mølle, havde vi næppe haft mulighed for at søge længere tilbage i slægten. Hvorledes en gårdmandssøn fra Stenderup, syd for Haderslev Fjord, skulle havne på netop denne mølle, får vi næppe nogen sinde at vide. Erich har øjensynligt lært møllerfaget, for i 1756 bliver Detlef Erichsen født på nævnte mølle. Aller ligger ved den lille by, Christiansfeld, så nu er Inger atter tæt på sin fødeegn.

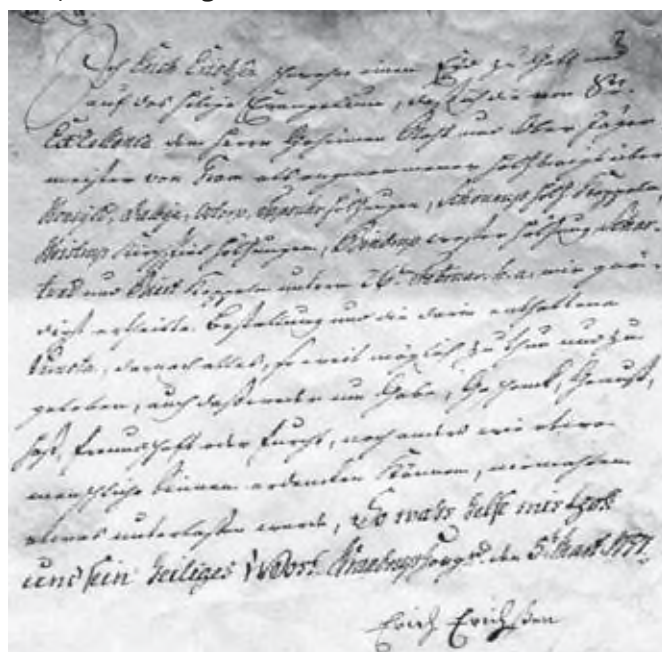

Fig. 2. Erich Erichsens 'eyd' med hans egenhændige underskrift.

Hvor lukrativt jobbet som møller var på den tid, ved vi ikke. Han kunne jo også have været møllersvend? Han har i alt fald været på udkig efter mere fast arbejde.

I en alder af 35 år søgte Erich ind ved skovvæsenet. Han underskrev en troskabsed og påbegyndte sit nye job den 5. marts 1757. Nærlæser man denne ed, får man et indtryk af, hvor omtrent hans arbejdsområde lå, og hvilke skove det omfattede. Det var en række mindre skovstykker i området sydøst for Kolding. Husk dog på, at vi ikke befinder os i kongeriget, men i hertugdømmerne. Så mærkeligt det end kan lyde for os i dag, foregik langt den overvejende del af korrespondancen mellem skovvæsenets lokale myndigheder og Rentekammerets (Finansministeriets) 'Tyske Kancelli' på tysk, og skriften var naturligvis gotisk.

Ich Erich Erichsen schwöre einen Eyd zu Gott und auf das selige Evangelium, daß ich die von Snr. Excellence dem Herrn Geheimen Raht und Ober Jägermeister von Gram als angenommener Holzvoigt über Wonsyld, Dalbye, Ostorp, Tapsuhr Höltzungen, Schourup Holtz-Koppeln, Hoistrup Kirchspiel Höltzungen, Binderup erster Höltzung, Schar- tved und Biert Koppeln unterm 26ten Februar h.a. mir gnädigst erteilte Bestallung und die darin enthaltene Puncta, danach alles, soweit möglich zu thun und zu geloben, auch daß weder um Gabe, Geschenk, Genuß, Haß, Freundschaft oder Furcht noch anders wie etwa menschliche Sinnen erdenken können, niemahlen etwas unterlaßen werde, So wahr helfe mir Gott und sein heiliges Wort. Wrandrup Hougrd den 5ten Mart 1757 (Vrandrup, lidt vest for Kolding) Erich Erichsen

[Dansk oversættelse: Jeg, Erik Eriksen – af 26. februar h.a. af hans excellence hr. geheimråd og overjægermeister von Gram¹ udnævnt skovfoged over Vonsild, Dalby, Ostorp, Tapsøre skove, Skovrup Skovkobler, Højstrup sogns skove, Binderup første skov, Skartved og Bjert koller – sværger en ed til Gud og på det salige evangelium, at jeg så vidt muligt vil udføre den bestalling, som den 26. februar h.a. allernådigst er tildelt mig, og de deri indeholdte punkter, og lover, at jeg aldrig vil undlade at gøre noget, hverken for gave, foræring, nydelse, had, venskab, frygt eller andet, som det menneskelige sind kunne udtænke, så sandt hjælpe mig Gud og hans helige ord.]²

Erichs skovfogedsted lå i en lille bebyggelse ved navn

1 von Gram er formentlig Carl Christian von Gram, stamfader til slægten Frijs på Frijsborg.
2 Inger Buchard har bistået ved transskribering og oversættelse af denne og den følgende tyske tekst.

Stangemoseled. Ifølge dokumenter på Rigsarkivet var stedet saneringsmodent, da han med sin familie flyttede ind. Her står direkte, at "dette huus virkelig er saa brøstfældig og forfalden, at det icke uden Livs Fare af nogen kand beboes", hvorfor han da også søgte om hjælp til istandsættelse. Familien boede efter en nødtørfertig istandsættelse på dette sted, indtil Erich døde af et "slag" i 1789. I 32 år havde han sin gerning i disse omgivelser.

Det har ikke altid været lige nemt. Skovfogeder skulle jo ikke bare plante og fælde træer. Der var forhold som f.eks. tyveri af brænde og krybskytteri at tage sig af. To gange blev Erich såret under klammeri med bønder, der havde forgrebet sig på skovvæsenets ejendom. I det sidste tilfælde, i 1760, blev han hugget i armen med en økse. Dette bevirkede, at han faktisk var invalideret resten af sit liv. Klagen over overfaldet er skrevet på tysk og sidste del af dokumentet ses, smukt indrammet på Fig. 3. Teksten lyder:

*... Und darum ersuche ich Euw. Excellence ganz ergebenst. Die Sache ist von grosser Wichtigkeit, und die Holz- vögte sind übel daran, wenn das Faust Recht gelten und ihnen für erlittene Gewalttätigkeiten keine andere Satisfaction gegeben werden soll, als daß der Bauer dafür einige wenige Schillinge an Brüche erleget. Vorfälle von dieser Art eräugnen sich in dem Amte Hadersleben nicht selten. Ein anderer Holzvoigt, Namens **Erich Erichsen** hat zu 2en malen ein gleiches Schicksal mit dem iez Klagenden gehabt, und ist das letzte Mal von einem Bauern mit einem Beile in der Hand gehauen und dadurch gelähmet worden. Der Bauer hat nach einem bei dem gehaltenen Amts Verhör/: wobei ich gegenwärtig gewesen:/ getroffenen Vergleich dem Holzvoigt für den ihm zugefügten Schaden 50 Rthl. bezalen müßen, und dadurch hat diese Sache ihre Endschaft erreicht. Die erstere aber stehet noch offen und wird nicht abgetan werden können, bevor es ausgemacht wird, bei welchem Gerichte diese Begebenheiten entschieden werden sollen.*

Mit der vollkommensten Consideration verharre Ich stets Euw.. Excellence

*Wrandrup Hougaard ganz gehorsamster Diener
28ten May 1760 D. v. d. Lieht*

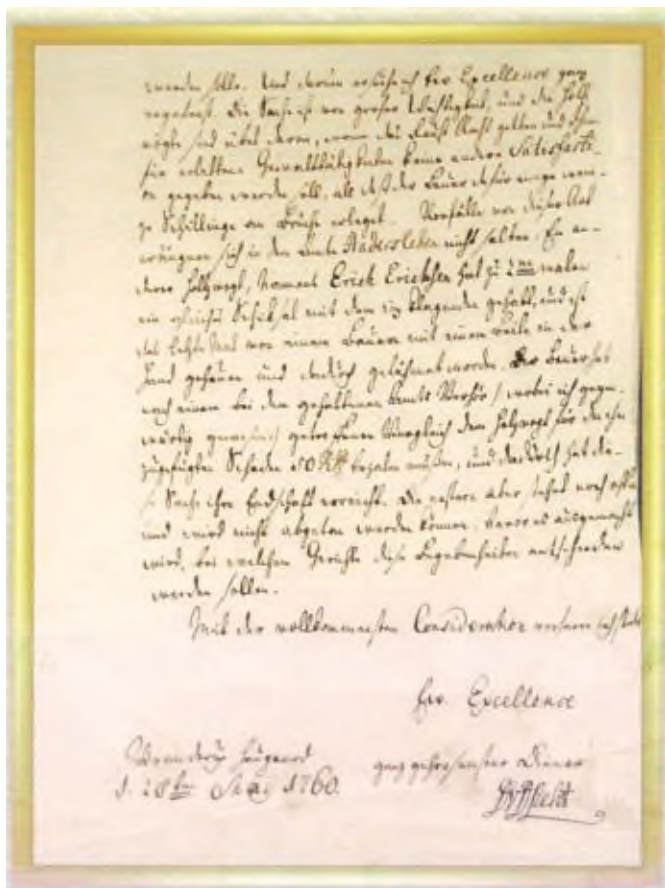

Fig. 3. Maj 1760. Skovpersonalet klager over overfald fra bønder.

[Dansk oversættelse: [...] Og om dette anmoder jeg Eders Excellence underdanigst. Sagen er af stor vigtighed, og skovfogederne er ilde stillede, hvis næveretten skal gælde og ingen anden satisfaktion gives dem, end at bonden derfor erlægges et par få skillinger som bøde. Hændelser af denne slags sker ikke sjældent i Haderslev amt. En anden skovfoged ved navn Erich Erichsen har to gange haft samme skæbne som den nu klagende og er senest af en bonde blevet hugget i hånden med en økse og derved blevet invalideret. Bonden har ifølge et forlig, der blev indgået ved det afholdte amtsforhør (som jeg overværede) måttet betale skovfogeden 50 Rdl. for den skade, der blev påført denne, og således nåede denne sag sin afslutning. Men den første (sag) er endnu uafgjort og vil ikke kunne afsluttes, før det bliver aftalt, ved hvilken domstol disse hændelser skal pådømmes. Med den yderste consideration forbliver jeg stedse Deres Excellences underdanigste tjener
D. v. d. Lieht
Vranderup Hovgård
28. maj 1760]

Den 7. april 1789 afgik den gamle skovfoged ved døden. Et hjertetilfælde var det antageligt. Han blev 67 år gam-

mel og ikke 69, som præsten anførte i kirkebogen.

Hans enke kunne naturligvis ikke forvente at blive boende i skovfogedhuset. Tre af hans børn overlevede ham, og det er her, at vi hører om pigen Elisabeth. Den ældste søn, Erich, var skovrider i Holbech ved Sommersted. Den yngste søn, Detlef, var på dette tidspunkt endnu ikke i fast stilling. Hvor moderen har opholdt sig, kan vi ikke efterspore. Dog ved vi, at da Detlef i 1797 fik stillingen som skovfoged over Hytterkoppel Skov, tog han sin moder til sig. Hun levede her til året 1800.

Detlef Erichsen

Født 27. juni 1756, død 11. august 1833

Skovfoged Erichsens yngste søn kom til verden på Allermølle, lidt øst for Christiansfeld. Som nævnt tidligere kender vi ikke Erichs vej til denne mølle. Men ifølge nedenstående dokumentation, står det klart at læse, at Detlef er møllerens søn.

Vi vil nu prøve at følge Detlef gennem hans 77 år lange liv. Han var en farverig person, hvilket tydeligt vil fremgå af de efterfølgende sider. Da han var bare 1 år gammel, fik hans far, som tidligere omtalt, bestilling som skovfoged for nogle mindre skovområder sydøst for Kolding. Her i skovfogedhuset i Stangemoseled er han og hans søskende vokset op og har nærmest fået forholdet til skovene ind med modermælken. Både han og hans ældre bror, Erich, valgte da også hvervet som skovfoged. Erich blev endda skovrider (hvad det vistnok pinte Detlef alle dage, at han aldrig selv nåede).

Vi hører ikke om Detlef, før han har nået en alder af omtrent 35 år. Året er 1791, og han har været hos en læge (Physicus) i Rødding til en almindelig helbredsundersøgelse. Så vidt det kan skønnes i anledning af, at han har søgt ind i skovvæsenet. Han boede i Bremerhuus, der formodentlig har været en slags tjenestebolig i nærheden af Faarkrog lige syd for Kongeåen.

Hvor han har mødt sin 7 år yngre hustru, fremgår ikke nogen steder, men som det ses af dåbsbekræftelsen (Fig. 5), er hun døbt i St. Marien Kirche, måske Flensborg. Denne dåbsbekræftelse kan være fremskaffet i forbindelse med parrets vielse, men kan også være foranlediget af hans ansættelse i skovvæsenet.

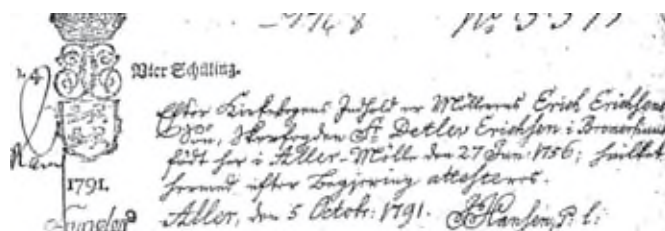

Fig. 4. Detlefs dåbsattest, som lyder: Efter Kirkebogens Indhold er Møllerens Erich Erichsens Søn, Skovfogeden Sr. Detlef Erichsen i Bremerhuus født her i Allermølle den 27 Jun: 1756; hvilket hermed efter Begiering attesteres. Aller, den 5 Octobr: 1791. J. Hansen, P: l:

Num.	Dies baptismi	Dies nativ.	Dies accepti
75	19	19	23

Fig. 5 Extrakt af dåbsregistret fra St. Marien Kirche

Som det ses af dokumentet Fig. 6, har han forsikret hende med ret til enkepension:

Da jeg af mine foresatte er bleven tilholden at gjøre Indskud i den almindelige Enke Kasse for min Kone, saa har jeg bestemt at indsætte 50 RD som er et Aars Gage, og for husbygning og Lænderien 20 RD som udgør den

Den 17. Septbr 1791

P. L. Erichsen

Fig. 6. Detlef Erichsen beklager sig, fordi han ikke kan udrede det beløb, han har forpligtet sig til at betale til en evt. enkepension.

Summa 70 RD, men da jeg ikke kand taale at gjøre den fulde Indskud paa ... saa tager jeg min underdanigste tilflugt til den høje.... For Enke Kassen Og beder at jeg maatte i Terminer erlægge oven bemeldte summa – nemlig 10 RD hver Aar, da jeg ellers ikke kand udkomme med det fornødne, hvormed jeg skal underholde konen, holde Tjeneste Folk, etc. Ifald jeg paa en Gang skulde erstatte den fulde Summa.

Jeg forventer stedse herpaa en naadig Resolution
Bremmerhuus i Amtet Hadersleb
Den 17de Septbr 1791

Detlef Erichsen

Formentlig er det en stilling som skovfoged, han har fået. Allerede nu træder et markant karaktertræk frem hos ham: Han anmoder ustandselig om særbehandling, har ikke råd til hverken det ene eller det andet, men holder dog tjenestefolk!

Hans vielse til Margaretha Elisabeth har til dato ikke kunnet findes, men det kan vel tænkes, at svigerforældrene har holdt brylluppet i et for os ukendt sogn? Som tidligere nævnt måske Flensborg? Detlef førte hele sit liv dagbog over familiebegivenheder, både glædelige og sørgelige. Et eksempel: I de 3 øverste linjer står der: ... blev vores Søn fød 1791 ved Navn Julius Erichsen og døde 1812 d. 24 Dec. og hans Alder 21 Aar.

Af den korrespondance, der foreligger, ser det ud til, at han har gjort tjeneste i Tornumgaard Skov, der var en kongelig skov 3 km vest for Rødding. Allerede i 1795 lader han høre fra sig med en ansøgning om stillingen som skovrider over Jørgensgaard Skov ved Aabenraa. Hans argument for ansøgningen var, at han ikke kunne leve af sin nuværende løn!

Alle ansøgninger, der kunne få konsekvenser i form af udgifter for staten, skulle adresseres til den enevældige majestæt, kongen. I virkeligheden endte skrivelserne i

1791

1794

1795

1800

Fig. 7. Udsnit af Detlef Erichsens fortegnelse over hændelser i familien

det kongelige Rentekammer, og for hertugdømmernes vedkommende i den afdeling, der benævntes Det Tyske Kancelli. Ansøgeren kunne dog ikke sende direkte, så ansøgningerne måtte først en tur forbi amtets overførsterembede. I Detlefs tilfælde var dette F.F. von Krogh, der residerede på Nygaard i Aastrup sogn. Han forklarede, at hans indtægter, alt indberegnet, var så få og indskrænkede, at de for "mig og min familie det allernødtørftigste ikke engang er tilstrækkelige". Det giver næringsssorger og bekymringer "og har forøget sig i en Grad, at den er utaalig. Nu var den Leylighed, at den kunde lettes, naar Deres kgl. Mayestæt vilde benaade mig med den Skovriider Tjeneste, som nu i Apenrade er vacant".

Den får ikke for lidt, når han søger en højere rangerende stilling. Spørgsmålet er så bare, om det er de rette argumenter, når man vil bevise, at man føler sig kvalificeret til at avancere? Vi skriver nu 1795. Han har på dette tidspunkt kun to børn. En lille pige, der blev født halvandet år tidligere, døde kort efter fødslen. To år efter er han stadig skovfoged i Tornumgaard Skov, men nu sker der så det, at embedet må nedlægges, da skoven bliver solgt.

Man står nu netop foran en større rokade blandt amtets skovfogeder, idet der har været et par dødsfald, samtidig med at nogle skal forfremmes til bedre embeder. Som det fremgår af det følgende, skal en skovfoged, som man ønsker flyttet til et mere givtigt sted, forlade den lille Hytterkoppel Skov sydvest for Haderslev. Det ville passe fint, om Detlef Erichsen fik dette embede. 'Givtig' vil sige, at skoven er i god gænge, at beboelsen er rimeligt god, og at jorden til det lille landbrug, der følger med, har en god bonitet.

Således gik det altså til, at Detlef med familie måtte berede sig på at flytte. Der har næppe været det helt store vognlæs i forbindelse med flytningen.

Det var skik, at skovfogederne i forbindelse med afløs-

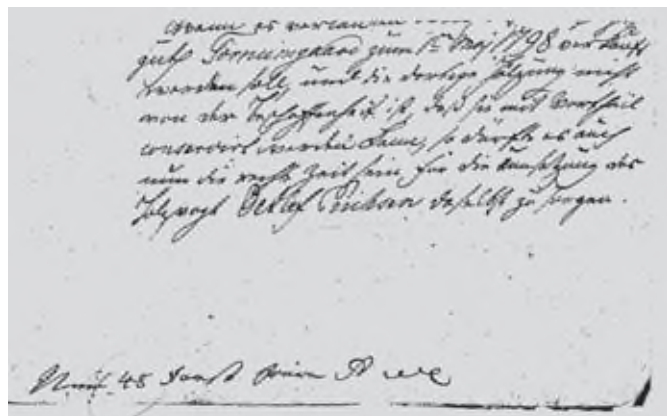

Fig. 8. Sidste del af brevet vedr. Detlefs forflyttelse: ... at godset Tornumgaard den 15. maj 1798 skal sælges og at den derværende skov ikke er af en sådan beskaffenhed, at denne med fordel kan opretholdes, så ville det af den grund også være tid til at sørge for forflytning af skovfogeden Detlef Erichsen.

ninger lod så meget inventar, som det skønnedes forsvareligt, stå tilbage. Værdien heraf afregnedes med hjælp fra overførsterembedet.

Derfor har Detlef næppe haft mere på vognen end familien, tøj og linned, lidt private sager og noget køkken-grej, der gav dem muligheden for at komme i gang på det nye sted. Denne flytning fandt sted i sommeren 1798. I februar samme år nedkom hustruen med en datter, Catharine Margrethe. Detlef har givetvis haft nok at se til i sit nye job, selv om skoven, han overtog, var i god stand (han afløste en af amtets bedste skovfogeder, P. Neumann). I alt fald hører vi ikke meget til ham de næste par år. År 1800 kom sønnen Erich til verden, og i februar 1802 mistede Detlef sin hustru. Det har givetvis været hårdt for ham at stå alene med tre børn og et job, der krævede hans fulde indsats. Han har næppe haft andre udveje end at søge en hushjælp. Noget tyder på, at en ung pige fra nabosognet Hoptrup har været en sådan. Måske har der været andre før hende, det ved vi ikke. Men Gunder Holm fra Sønderballe blev hos ham! Hun fødte Detlef en datter, Nance Margrethe, i januar 1808, og Detlef og Gunder blev lovformeligt viet i juni samme år. Det var nok ikke en dag for tidligt!

Året før forsøger Detlef at få sin gage forhøjet. Det er morsomt at læse, hvilke argumenter han bruger. Tjenestevejen går via amtets overførsterembede til Rentekammeret, men ansøgningen skulle stadig stiles til Majestæten.

Detlef forsøgte adskillige gange i sin lange karriere at få sin gage forhøjet. Noget kunne tyde på, at det aldrig var faldet ham ind, hvilke konsekvenser en sådan særbehandling, hvis han virkelig havde fået sit ønske opfyldt, ville afstedkomme blandt amtets øvrige skovfogeder. Faste årlige tillæg kunne kun komme på tale, hvis der skete forflyttelse til et større embede eller som en slags alderstillæg.

Vi springer nu frem til 1816. Detlef forsøger igen at påvirke de høje myndigheder for at opnå mere i løn. Familien har nu syv børn, og Detlef må sørge for mad på bordet til alle. Der er nemlig foruden familien både karl og pige og vel også nogle hjælpere til skovdriften. Han har også ansat en privatlærer til de skolesøgende børn, idet han i et af sine breve anfører den lange vej til landsbyskolen som argument for denne flothed. Jo, der er al mulig grund til, at han kan bruge flere penge. I et andet brev gør hans foresatte sig da også lystige over hans forhold. I en svarskrivelse hentydes der til "seiner zahlreichen Familie" [hans talrige familie].

På trods af, at hans ansøgning denne gang er på 4 tætskrevne sider, der i det store og hele er jammer fra A til Z, vil jeg dog – i dansk oversættelse medtage et lille udpluk:

"I over 30 år har jeg nydt den lykke at tjene Deres Majestæt i skov- og jagtsager og efter bedste evne klaret de

hermed forbundne forretninger. Sult og bekymringer, med elendigheder og mangel på tusinder af ting har jeg måttet kæmpe med. Mit tjenestelandbrug er magert og kan ikke brødføde familien. Hvert år går årets sidste måned til ende, men før i august kan jeg ikke udnytte høstudbyttet. Nu har jeg brugt den sidste såsæd af rug til at bage brød til mig og mine børn. Om kort tid skal jeg altså købe såsæd. Ligesa med de andre kornsorter, hvor jeg ikke kan bjerge eller høste så meget, at det rækker til vort forbrug. Fem børn og en sund og stærk kone foruden tjenestepige og karl spiser en del. Derudover fire ikke hjemmeværende børn, hvis beklædning jeg også må sørge for. Bidrage til præst, kirke og skolelærer skal jeg som landbruger også ... Og alt dette skal jeg bestride? Jeg kan ikke som andre skovfogeder redde mig lidt her og der gennem handel og vandel. Sådant forstår jeg ikke og vil heller ikke forstå det. Deres Majestæt kan forvise sig om, at jeg lider uendeligt.

Med bekymring lægger jeg mit grånende hoved til hvile og ser med angst den næste dag i møde. Børnene skriger efter brød, og jeg kan intet give dem, og den flittige, sparsommelige kone beder om dit og dat for at klare huset”.

Og sådan bliver det ved. Detlef redder sig dog ved hvert forsøg et engangsbeløb på 50 rigsdaler, og det er jo trods alt næsten en årsløn for ham. Man kan ikke lade være med at spekulere over, om han inderst inde var klar over, at det ville ende på den måde?

Hans seneste ansøgning er som nævnt fra året 1816. Hustruen er året før nedkommet med tvillinger, så der er nok at se til! I 1821 viser korrespondancen en anden lille morsom sag. Detlef har engageret en huslærer til nogle af sine børn, fordi han synes, at der især om vinteren er for lang vej til skolen. Han har fundet et egnet lokale, der dog ikke er i selve beboelseshuset, og som derfor ikke er opvarmet. I dagligstuen kan der ikke undervises, her er nok for meget børneskrål. Til dette ‘Informationslokale’ søger han midler til at få opsat en ovn. I denne forbindelse får vi et lille indblik i, at bureaukrati sandelig også fandtes før i tiden. Der var hele 5 skrivelser om denne ovn. Fig. 9 viser den endelige accept, smukt underskrevet af hans øverste chef, Geheimeraad og Hofjægermester F.F. von Krogh, der residerede på Nygaard. Pudsigt nok den gård, som den indtil nu ældst kendte ane af Erichsen-familien bl.a. stammer fra i henhold til det materiale, der er fundet i Haderslev Byhistoriske Arkiv.

Teksten lyder i dansk oversættelse:

... lader foranledige, at denne sum fra Haderslev Østeramtsstue mod min kvittering vil blive refunderet, nemlig at den omtalte ovn tilføjes inventarfortegnelsen for skovfogedboligen i Hytterkoppel.

Nygaard, den 23. November 1822. F.F. von Krogh

I 1818 blev familien forøget med datteren Juliane, og i

1821 kom sønnen Peter til verden. Dette indtil da yngste skud på stammen døde i 1823.

I januar 1824 havde den nu 66-årige Detlef det uheld “ved natlig Inspektion i den under hans Opsigt liggende Skovby Skov ved et Fejltrin og Fald at brække det ene Laarben”, hvad der naturligvis medførte, at han måtte have assistance af skovfogeder fra de omkringliggende skovdistrikter. Der har uden tvivl været talt om hans situation blandt hans foresatte. Det var jo trods alt en nærliggende tanke, om ikke han burde gå på pension? To år senere var han atter uheldig og brækkede denne gang det andet ben. Han måtte nu have fast assistance. En ung forstkandidat, Christian Harmsen, blev tilknyttet Hytterkoppel Skov. Samme Harmsen forelskede sig i Detlefs datter, Nance Margrethe, og det endte med bryllup.

Detlef følte sig nu tryk og udtalte da også, at han fandt svigersønnen den helt rigtige som sin afløser. Sådan blev det dog ikke. Harmsen søgte et embede som skovrider i Rold Skovdistrikt og fik det. Uden tvivl en skuffelse for Detlef og hans kone.

I 1826 var et langt liv i kongens tjeneste slut. Detlef søgte sin afsked og måtte fraflytte sin embedsbolig. Endnu en kraftpræstation nåede han dog! I en alder af 69 år blev han far til sønnen Peter, der blev vores oldefar.

Korrespondancen i forbindelse med hans afsked ville fylde mindst de næste 12 sider. Han fik tildelt en årlig pension på 140 Mark sølv.

I foråret 1828 var hans tid som skovfoged definitivt slut efter 37 år i statens tjeneste. Detlef var 71 år gam-

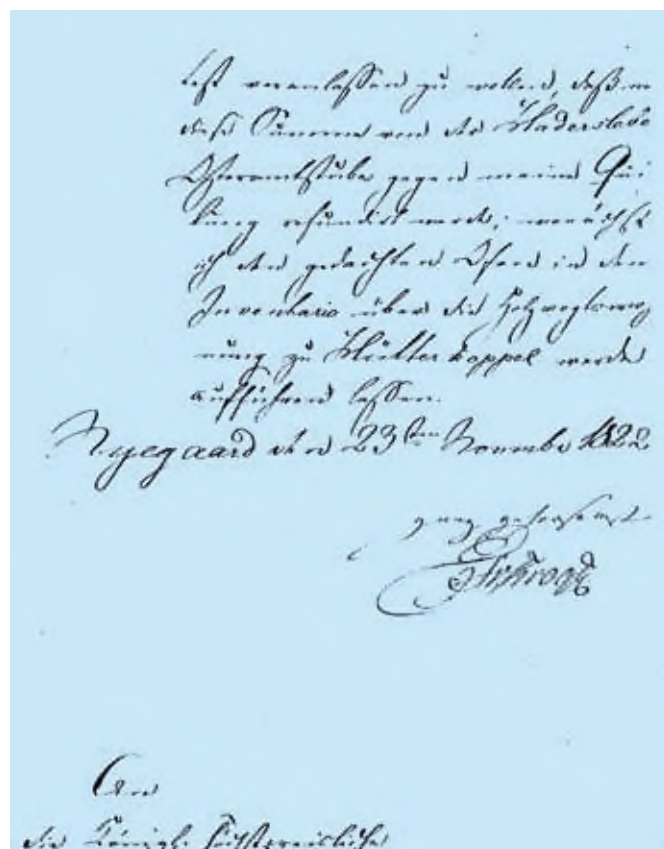

Fig. 9. En ovn er bevilget!

mel og måtte forlade sin arbejdsplads i Hytterkoppel Skov. Han flyttede med familien til den lille landsby Imervad. Af børn, der på dette tidspunkt endnu var hjemme, var formodentlig de to tvillingedrenge på 13 år, deres søster Juliane på 10 samt den lille Peter.

Detlef levede i endnu 5 år. Den 10. august 1833 døde han af alderdomssvækkelse, 77 år gammel. Nekrologen over ham i kirkebogen fyldte halvanden side.

Som tidligere nævnt var hans yngste søn, Haderslev-

guldsmiden Peter Erichsen, vores oldefar. Han blev, i henhold til efterladt brev fra svogeren, Christian Harmesen, arresteret af slesvig-holstenerne som dansk spion. Han deltog og blev såret i slaget ved Isted.

Peter Erichsens yngste søn, kulhandler Christian Peter Erichsen i Aabenraa, vores hhv. morfar og farfar har gennem sin utroligt gode hukommelse sat os på sporet af familiens aner og derigennem muliggjort vores arbejde med vores forfædre.

Sådan fandt vi oplysningerne

Det gode, gamle råd "Spørg de gamle, mens de endnu lever", gælder også her. Uden oplysningerne fra vores bedstefar havde vi næppe kunnet følge slægten tilbage i tiden. Det har været et stort tålmodighedsarbejde at søge i kirkebøgerne, også ofte i nabosogne.

Vi brugte Daisy til at skaffe ekstra kød på slægten. Vi brugte f.eks. den nye mulighed for at lave *Emnesøgning* og skrive 'skovfogeder' i *Emneord*-feltet. Under *Bestallinger for skovriddere og skovfogeder* dukkede *Skovriddere og skovfogeder i Haderslev Amt* op.

Et optimistisk forsøg med at skrive 'Hytterkobbøl' i *Arkivserie*-feltet gav gevinst med *Hytterkobbøl Skovfo-*

gedsted, og vi kunne her se, at arkivskaber var Rentekammeret. Vi lavede nu en søgning med Rentekammeret som arkivskaber og Haderslev Amt som arkivserie. Ud fra den lange række hits, det gav, bestilte vi, hvad vi syntes så spændende ud, og skimmede det på Rigsarkivet.

Venlige mennesker gjorde opmærksom på, at Haderslev Byhistoriske Arkiv lå inde med Detlefs personlige oplysninger om sin familie; desuden fandt vi her materialer til belysning af Erich Erichsens virke som skovfoged.

Vi benyttede os desuden af Danpa til at finde oplysninger om lokalhistoriske forhold.

Genealogisk Samling på Frederiksberg Bibliotek har overlevet

Der har i de seneste år huseret et hårdnakket rygte om, at landets fornemste samling af slægtsbøger, *Genealogisk Samling* på Frederiksberg Bibliotek, skulle være nedlagt og bøgerne spredt for alle vinde.

Dette rygte har lykkeligvis ikke andet på sig, end at der ikke længere købes nye bøger til samlingen. Den oprindelige samling er bevaret og lever i bedste velgående. Som det altid har været reglen, er bøgerne ikke til udlån; vil du studere et værk, må du bevæge dig til biblioteket på Falkoner Plads 3 på Frederiksberg. Til gengæld er det tilladt at tage fotokopier eller selv medbringe kamera, med mindre bøgerne er for skrøbelige til kopiering. Du kan heller ikke søge dem i bibliotek.dk, men må gå til Frederiksberg Biblioteks egen hjemmeside, fkb.dk, og bruge søgesystemet her. Det er nemmest, hvis du vælger *Avanceret søgning* og ta-

ster det ønskede slægtsnavn i emnefeltet og '99.9*' i feltet *Emnetal*.

Lidt info, hvis du ikke tidligere har hørt om denne guldgrube af slægtsbøger. Samlingen, der blev startet tilbage i 1933, består af ca. 6.000 bind og rummer næsten alle danske slægtsbøger i trykt form. Det drejer sig ikke udelukkende om danske bøger; også Norge og Slesvig-Holsten er repræsenteret, dog kun med ældre bøger. Desuden kan du finde værker som Danmarks Adels Årbog, Dansk Biografisk Leksikon og det, som med et fagudtryk kaldes 'stater', biografiske opslagsværker om personer inden for bestemte fag, f.eks. læger, jurister og mange flere.

Læs mere om samlingen på bibliotekets hjemmeside: fkb.dk/genealogisk%20samling

Kathrine Tobiasen

Slægtsbog på nettet

Kathrine Tobiasen

Korsagervej 13

8900 Randers

Tlf. 64 64 51 06

tobiasen@dis-danmark.dk

Tidligere var en slægtsbog lig med en rigtig papirbog, trykt på solidt papir og gerne indbundet i fint bind. Hagen ved en sådan slægtsbog var naturligvis, at den var dyr at fremstille, og endnu værre: når man endelig havde den færdige bog i hånden, var det slut med at tilføje nye fund eller rette eventuelle fejl. Bogen var endegyldig.

Sådan behøver det ikke længere at være. Man kan nu i stedet vælge at publicere sin historie som enten e-bog eller på en hjemmeside. Begge løsninger kan man selv stå for, og det er nemt at tilføje nye fund og rettelser. Hvis man altså kan flikke en hjemmeside sammen eller arrangere tekst og billeder i en PDF-fil og uploade den.

Database på nettet

Mange slægtsforskere har i dag deres egen hjemmeside og hermed også mulighed for at lægge deres historier ud her. Men hvis du vil formidle de gode historier, du er stødt på i din forskning, er det altså ikke gjort ved at lægge din database ud på nettet. Andre slægtsforskere vil elske din side, hvis de har aner fælles med dig, fordi de måske her kan finde oplysninger, de mangler, men folk uden slægtsforskerfaglig viden vil med stor sandsynlighed miste interessen, når de klikker sig rundt mellem oplysninger om vielser, dåb og begravelser og gengivelser af folketællinger.

Historierne skal præsenteres omhyggeligt og indbydende, hvis læseren skal fanges ind. De gode beretninger skal have lov til at folde sig ud, og de må ikke drukne i tørre facts; siden skal være overskuelig, så læseren ikke mister orienteringen i den ofte store familie, og sære og fremmedartede forhold fra fortiden skal forklares, så den forudsætningsløse læser forstår dem.

Knud Højrup side

Et eksempel, hvor der er arbejdet bevidst med fremstillingen, er Knud Højrup side. Han har brugt det meget omfattende opstillingsprincip, der går under betegnelsen *konsangvinitetstavle*, og som er en kombination af anetavlen og efterslægtstavlen. Han går tilbage til sine tipoldeforældre og har opdelt persongalleriet i fem klasser:

1. Probanden (ham selv) og hans efterkommere
2. Probandens forældre og deres efterkommere
3. Probandens bedsteforældre og deres efterkommere
4. Probandens oldeforældre og deres efterkommere
5. Probandens tipoldeforældre og deres efterkommere

Alle disse personer har deres egen historie, men der er sørget for, at læseren ikke farer vild. Der er i venstre side en fast, gennemgående menu, som gør, at man hele tiden bevarer oversigten og nemt kan finde tilbage til udgangspunktet. En anden indgang er den systematisk oversigt over hele slægten, får man via *Slægtskabsregisteret*, hvor alle er anført i deres klasser med angivelse af tilhørsforhold og link til biografien (hvis en sådan findes; det gør den nemlig ikke i alle tilfælde).

Spændende historier

Den mest spændende del af siden, især hvis du går efter læseoplevelser, er *Historier*. Her er samlet "nogle af de sjove historier som mange års slægtsforskning har åbenbaret." Her er længere udredninger om enkeltpersoner eller hele slægtsgrene, beretninger, der tager udgangspunkt i særlige begivenheder som bryllupper og historier om særlige genstande. Overalt udnyttes de mulig-

Aldfaer

Knud Højrup har beskæftiget sig med IT og slægtsforskning gennem mange år og på flere måder. Han har oversat slægtsforskningsprogrammet Aldfaer fra hollandsk til dansk (undtagen rapporterne). Det er gratis, og du kan læse mere om det, og hvordan det downloades og installeres på Knud Højrup side:

<http://www.khoejrup.dk/knotaldfaer.html>

Programmet er udviklet til Windows PC'er og er det første, der implementerede slægtskabsnotationen Knudesystemet/The Knot System, hvilket skete i Aldfaer version 3.2 som blev frigivet i 2004. Dette system er et betegnelsessystem, der definerer konsangvinitet, også kaldet biologisk slægtskab eller slægtskab gennem blodet, når det er baseret på tvekønnet formering. Systemet kan beskrive og dokumentere biologiske slægtskaber, simple såvel som meget komplekse, på en enkel, modulær og overskuelig måde

Der kan endvidere hentes en version, der kan bruges på Mac under OSX 10.7 og senere.

Der kan også hentes et installationsdokument samt en kort introduktion, begge dokumenter er på dansk.

Klip fra Knud Højrup's slægtside med starten på historien om hor i 1840

heder, som en webtekst byder på. Der linkes gavmildt fra korte omtaler af personer og steder til længere artikler om samme, og billederne kan ofte forstørres ved et klik på dem. Opbygningen af de enkelte sider er ens og meget overskuelig, med billederne ordnet i panelet til venstre under de faste menuer, selvfølgelig med mulighed for at se dem i stor størrelse. Læseren føler sig hurtigt hjemme på siderne.

Det er en rigtig god ide at plukke fængende historier ud og lade dem få selvstændigt liv. Vi kommer ikke udenom, at vore aner ikke er lige interessante, hvordan vi så end vender og drejer historierne, og ved at præsentere de gode, spændende eller lærerige beretninger, så de er til at få øje på, får vi fat i læserne og holder dem fast. For her er jo noget at komme efter.

Et godt eksempel på en historie fra samlingen er *I fængsel for at begå hor i 1840*, som både er en fortælling med masser af kød på, og en beretning, der stiller skarpt på menneskesyn og retssystem i 1800-tallet. Vi bringer på de følgende sider historien.

Knud Højrup's hjemmeside kan ses på adressen www.khoejrup.dk.

Nyt om programmer – specielt til Mac

Engang var der ikke meget at vælge imellem, hvis man ville dyrke slægtsforskning på en Macintosh-computer. Det gælder ikke helt mere. På det seneste er der kommet nye versioner af velkendte slægtsforskningsprogrammer, og dertil kommer Mac-udgaver af programmer, som tidligere var forbeholdt Windows-folket.

Folkene bag *Reunion*, der har over 30 år på bagen, er netop barslet med version 11. Den følges af en ny version af app'en til iPhone og iPad, der nu har fået navnet *Reunion Touch*. Den helt store nyhed er, at synkroniseringen mellem computeren og de mobile dimser foregår helt sømløst, *on the fly*. Tilføjer du en person eller retter en oplysning på iPhone, dukker ændringen straks op på de andre platforme, hvor du måtte have programmet.

Det er desuden blevet nemmere at finde enkeltpersoner eller grupper af personer, der svæver i databasen, uden tilknytning til andre, såkaldte øer, og der er en ny mulighed for at lave en bog med forside, indholdsfortegnelse og layout. Opdatering hos www.leisterpro.com koster 49.95 dollars.

MacFamilyTree, hvis nyeste version, 7, dårligt kan kaldes en nyhed, da det allerede et par år har været i handlen, har selvfølgelig også en mobil aflægger, *Mo-*

bileFamilyTree, der kan synkroniseres automatisk med andre platforme via Apples sky-funktion, *iCloud*. (www.syniumsoftware.com, 49.99 dollars)

FamilyTreeBuilder har længe været populær blandt Windows-brugere; på firmaets hjemmeside bryster man sig endda af at være "Verdens Mest Populære Slægtsforsknings Program". Var man til Mac, måtte man nøjes med den webbaserede udgave, *MyHeritage*, men nu er det "stationære" program altså også tilgængelig til Apple-produkter. Programmet er gratis og arbejder gnidningsløst sammen med *MyHeritage*, så hvis det er det webdelen, du primært sigter på, er der fornuft i at hente *FamilyTreeBuilder* ned. Men sammenlignet med de to fuldblods Mac-programmer opleves det som noget gammeldags Windowsagtigt. Programmet kan downloades fra www.myheritage.dk/family-tree-builder.

FamilyTreeMaker, der er opkøbt af Ancestry.com, har udsendt en Mac-version af programmet, efter mange år uden en sådan. Designet er nyt og smart, og programmet tilbyder, at brugeren kan uploade sit slægtstræ til Ancestry's hjemmeside. Funktionen kaldes *TreeSync* og gør, at du altid kan være sikker på, "at du har adgang til og deler de seneste informationer". Ønsker du at udveksle din familiefil med personer, der bruger FTM for Windows, kan det gøres, uden at du først skal konvertere til Windows. (www.ancestry.com/cs/apps/P-5246 – 39.99 dollars)

Kathrine Tobiasen

I fængsel for at begå hor

Hor er forbrydelse mod ægteskabet og en trussel mod både kirken og slægtens legitime arvinger. 1800-tals historie og en virkelig historie.

Af Knud Højrup

Godthåbsvej 14, Astrup,
9800 Hjørring
mobil: 5094 3982
knud@khoejrup.dk
<http://www.khoejrup.dk>

For at et samfund kan fungere reguleres borgernes seksualitet, og før grundlovens indførelse i 1849 var det religionen og middelalderens landskabslove (jyske lov osv.), som sikrede kirkens vægtning af ægteskabet og slægtens interesser i legitime arvinger.

Det var reformationen, som afstedkom strengere regler og skærpede straffe for seksuelle forhold uden for ægteskabet. Straf for hor og lejermål (hor mellem gifte og lejermål mellem ugifte) kunne i ekstreme tilfælde være dødsstraf eller piskning, men blev gradvist omdannet til tugthus, strafarbejde og bøde.

Med oplysningstiden kom sociale hensyn ind i billedet, og den gradvise borgerliggørelse af samfundet bevirkede, at voksne mænds og kvinders frivillige seksuelle forhold uden for ægteskab blev et privat forhold.

I dette særlige stykke danmarkshistorie ses 1800 tallet som brydningstid mellem kirke og samfund og individ og slægt. Med grundloven fik vi socialt og demokratisk afsæt også for vurderingen af voksnes seksualitet. Det var dog først i forbindelse med straffeloven i 1866, at de sidste straffebestemmelser om hor blev ophævet.

Glasmosaikbilledet af "den hellige familie" illustrerer at love om ægteskabet tidligere var baseret på religion.

- Gifte personers seksuelle forhold med andre end deres ægtefælle blev betegnet hor og var en alvorligere krænkelse af den hellige samfundsorden end den førægteskabelige seksualitet
- I 1800-tallet blev seksuelle forhold stadig vurderet ud fra om det krænkede slægtens interesser eller religionens normer og ikke ud fra krænkelse af individet

Love om hor: www.grifo.dk/ > slægtsforskning > Database for slægtsforskere

En virkelig slægtshistorie fra 1800-tallet fra min helt almindelige familie

"I fængsel for at begå hor"

Morfar Knud Vindberg troede, at hans fars mor, Maren Christensdatter Buch, var en enke, der var uheldig at blive gravid med en tjenestekarl, Peder Sørensen, kaldet Morten, og fødte hans far Jens Peter Petersen den 19. marts 1840 i Tirstrup.

Men da jeg i begyndelsen af 1980'erne begyndte at forske i slægten, åbenbarede der sig en helt anden og meget interessant historie. De var nemlig begge to gifte, men ikke med hinanden, da de blev forældre. Det vil dog sige, at Maren Christensdatter ifølge bevilling den 12. juli 1838 var blevet separeret fra sin mand Rasmus Nielsen Hyrde, med hvem hun havde to børn.

Som det kan læses i politiprotokollen, forsøgte Peder Sørensen Morten først at overbevise retten om, at ægteskabet med hans første kone, Ane Elisabeth Pallesdatter, var aldeles ophørt. Få dage senere mødte hans hustru, Ane Elisabeth, i retten og foreviste en udskrift af Mols Herreds forligelseskommissions protokol, hvoraf det fremgik, at der havde været gejstlig mægling imellem dem, og altså at ingen separationsbevilling var blevet dem meddelt.

Bemærk, at Peder Morten på retssagens første dag den 26. maj meddeler, at han ikke har ført noget egentligt samliv med Maren Christensdatter, selv om han ved folketællingen den 1. februar er registreret som samboende med hende. Det var ikke gået godt med vore dages registreringer!

Resultatet bliver, at de begge to den 16. juni 1840 bliver idømt fængsel i to gange fem dage på vand og brød

Tinghuset i Ebeltoft, hvor retssagen mod Peder Morten og Maren Christensdatter blev ført.

på egen bekostning for forseelsen: "Første gang begået hor".

Uddrag af retssagen den 26. maj 1840 i Politiretten Ebeltoft:

"Maren Christensdatter var efter Politimesterens Foranstaltning mødt og fremstod samt forklarede hun er ved Bevilling af 12. Juli 1838 frasepareret sin Mand Rasmus Nielsen Hyrde, der tjener i Havmøllen, Draaby sogn. Hun fremlagde en Gjenpart Separations Bevilling der blev taget til Forhørets Følge

Her ses dommene over Maren Christensdatter og Peder Sørensen Morten indført i retsprotokollen.

I de sidste 15 Aar har hun opholdt sig i Thistrup Sogn og har i de 2 sidste Aar været bekendt med P. Sørensen eller Morten, som dog ikke til Stadighed har opholdt sig hos Hende da han tjener i fast tjeneste. Med bemeldte Person, for hvem hun har repareret Klædningsstykker og vasket, har hun et barn, som blev Født den 19. Marts sidstleden, et Drengbarn udøbt.-

Af Ægteskabet med sin fraseparerede Mand har hun 2 Børn hos sig nemlig en Dreng Niels Christian 3 Aar og et Pigebarn Bolette 14 Aar.- Hun forsikrer at pleje og passe disse Børn saa godt som hendes Evne tillader, og ligeledes at sørge for Pigens Skolegang:-"

Peder Sørensen Morten må have været en bemærkelsesværdig mand. Han fik otte børn med fire forskellige kvinder men var kun gift med den første. Kun et af de otte børn blev født inden for ægteskabets trygge rammer, men desværre var det dødfødt. Peder Morten bevarede, så vidt det kan konstateres, hele livet et godt forhold til sine børn. Flere af drengene tog hans kalde-efternavn Morten til sig og han optrådte også som forlover ved flere af sønnernes vielser.

Jeg er blevet fortalt, at nogle få år efter denne dom blev loven lavet om, så man ikke kom i fængsel for at begå hor. Det var ret heldigt for Peder Morten, for allerede den 2. september 1843 udlægges han igen som barnefader for en dreng, nemlig daglejer Jens Vinthers datter, Ane Elisabeths søn. Drengen blev døbt Niels Carl Johan Petersen og blev som voksen kaldt N. P. Morten. Men det er en helt anden historie!

Historien kan læses på forfatterens hjemmeside: www.khoejrup.dk/ > Knuds slægt > Historier

Hvordan får man 'kød på slægten'?

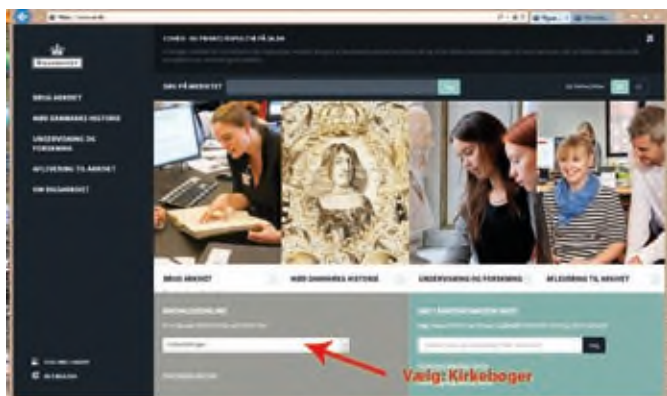
Henning Karlby
Rylevej 8,
5464 Brenderup, Fyn
Tlf. 64 44 28 08
karlby@privat.dk

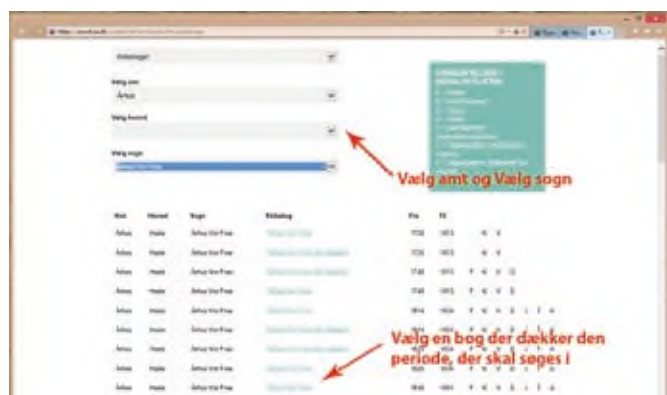
Følgende er et eksempel på, at få 'kød på slægten' ved at bruge internettet og en eller flere ferier på at besøge Rigsarkivet i København og Rigsarkivets øvrige afdelinger. Desuden vil der være eksempler på brug af alternative kilder, som findes på internettet. Artiklen er tænkt som inspiration til at finde andet end blot de tørre tal fra kirkebøger og folketællinger.

Fødsel

Historien handler om Anders Pedersen, der bliver født i Vor Frue sogn i Aarhus den 11. januar 1849. Når man har en idé om, hvor man skal søge efter en fødsel, går man ind på Rigsarkivets hjemmeside, som hedder www.sa.dk. Den kender de fleste, hvis man læser dette blad. Jeg tager forsiden med for at vise Rigsarkivets nye udseende.

I feltet Arkivalieronline vælges Kirkebøger.

For at finde den kirkebog, der kan have interesse, skal man først vælge det amt, hvor man tror eller ved, den pågældende boede på det tidspunkt, man vil finde en kirkeleg handling.

I dette tilfælde er det Århus amt. Hvis man ikke ken-

der herredet, er det ikke nødvendigt at vælge dette, da man kan gå direkte til valg af sogn. Kender man herredet, er det lettere at finde sognet, idet den liste, der da kommer frem, kun indeholder de sogne, der findes i det pågældende herred.

Når man har valgt sogn, kommer en liste frem med de kirkebøger, der er til rådighed i det pågældende sogn. Nu skal man så vælge en bog fra den periode, der kan komme på tale. I eksemplet her altså 1835 til 1851.

Man navigerer i opslagene ved at klikke på 'Opslag #' i kolonnen til venstre. Når man lukker siden op, er alle mærkerne ud for opslagene røde. Når man klikker på et af dem, bliver mærket gult, og når siden er downloadet til maskinen, bliver mærket grønt, og siden vil blive vist på computeren. I kirkebøger efter 1813 er der en helt klar organisering af indføringerne, mens der i ældre kirkebøger ikke er nogen fast systematik. Før 1812 er det helt op til præsten, hvordan systematikken i bøgerne fremstår.

Anders Petersen dukker op i 1849. Højresiden volder ingen problemer, her står der Anders Petersen. Anderledes er det med venstresiden. Her ser vi lidt på teksten omkring forældrene.

Her står Ugift Fruentimmer Mette Rasmussen fra Haar, tjenende for Kbmd Lottrup.

Som Barnefader blev udlagt: Sappxxr Anders Pedersen Karleby, for tiden paa Als.

Hvad er hans titel?

Her tages et andet hjælpemiddel i brug.

På internettet finder man nemlig Den Store Danske Ordbog. Der slås op på <http://ordnet.dk>.

Det er den midterste ordbog, der har interesse nu. I det midterste søgefelt indtastes de bogstaver, man er nogenlunde sikker på, og for de to bogstaver, der er tvivl om, indsættes spørgsmålstegn. Altså indtastes 'sapp??r', og derpå klikkes på [Søg].

Resultatet af søgningen er ved første øjekast nedslående. Men ser man lidt nøjere efter, står der Saperer, nr. 1 på figuren. Klikker man på det, står der, at det er noget, der foretages af en Sapør. Det er altså en titel, den er vist ved nr. 2.

Klikker man nu på Sapør, kommer følgende resultat frem.

Sapør, en. [sɔpˀr] (Sapør skrevet Sappør (Sappør), -Bledes, P.O. Mikkelsen, H.Sandorf, Medlemmer af Blandt (1910) 211, P. -er, Dvs. fr. sapor; f. l. Sape, Saperer; K, na fætten udbr., forfald) udtalt, der er udbredt til og hører sig selv (f. Minut, Pioner 3) Pioner, Lesion, (1887), en fransk Ingeniørfører med en Sappør. Altså (1920) EKVI 202; Blandt (1910) 211; Jærl M. u. (f. n. l. Saps, sapor); Sappørbrigade (afdeling saporer (1. mands) med Hævere, ANFelds.), -kaptein, -korp (PL 2) -1860), -loftmest, -officer, -redskab (AN Træns), -skole (Beskæftelses) og af saporer, smst.), -uniform.

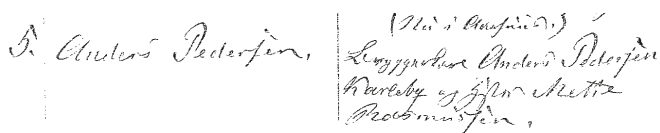
Hovsa – her kommer det frem, at Sapør også kan staves Sappør eller Sappeur. Bingo! – Han var altså Sapør = soldat og var udstationeret på Als.

Hvis man studerer lidt om militær, viser det sig, at sapører bl.a. gravede skyttegrave, og dem blev der gravet en hel del af på Als i 1849, hvor Anders Petersen bliver født. Læg mærke til, at præsten ikke er konsekvent, han staver faderens navn Pedersen, men sønnen kommer til at hedde Petersen.

Konfirmation

Næste trin er at lægge ca. 14 år til fødselsdatoen og derpå søge efter konfirmationen på sa.dk.

I 1863 – 2. søndag efter Påske – bliver Anders Pedersen konfirmeret. Nu er han søn af Bryggerkarl Anders Pe-

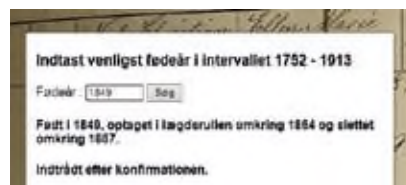
dersen og Hustru Mette Rasmussen. Nu hedder han altså Pedersen med d.

Lægdsruller

Nu er det næste naturlige sted at lede, når det er en dreng, der arbejdes med, i lægdsrullen. Heldigvis er lægdsrullerne nu også tilgængelige på sa.dk.

Når man skal i gang med lægdsrullerne, har DIS-Odense fremstillet et godt hjælpemiddel, som findes på internettet på adressen <http://laegdsruller.dk>. Slår man op der, kommer følgende frem.

Man begynder med at vælge 'Ind og ud af rullen hvornår?'.

I dette eksempel bliver det altså

1849, og resultatet ser således ud.

Dvs. der skal ledes efter ham fra 1864 og frem til 1887.

Nu mangler vi blot at finde ud af, hvilke lægdsruller, der skal søges i. På sa.dk findes der et link, der hedder 'Find lægdsrullerne her'. Når man kommer ind på det link, er næste klik ovre til højre, hvor der står et hjælpemiddel, der hedder 'Lægdsruller – Kom godt i gang!' Når man kommer ind på den side, er der et punkt til højre, der hedder 'Sognefortegnelse'. Vi ved, at Anders bliver konfirmeret i Vor Frue sogn i Aarhus. Altså slår man op i sognefortegnelsen under Aarhus. Bemærk, at Sognefortegnelsen er en PDF-fil, dvs. man kan hente den hjem på sin egen computer, således at man kan lave sit forarbejde i fremtiden uden at gå denne omvej, inden man går i lægdsrullerne.

Når man kigger lidt omkring i Sogne registret, opdager man hurtigt, at en Sogneoversigt begynder på side 4. Anders bor i Århus, dvs. man går ned til Århus. Århus kommer frem på side 15; der er ingen sogne i Århus, men hele købstaden findes under et. Det gør det lidt mere simpelt. Sognefortegnelsen er 'interaktiv'. Dvs. hvis man klikker på et navn i registret, springer man straks hen til stedet i dokumentet, hvor man skal arbejde. Altså: klik på Århus købstad, og vupti er man straks på side 201. Det søgte årstal er 1864. Det giver resultatet 4. udskrivningskreds lægd nr. 230.

Nu er der kun at gå tilbage til lægdsrullerne på sa.dk. Her vælges 'Hele landet, Lægdsruller ført af de centrale myndigheder'.

Næste valg er altså 'Lægdsruller (landruller), 4. udskrivningskreds 1861 – 1931'.

4.U-17	1864 O Hovedrulle 1872 224	1864 O Hovedrulle 427
4.U-18	1864 O Hovedrulle 1872 1	1864 O Hovedrulle 1872 69
4.U-19	1864 O Hovedrulle 1872 70	1864 O Hovedrulle 1872 128
4.U-20	1864 O Hovedrulle 1872 129	1864 O Hovedrulle 1872 187
4.U-21	1864 O Hovedrulle 1872 190	1864 O Hovedrulle 1872 258
4.U-22	1864 O Hovedrulle 1872 259	1864 O Hovedrulle 1872 347
4.U-23	1864 O Hovedrulle 1872 348	1864 O Hovedrulle 1872 427
4.U-24	1864 O Hovedrulle 1883 1	1864 O Hovedrulle 1883 187
4.U-25	1864 O Hovedrulle 1883 188	1864 O Hovedrulle 1883 427
4.U-26	1865 P Tiggærulle 1	1865 P Tiggærulle 187

Lægdsrullernes opdeling er ikke helt logisk de første gange man søger her. Det kan godt virke lidt forvirrende. I figuren med lægdsrullelisterne er nogle tal mærket med røde pile. Lægdsrullerne bliver omskrevet med mellemrum. Her er en lægdsrulle, der er omskrevet i 1872, men den gælder fra 1864, og derfor er den placeret før 1865. Når man læser teksten, skal man lægge mærke til tallene sidst i hvert afsnit. I linjen 4.U-18 står der 1864 O Hovedrulle 1872 1 og dernæst 1864 O Hovedrulle 1872 69. Det store O henviser til året 1864, de sidste tal, hhv. 1 og 69, henviser til, at protokollen indeholder lægdene 1 til 69. Den næste indeholder således 70 til 128. Da der her søges lægd nr. 230, skal man vælge linjen 4.U-21. Klik nu på 'Læs arkivalier her'. Lægd nr. 230 begynder på opslag 215, så nu er det blot at se siderne igennem. Her kigger jeg ofte efter fødselsdatoer, da det kan være hurtigere end at kigge efter navne, der kan være svære at læse. Samtidig er det sådan, at dem, der er ældst, normalt står først, da de har stået i lægdet længe. Anders Pedersen findes ikke i 1864, men i 1865 P Omskrevet 1876 er der bid på opslag 47.

Læg mærke til det lille felt nederst til højre i skærmbilledet; når man har trykket på [+] eller [-] over billedet af siden, kan man zoome ind og ud. Hvis man, når der er zoomet ind, tager fat i den røde firkant i miniaturebilledet, kan man rykke rundt på det, der vises af siden som med et forstørrelsesglas.

På siden kan vi se, at det er den rigtige Anders Peder-

sen, der er fundet, idet hans fader hedder Anders Pedersen Karleby. Det ses, at Anders bliver indkaldt 25. april 1870. Han er 62 $\frac{3}{4}$ tommer høj (157 cm). Han møder ved indkaldelsen ved 14. bataljon. Den 30. juli 1871 bliver han udnævnt til korporal, og 1. maj 1872 bliver han forfremmet til sergent. Han hjemsendes 1. marts 1877, hvor han overføres til 28. bataljon og til Forstærkningen (reserven) 38. bataljon i marts 1878.

Nu kan man enten begynde at lede efter hans bryllup i kirkebøgerne, eller man kan tage udgangspunkt i, at han er blevet befalingsmand og derfor burde kunne findes i forsvarrets stambøger.

Daisy og brug af Rigsarkiverne

Nu går man til forsiden af sa.dk og vælger 'Avanceret søgning i Daisy'

I søgefeltet med 'Arkivserie' skrives blot 'stamb' og klikker på [Søg]. Der kommer 1045 resultater, hvilket er

rigtigt mange at læse igennem, men der er hjælp på vej.

Tast nu [Ctrl]+[f]. I browseren dukker et søgefelt op, enten for oven eller for neden i browservinduet; placeringen afhænger af hvilken browser, man benytter.

Vi ved, han er indkaldt til 14. bataljon, derfor skriver vi '14. bata' i søgefeltet. Efter søgefeltet kommer der nu en oplysning om, at der er to forekomster. Den første ses nederst i vinduet. Den handler om 1883 til 1928, hvilket vi ikke kan bruge, så derfor trykker vi på 'Næste'. Nu er perioden 1848 til 1949. Det dækker den periode, der skal søges i. Klik nu på 'G. Stambøger'.

Der er 24 fysiske enheder af Original, Papir m.m. og 8 Brugskopi, Mikrofilm. Klik nu på 'vis/bestil' ved originalerne. Når man rejser langt for at komme på arkivet, fortrækker jeg originalerne. Anders Pedersen bliver korporal i 1871, og derfor skal G6 Befalingsmænd 1870 til 1902 hentes frem. For at bestille skal man have et login til Daisy.

Ekskursjonsnr.	Fødselsskær.	Fødselsnr. og År.	Stilling som Værnepligtig:		Til Tjeneste.		Stilling i							
			Udviklingsst.	Ans. (År)	År	Om	Stilling	Stilling	Stilling	Stilling				
4	1864	1864	Korporal	1870-1871	1870	1871								

Husk at bestille i god tid. Der skal altid være kommet en mail fra Rigsarkivet med besked om, at arkivaliet er ankommet til læsesalen. Hvis man ikke har fået sådan en mail, skal man blive hjemme; det er ikke morsomt at rejse fra en fjern by ind til Rigsarkivet i København og der opdage, at det, man har bestilt, ikke er kommet frem.

Militære stambøger

I dette tilfælde var ovenstående opfyldt, og bogen kom frem. Det er dobbeltsider, der kommer frem, når man bladrer i arkivaliet. På venstresiden står de tørre facts om Anders. Det interessante dukker frem på højresiden.

Stilling i Føretstregne.		Vedtegninger.				
Enkeltheds	Enkeltheds	Hvilke praktiske Skoler gennemgaaet og særlige Functioner udført.	I hvilke Enkeltheds Forhold, i hvilken Egenskab; om deri størst eller længst.	Discret, hvortid, usat.	Om straffet, usat.	Andre Vedtegninger.

Her opdager man, at han er blevet uddannet til gymnastikinstruktør, og at han har fået uddannelse i optisk signaltjeneste. Der er sørme' også en straffesag på ham. Staffesagen er det ikke lykkedes mig at finde endnu. Han er uddannet Handelsbetjent, og han er blevet gift i 1875. Han har selv søgt om hjemsendelse 1. marts 1877. Han får ansættelse ved Mundelstrup Fabrik.

Det viser sig, at der faktisk er fremkommet mange nyttige oplysninger fra stambogen. Der skal kun søges i et enkelt år for at finde hans bryllup, og hvis han forsvinder fra kirkebøgerne i Århus, kan der fortsættes i Mundelstrup.

Bryllup

I kirkebogen for Vor Frue sogn i Århus findes den 4. december 1875 bryllup mellem Ungkarl Sergent ved 14. Bat. i Aarhus Anders Pedersen. 26 Aar og Pigen Laura Jensine Jean. 27 Aar. Vidner er Fyrbøder A. P. Karlby og Fyrbøder K. V. Fachmann.

Børn

Nu er det kun at gå kirkebøger igennem på sa.dk. Det giver følgende resultat:

- 20. mar. 1876 – Anders Christian Laurits Pedersen
- 3. september 1877 – Olga Rasmine Antoinette – begge født i Aarhus.
- Anders er nu blevet Regnskabsfører ved Gødningsfabrikken i Mundelstrup.
- 16. januar 1879 – Holger Julius – dør af hjernebetændelse 7. januar 1887.
- 19. juni 1880 – Georg
- 22. marts 1883 – Valdemar Axel
- 10. marts 1885 – Frederik
- 28. april 1886 – Alexander
- 15. juli 1889 – Thyra Andrea Augusta – alle født i Mundelstrup.

Er man så heldig, at der findes gamle billeder i fami-

lien, er det vigtigt, at man får skrevet navne på dem, mens den, der kender navnene, endnu er i live.

Således fik jeg skrevet navne på et billede for mange år siden, selv om jeg på det tidspunkt overhovedet ikke tænkte på slægtsforskning.

Her fik man hjælp i Stambogen til at følge familien. Var den hjælp ikke dukket op, kunne de samme oplysninger måske være fundet i folketællingerne, men Aarhus er en stor by allerede på dette tidspunkt, og her kom oplysningen om Mundelstrup fra Stambogen heldigvis til hjælp. Så turen til København viste sig at spare mange timer foran computeren.

Anders i folketællingerne

Anders arbejder på Mundelstrup Gødningsfabrik indtil 1. august 1918. Dette sluttes ud fra, at han flytter til Aarhus den 10. august 1918.

På Nordlund 10 Aarhus findes ved Folketællingen i 1921 følgende oplysninger:

Anders P. Karlby, Mand, født 11/1-1849 i Aarhus, flyttet til kommunen den 10/8-18, kommer hvorfra: Aarhus. Trosretning: Folkekirken. Beskæftigelse: Husfader, Direktør. Ansat hos: Det Danske Gødningskomp. Aarhus Afd.

Laura Karlby, Kvinde, 3/4-1848, København, flyttet til kommunen den 10/8-18, kommer hvorfra: Aarhus. Trosretning: do, Husmoder,

Agnes Olsen, K, 18/1-1902, Ravnsbjerg?, Viborg. Flyttet til kommunen den 1/3-20. Kommer hvorfra: Vejlbj. Trosretning: do, Beskæftigelse: Husassistent. Ansat hos: A.P. Karlby.

En stor sorg

Den 27. marts 1921 dør Laura. Da bor familien endnu på Nordlund 10 i Vejlbj Krat. Hun bliver begravet den 2. april 1921 på Aarhus Nordre Kirkegaard.

At finde historie på nettet

Nu kan man også prøve en helt anden vinkel for at få 'kød på familien'. Nu søges der ikke længere om oplysninger på Anders, i hvert fald ikke direkte.

I stedet ser vi på, hvad Gødningsfabrikken i Mundelstrup er for en størrelse. Altså laves en søgning på navnet 'Mundelstrup Gødningsfabrik' vha. en søgemaskine, f.eks. Google.

Resultatet overrasker.

Der kommer en side frem fra www.tilstarkiv.dk. Den side giver henvisning til flere bøger, hvoraf nogle kan læses på nettet, men der er også navne på bøger, der kan hentes på www.bibliotek.dk.

Anders viser sig at være en snu rad. Han opkøber jorden omkring fabrikken, og da den skal udvide, må den købe jorden af ham, så han ender med at blive en meget rig mand.

En anden ting er, at der bliver ildebrand på fabrikken to gange. Den ene gang skriver avisen, at det bly, der løber ud fra den brændende svovlsyrebygning, er så varmt, at der går ild i brandmændenes træskostøvler.

Brandene efterlader en slem forurening, som breder sig til grundvandet og den nærliggende Egå. Forureningen bliver til stor gene for naboerne til fabrikken i mange år efter. Forureningen er så slem, at man indtil dato stadig kæmper med eftervirkningerne.

En anden ting, der dukker op, er, at fagforeningerne dukker op i begyndelsen af 1900-tallet. Da arbejderne forlanger en ganske lille lønforhøjelse, svarer Anders igen med lockout, hvorefter han ringer/sender bud til landmændene på egnen, at hvis de vil have deres kunstgødning, bliver de nødt til at sende nogle af deres karle ind på fabrikken for at arbejde, ellers kan han ikke levere deres gødning. Karlene kommer, og gødningen bliver leveret.

Dette er blot et kort resumé af, hvad der blev fundet om Anders og gødningsfabrikken med en simpel søgning på Google.

Dødsfald

Anders dør den 7. maj 1942. Hos ham bor på det tidspunkt den yngste datter, Thyra, og hendes mand, Henry Bergmann. De bor alle i Anders' Villa Ly på Østre Skovvej 3 i Risskov.

Anders har testamenteret Villa Ly til datteren Thyra.

Skiftearkivalier

Næste trin er at finde ud af, om der er et skifte efter Anders. Det vil der sandsynligvis være, idet alt tyder på, at han er en forholdsvis holden mand. Villa Ly i Vejlbj-Risskov er ikke helt billig.

Det bliver derfor Daisy, der må holde for igen. Der søges på 'Arkivskaber' – 'Ning og Hasle Herred' og 'Arkivserie' – 'dødsanm'. Der er 2 hit.

Det fører til følgende bestilling:

At Anders faktisk var blevet temmelig rig, viser sig i det lange forløb, som hans arvesag ender med. Sagen begynder 13. maj 1942 og slutter først den 3. marts 1945. Men da har også både skattevæsenet og andre offentlige myndigheder været blandet ind i sagen.

Afslutning

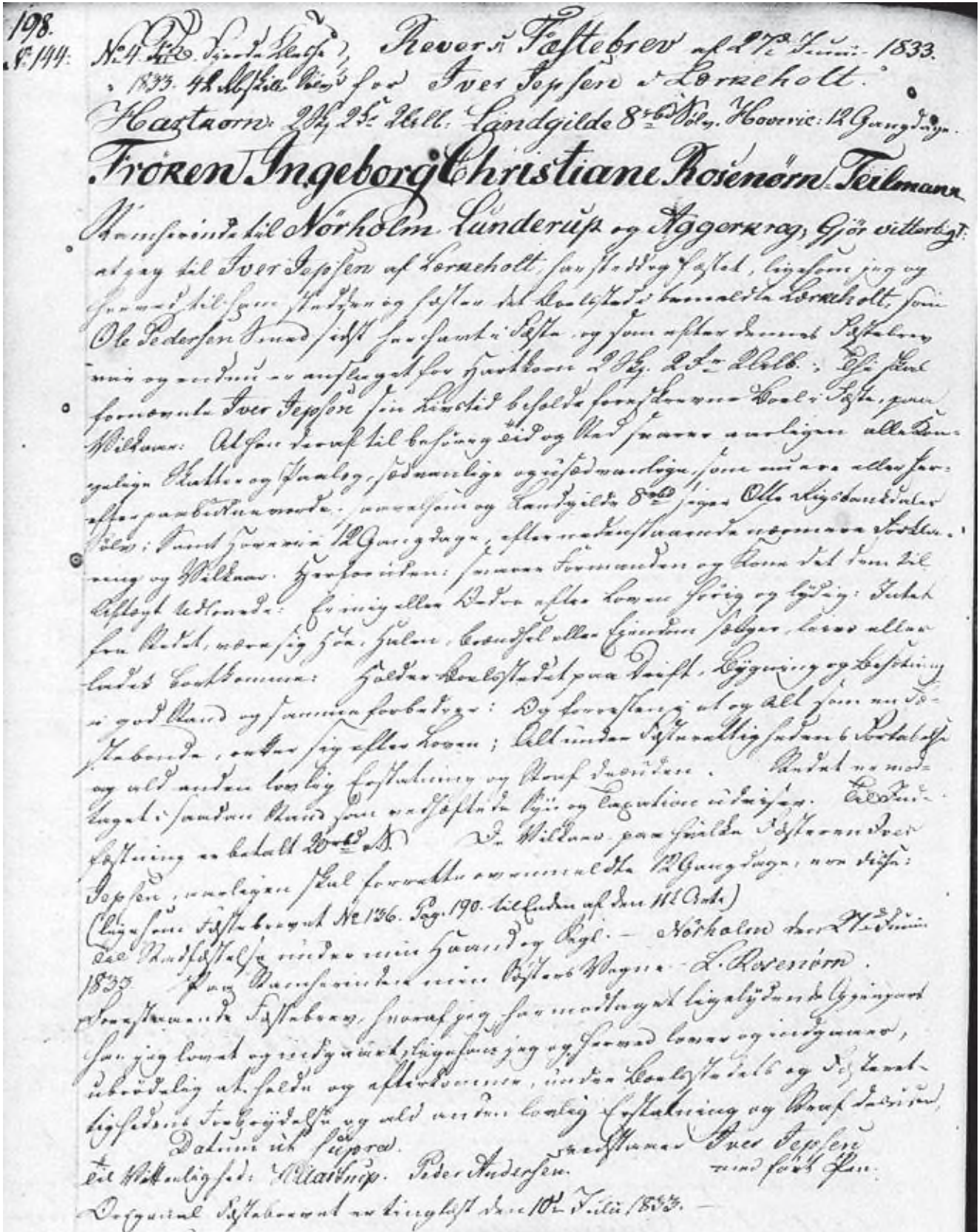
Jeg håber, at denne lange udredning kan give dig inspiration til at gå på jagt både på nettet og på arkiverne for at skaffe oplysninger om dine aner.

Gotisk læseprøve

Slægt & Data byder i hvert nummer på en gotisk læseprøve. Det skal fællesnummerets læsere ikke snydes for. Teksten er denne gang et fæstebrev, som er fundet i

fæsteprotokollen for Nørholm Gods, 1822-1874, side 198. Godset ligger i Torstrup Sogn, Øster Horne Herred, Ribe Amt.

Læs teksten igennem, gerne flere gange. Når du er færdig eller ikke synes, du kan komme videre, finder du tydningen s. 53.

Adelsslægten Juel i Vestjylland

Forfatteren, der er tidligere gymnasielærer, har siden 1978 boet på den vestjyske herregård Aabjerg i Vedersø, der vel mest er kendt for forbindelsen til digterpræsten Kaj Munk.

Kjeld Pedersens naturlige interesse for stedet førte til, at han kastede sig over Aabjergs ældste historie med udgangspunkt i adelsslægten Juel, der ejede

gården fra ca. 1474 til 1669. Slægten hører til Danmarks ældst kendte, endnu levende slægter; den kan følges tilbage til 1300-tallets Vestjylland og benævnes stjerne-Juel'erne til forskel fra lilje-Juul'erne, der har den heraldiske eller franske lilje i våbenet. Stjerne-Juel'ernes våbenskjold er blå med en 5-takket guld-stjerne over 3 sølvbølger.

Slægtens mest berømte mand er søhelten Niels Juel, hvis slægtsgren lever endnu, mens slægtslinjen, der ejede Aabjerg, allerede uddøde i mandslinjen i 1600-tallet.

Kjeld Pedersen har gjort et fint forsøg på at kaste lys over Aabjergs ældre historie og godsudviklingen på den gamle, jyske herregård, hvor produktion af stude spillede en meget stor rolle. Hidtil ikke benyttede kilder i vores arkiver ses inddraget.

Til selve slægtens historie er også benyttet lettilgængelige hjemmesider, bl.a. Finn Holbeks hjemmeside (finnholbek.dk/genealogy/), der er strengt relateret til Danmarks Adels Årbog, men også www.roskildehistorie.dk, hvis kildegrundlag er lidt dunkelt og til tider lidt problematisk.

Til Juel-slægtens historie kunne William Christensens Repertorium måske have været bedre udnyttet, og forfatteren kunne også med fordel have anvendt den i historisk litteratur sædvanlige henvisning til dato, årstal og nummer.

Vanskeligere er det at bedømme, om der fra tiden efter 1513, da Repertoriets registrering af dokumenter slutter, kunne være fundet flere dokumenter til belysning af herregårdens bøndergods og dets omfang i årene frem til jordebogen fra 1662, som er fremdraget på fineste vis.

Anmeldt af Anton Blaabjerg

Adelsslægten Juel og gården Aabjerg i Vedersø. Af Kjeld Pedersen, Forlaget UBIREX Herning 2014. 134 sider, illustreret, paperback, 199 kr.

Norsk introduktion til slægtsforskning

Med mellemrum er der behov for en bred introduktion til, hvad slægtsforskning drejer sig om, og hvordan man bedriver faget. Tiderne og vilkårene ændrer sig og dermed også behovet for opdaterede introduktioner. I Danmark har vi i mange år haft Fabritius og Hatts Håndbog i slægtsforskning, som stadig må regnes som en klassiker, omend den

på mange måder er håbløst forældet. I '90'erne kom fra Politikens forlag flere udgaver af Hans H. Worsøes Håndbog i slægts historie, der gav et inspirerende overblik over mulighederne, mens Bente Klercke Rasmussen og Jytte Skaaning gik mere i dybden med de forskellige kilder med deres Find din slægt – og gør den levende.

I Norge er der netop kommet et værk, der på sin egen måde giver en indføring i det vidtspændende emne, som slægtsforskningen er. Forfatter er Liv Marit Haakenstad, der for et par år siden var aktuel med en stor bog om udvandringen fra Norge, Slektsgranskerens guide til udvandringen 1825-1930. Det nye værk hedder På sporet av familien, og undertitlen Kilder og metoder i slektsgranskning siger meget præcist, hvad hovedemnerne for bogen er.

Der indledes med nogle generelle betragtninger og gode råd. Allerede i det første kapitel tager Haakenstad vigtige emner som etik og love om personregistrering op, og hun advarer mod ukritisk kopiering af andres forskningsresultater og præsenterer en række faldgruber. Det bliver slået fast, at man ikke kan være forsigtig nok.

Herefter følger afsnit om organisering af materialet, hvor hovedvægten er lagt på slægtsprogrammer og anvendelsen af dem, men hvor det ikke er glemt, at det faktisk stadig kan lade sig gøre at registrere på papir. Uanset hvordan man måtte arbejde, giver de traditionelle anetavler og familieskemaer begynderen et godt overblik over slægtssammenhænge, og hvad der skal findes af oplysninger. De vigtige navnetraditioner bliver gennemgået, og en rigtig god idé er præsentationen af Ord og udtryk fra det gamle samfund, som ikke er et leksikon over ord, men et afsnit hvor vi i store træk kan læse om, hvordan samfundet dengang var indrettet.

Vi er nået til det store kapitel om Kilder. Her gennemgås alle de vigtige kilder i slægtsforskningen, med hovedvægt på kirkebøger og folketællinger. Som vi kender det i Danmark, er de i vid udstrækning digitaliserede, og Ha-

akenstad viser, hvordan man bruger databaserne og søger i dem. Hun er meget pædagogisk og bringer et væld af illustrationer fra især kirkebøger, hvor de skærbilleder, der viser de enkelte begivenheder, er forklaret nøje. Vi hører naturligvis, hvor man kan finde arkivalierne, og om de findes på nettet, eller man skal bevæge sig til et arkiv. Ind i mellem er der opgaver, der kan lede begynderen ind i emnerne (med løsninger bag i bogen). Bogen er desuden helt oplagt forsynet med OCR-koder, der leder direkte til omtalte websider.

Næste hovedemne er den genealogiske metode, hvor forfatteren gør sit bedste for at indpode gode arbejdsrutiner i læseren. Hun opstiller en række krav til sikring af kvalitet i forskningen (hentet fra det internationale The Board for Certification of Genealogists): Vær grundig, og vælg troværdige kilder, citer kilderne nøjagtigt, analysér det samlede materiale, find løsninger på modstridende beviser, og lav en troværdig konklusion. Hun foreslår, at man laver en detaljeret log over forskningen med skema for hver person over, hvad man har fundet, hvor pålideligt det er, og hvad der endnu mangler. Uden tvivl en god idé, men måske ikke helt realistisk, hvis man arbejder med en stor slægt? Ikke desto mindre er det al ære værd at indskærpe opmærksomheden på kvaliteten, en ting som kun bliver vigtigere, jo flere hurtige og hurtigt kopierede informationer, der lægges ud på nettet.

Bogen rundes af med korte kapitler om at skrive slægtsbog og holde slægtsstævne, inden vi når til de omfattende appendikser, der indeholder forskellige ordlister, oversigter over vigtige historiske begivenheder og litteraturhenvisninger. Hele vejen igennem er bogen forsynet rundhåndet med illustrationer af kilder og instruktive tekstbokse. Den er smukt indbundet og er i det hele taget gedigent boghåndværk.

Har værket så bud til danske slægtsforskere? Det er affattet på norsk, men et letlæst norsk, der ikke burde give problemer. De gode råd gælder generelt, og har du familie i Norge, kan du uden tvivl have stor glæde af gennemgangen af kilderne. Men prisen er unægteligt et stort problem. Bogen koster 499 norske kroner, og når dertil skal lægges forsendelsesomkostninger og valutaomregning, kommer vi op i et beløb, der vil få mange til at stå af. Hvilket man kun kan beklage, for faktisk er der tale om en udmærket bog.

Anmeldt af Kathrine Tobiasen

Liv Marit Haakenstad: På sporet av familien. Vigmostad & Bjørke, 2015. Illustreret, 350 s. Pris: 499 kr. Se mere på www.vigmostadbjorke.no.

Personalhistorisk Tidsskrift – en genfødt svane

Siden 1880 er Personalhistorisk Tidsskrift blevet udgivet af Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie, der blev stiftet i 1879. Samfundet er således langt den ældste af vore dages tre landsdækkende slægtshistoriske organisationer, hvor de to andre er Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger, oprettet i 1981, og DIS-Danmark,

Slægt & Data, der først blev en selvstændig forening i 1989. DIS-Danmark begyndte som en interesse- og arbejdsgruppe under Samfundets beskyttende vinger ca. 1982.

Samfundets formål er at skabe interesse for slægternes og det enkelte menneskes historie og formidle viden om disse emner. Denne formidling sker fortrinsvis i skriftlig form i Personalhistorisk Tidsskrift.

Tema: dansk-norske skæbner

Fra 1879 til 1926 hed foreningernes nestor, Samfundet for Dansk-Norsk Genealogi og Personalhistorie, så det var naturligt, at Samfundet i sin nuværende form i 2014 lod 200-året for den fra dansk side smertelige adskillelse fra Norge markere med årbogen: Dansk-norske skæbner før og efter 1814.

Årbogen sætter fokus på disse skæbner i 5-6 længere artikler skrevet af danske, norske og tyske forfattere med en bred og inspirerende variation af emner. Alle artikler er forsynet med henvisninger til både de arkivalske kilder og litteraturen.

Årbogens hovedredaktør, Thit Birk Petersen, har skrevet den grundige historiske indledning med henvisninger til den nyeste litteratur om emnet.

Jørgen Mikkelsen, dansk historiker, behandler den dansk-norske samhandel i 1700-1800-tallet. Skudehandelen over Skagerrak mellem det nordlige Jylland og Sørlandet i Norge er velkendt, men en lang række danske købstæder har også haft handelsforbindelser til Norge, og den grundige artikel giver rigtig god viden og analyse om dette. Samtidigt formidles inspiration til yderligere undersøgelser af vores egne specielle slægter, byer og lokaliteter.

Martha Hommerstad, norsk historiker, beskriver Christian Magnus Falsens rolle omkring tilblivelsen af og vedtagelsen af den norske grundlov 17. maj 1814 på Eidsvoll. Hun fortæller også om Falsens slægts- og øvrige for-

bindelser i både Norge og Danmark, hvor han var bosat både i sine ungdomsår og senere. Falsens forhold er gode eksempler fra embedsmandsslægternes liv og virke i tvillingerigerne før adskillelsen i 1814.

Kirurg i Indien

Martin Krieger, professor ved universitetet i Kiel med interesse for dansk-tyske relationer, den kulturelle historie omkring Østersøen og de danske kolonier i Asien, beskriver den i København fødte jødiske kirurg Nathaniel Wallich's virke i Indien, både i dansk og britisk tjeneste på baggrund af mange personlige kontakter og en stadigt voksende korrespondance, et globalt intellektuelt netværk. Wallich var i mere end 30 år direktør for den botaniske have i Calcutta. Hans kone tilhørte kredsen af norske og danske slægter, der fra 1700-tallet havde deres virke i vores kolonier i det fjerne Indien, hvorfra mange varer på dansk-norske skibe havnede i det nordlige Europa.

Finn-Einar Eliassen, norsk historiker, beretter uhyre in- struktivt om den internationale jagt på bidrag til biogra- fien af den norskfødte Peter Dahl, borger i København, søfarer på verdenshavene, handelsmand og rejsende i stor stil, også rundt i Europa.

Urene kvinder

Mette Maria Ahlefeldt-Laurvig skildrer i den sidste af arti- klerne inden for temaet de urene kvinder eller det glemte ritual – historien om kvindernes pligt til efter bar- nefødsler at lade sig introducere, dvs. højtideligt at lade præsten genindføre dem i kirken og menigheden. Denne pligt blev godt nok lovformeligt ophævet 1754 i Dan- mark-Norge, men den fortsatte – mere eller mindre frivil- ligt – helt ind i 1900-tallet! Så mange af vores stam- mødre var ikke med i kirken ved deres egne børns dåb. Forfatteren knytter en lang perlerække af oplysninger om moral og umoralitet til denne skildring af introduktionens historie.

Utroskab, Helle Thorning-Schmidt og ligprædikener

Dette var en kort præsentation af bogens artikler inden for temaet dansk-norske skæbner. Årbogen indeholder til- lige tre længere artikler uden for det egentlige tema, hvortil kommer en lang række anmeldelser.

Jan Sættrup, journalist m.v., går under titlen Den dob- belte utroskab i dybden med en række af de dunkle punkter i historierne om den sidste konge af både Dan- mark og Norge, Frederik VI, hans forhold til danmarkshi- storiens sidste officielle maitresse (elskerinde), Frede- rikke Dannemand, som han bl.a. gav rang af oberstinde, og Caroline Seifert, som ses omtalt i forbindelse med be- skrivelserne af kongens ophold ved kongressen i Wien efter afslutningen af Napoleonskrigene.

Ole Bech Knudsen, BA i historie, arkivar i erhvervslivet og ivrig slægtsforsker, relancerer Personalhistorisk Tids-

skrifts serie med Kendte danskeres anetavler med artik- len Statsminister Helle Thorning-Schmidts anetavle til- bage til og med ane nr. 63 samt i de allerflestes tilfælde navnene på forældrene til anerne nr. 32-63. Anernes bio- grafier er ganske kortfattede, men udførlige nok til at læ- serne kan se, om der skulle være en nærmere eller fjer- nere slægtsforbindelse til Thorning-Schmidt. Og desuden er der enkelte henvisninger til allerede publicerede arbej- der, der kan kaste lys over hendes afstamning endnu længere tilbage. Anetavlen, der viser forbindelser til stort set alle dele af det nuværende Danmark (men ingen udenfor), skulle nok kunne inspirere andre slægtsfor- skere til lignende arbejder i bestræbelserne på at skabe interesse for vores hobby ved publiceringer.

Forfatteren selv har fulgt anetavlen op ved at kaste lys over en lang række enkeltheder til biografien af Thorning- Schmidts oldefar, Ferdinand Eusebius Sørensen, pioner som telefonfabrikant i København, hvis navn statsmini- steren nævnte i talen på Dybbøl Skanse i mindeåret 2014. Forfatterens biografi af Ferdinand E. Sørensen bringes således i dette blad som et godt eksempel på, hvor meget og ikke mindst hvor den ivrige arkivgæst kan finde disse bidrag til belysning af et levnedsløb fra 1800-tallet.

Louise Olsen, historiestuderende, har fremdraget en lang række trykte ligprædikener over 1700-tallets over- klassekvinder som rigtig gode kilder til tidens kvindesyn. De afdøde blev fremstillet som gode eksempler til efter- følgelse, hvorfor ligprædikenerne naturligvis bl.a. fortæller om tidens kvindeideal.

Anmeldelser

Den her beskrevne årbog afsluttes af anmeldelser af ikke færre end 16 bøger fra de seneste års udgivelser fra den historiske verden, som naturligvis må antages at have interesse for dyrkerne af slægts- og personalhistori- ske emner. I flæng kan nævnes emner som billeder af ejendomme, breve om soldaterliv og andre breve fra 1. Verdenskrig, militærhistorie fra 1900-tallet, dagligliv i 1800-tallets Jylland, fotoalbummets kulturhistorie (dog svensk, men vel lig dansk), Danmark-Norge under Napo- leonskrigene, biografi af en erhvervsleder, dansk skolehi- storie, festskrift til vellidt arkivmand, en adelig families sociale nedtur, udvandrerhistorier fra USA og varer fra danske kolonier.

Personalhistorisk Tidsskrifts 'forvandling' til en svane!

Som nævnt er tidsskriftet udkommet siden 1880, men aldrig, virkelig aldrig i så flot et format som nu! Først pub- liceredes tidsskriftet i kvartals- eller halvårshæfter, hvor- til kom indholdsfortegnelser og personregistre, først- nævnte naturligvis løst, sidstnævnte oftest løst og forsin- ket. Kun 'millionærer' eller institutioner (biblioteker) havde råd til efterfølgende at lade tidsskriftet sende til bogbinder.

Alle disse kvaler er nu løst. Endda til samme pris, 250 kr. årligt, samme antal sider, godt 250 sider, men i ét solidt bind, der udgives sidst på året. I tilgift udkommer publikationen i revolutionerende moderne layout. At et tidsskrift med hjemsted i H.C. Andersens fødeland kan udvikle sig til en svane, kan naturligvis heller ikke forbløffe.

Tidsskriftet har i årenes løb indeholdt et væld af meget vægtige bidrag til dansk genealogi og personalhistorie, således naturligvis mange instruktive artikler, bl.a. om slægtshistorisk metode, henvisninger til gode arkivaliske kilder og disses benyttelse, direkte uddrag af slægtshistoriske kilder og egentlige publiceringer af disse. Også

mange kortere eller længere slægtshistoriske arbejder har set dagens lys i tidsskriftet. De skiftende redaktører har forsøgt at sikre kvaliteten af disse slægtshistoriske arbejder. F.eks. bør behandlingen af en slægt med navn efter en lokalitet helst indeholde kildebelagt dokumentation for tilknytningen til den pågældende lokalitet osv. Tidsskriftet er det naturlige hjemsted for længere og grundigere artikler af slægts- og personalhistorisk karakter. Disse synes også at være umulige at indpasse i medlemspublikationer fra andre slægtshistoriske organisationer.

Anmeldt af Anton Blaabjerg

Udgivelser fra Samfundet

Ud over tidsskriftet (nu årbogen) har Samfundet i årenes løb udgivet flere andre publikationer, bl.a. indholdsfortegnelser og navneregistre. Flere af disse kan fortsat erhverves. Sidst er en CD med det komplette, akkumulerede navneregister til alle bindene fra 1880 til 2012 udgivet og kan købes for blot 50 kr. + forsendelse.

En oversigt over alle disse publikationer kan ses og bestilles via Samfundets hjemmeside, genealogi.dk, eller til dels købes via DIS-Danmarks hjemmeside, hvor tegning af abonnement også let kan foretages.

Oversigt over publikationer kan fås, og indmeldelse kan også ske ved henvendelse med opgivelse af navn,

adresse og e-mail til fællesekspeditionen for Sammenlutningen af Slægtshistoriske Foreninger og Samfundet:

Anton Blaabjerg, Fredensgade 38, 8800 Viborg, tlf. 8661 0436, e-mail: blaab@webspeed.dk

Som velkomstgave modtager nytegnede abonnenter i alle tilfælde straks Samfundets årbog 2014 og de to hæfter fra 2013, alt for kontingentet 250 kr. for indværende år, 2015. Ved udgivelsen senere på året følger så årbogen for 2015 med temaet: Den historiske biografi, alt uden forsendelsesomkostninger.

Løssalg, altså uden tegning af fremtidigt abonnement, og forsendelse til abonnenter i udlandet sker til forhøjede priser. Yderligere spørgsmål er velkomne.

Oldemors breve

Dette nydelige hæfte i A4-format omhandler 53 breve, skrevet i årene 1911-13 af udgiverens oldemor til sin datter, udgiverens mormor, derefter gemt af udgiverens mor og videregivet til hendes datter, som nu har gennemført det store arbejde at gennemlæse alle brevene og anbringe dem i kronologisk orden. Derudover har udgiveren udført et

imponerende researcharbejde for at sætte brevene ind i en datidig samfundsmæssig sammenhæng – vi hører f. eks. om mølleri og om jernbanerne i Himmerland.

Alle brevene er ordret gengivet i et bilag, men udgiveren har valgt seks breve, som hun gengiver i nutidigt sprog. Dermed kan alle læsere få et indtryk af, hvad brevvekslingerne drejer sig om uden at skulle forsøge at forstå brevskriverens undertiden lidt vanskelige sprog – et fremragende pædagogisk princip.

Bogens supplerende tekst er holdt i et godt og klart fortælleprog, og man mærker tydeligt udgiverens personlige tilgang og hendes store respekt for oldemoderen og det hårde liv, hun har haft på møllen.

Bogen er forsynet med en række gode, relevante illustrationer og har omhyggelige henvisninger til såvel arkivalier som litteratur og, hvad der må siges at være meget vigtigt i vore dage, til benyttede hjemmesider.

Det fine lille hæfte er et godt eksempel på, hvad en slægtsforsker i vore dage kan præstere og fremlægge for at gøre fortidens personer levende, og som sådan tjener hæftet som eksempel på og inspiration til, hvordan sådan noget kan gøres, også selv om man ikke lige er interesseret i mølleri eller i forholdene i 1900-tallets Himmerland.

Anmeldt af Svend Jacobsen

Birte Bo Nielsen (udg.): "Inger Johannes breve til sin datter Inger Marie", skrevet 1911-13 på Foulum Mølle, Tjele sogn, Viborg Amt. 63 sider, ill. Privat udgivelse 2015. Pris: 100 kr. + porto. Bestilles ved henvendelse til birtebo1@gmail.com.

En af Danmarks største slægter kommer på nettet – en status

Af Svend Jacobsen,
Dalgas Boulevard 11, 3. tv.,
2000 Frederiksberg,
tlf.: 3816 1892,
svjac42@gmail.com

I december-nummeret af Slægt & Data 2013 havde jeg en artikel med ovenstående titel. For kort at opsummere er den store slægt, der er tale om, efterslægten efter herredsfoged Troels Winther (o. 1425 – o. 1503) på Astrupgård i Brøns sogn i Sønderjylland.

Om denne slægt udgav Hans-Ole Mørk og jeg i 1996 bogen "10 generationer med rod i marsken", og i en række år har vi nu arbejdet på at udvide den med yderligere 4 slægtled. Denne nye tavle "14 generationer med rod i marsken" ville vi så lægge ud på nettet senest ved udgangen af 2014, men det har vi altså ikke fået realiseret.

Formålet med denne lille notits er at gøre de slægtsforskere, der venter på "14 generationer ..." opmærksom på, at projektet ikke er gået i stå – tværtimod, vi arbejder på højtryk med at få gjort efterslægtstavlen klar til offentliggørelse. Men vi må konstatere, at det enorme

projekt tager meget lang tid, hvis vi skal sikre en rimelig høj kvalitet af de udlagte oplysninger. Dertil kommer, at der til stadighed kommer nye efterkommere til – alene i april måned i år gav 3 dages intensivt arbejde med mikrokort af sydslesvigske kirkebøger et par hundrede nye efterkommere fra sognene lige syd for den nuværende grænse.

Nu mener vi, at vi har så meget styr på projektet, at vi kan lægge Troels Winthers efterslægtstavle ud allersest i slutningen af dette år, med efterkommere fra alle egne af Danmark og Sydslesvig og fra alle samfundslag nogenlunde ensartet behandlet, og også med adskillige tusind efterkommere fra Norge og USA. Mange brudstykker af ane- og efterslægtstavler, der findes på nettet i dag, vil komme til at hænge sammen, så vi mener, at rigtig mange slægtsforskere vil kunne finde nyt i "14 generationer ...".

Forsamlingshushistorie

Har du lyst til at læse om et forsamlingshus' udvikling og om livet omkring det op gennem 1900-tallet, kunne bogen *Til fælles gavn og glæde – Sdr. Felding Forsamlingshus og Kulturcenter 1914-2014* have din interesse. Den er skrevet af historiker Charlotte Lindhardt i anledning af forsamlingshusets 100-års-jubilæum som et af landsbyens vigtigste mødesteder, og den har afsnit om bl.a. kogekoner og -mænd, grundtvigianismen og ungdoms- og foredragsforeningen, gymnaster, spiritusbevilling og folkedansere. Bogen er udgivet af forlaget UBIREX, Herning og koster 200 kr. for 154 illustrerede sider.

Se mere på ubirex.dk.

Kathrine Tobiasen

Register til Sønderjyske skifter på nettet

Af Georg Brandt Christensen
Ørnebakken 47,
DK 2840 Holte
Tlf. 4580 2404
gbc@pc.dk
Hjemmeside: igbc.dk

Den 17. december 2014 kunne jeg publicere, at nu var databasen over alle Sønderjyske skifter op til 1867, lagt ud på Dansk Data Arkivs Web under *Andre Databaser*: http://ddd.dda.dk/skifteregister/soeg_skifte.asp.

Husk at læse de vejledninger, der står til højre i søgebilledet.

Den 30. april 2015 blev skifterne fra 1867 til 1920 føjet til databasen, så den nu indeholder en oversigt over alle skifter i hele Sønderjylland, dvs. Nordslesvig op til 1920. Samtidig blev søgningerne i databasen forbedret, idet der er etableret en mulighed for at vælge Arkivskaber via en dropdown-liste, og der er for hvert søgeresultat genereret et link til Daisy til den relevante Arkivskaber og protokol.

Det betyder, at I nu ikke længere behøver at rejse til Rigsarkivet, Aabenraa eller skal sidde og finde navneregistre til tingbøgerne i Daisy og pløje disse igennem for at finde ud af, om der findes et skifte efter jeres aner i Sønderjylland.

Grunden til at denne database blev etableret

I såvel min hustru som min slægt er der mange sønderjyske aner. Når vi har haft svært ved at finde ud af, hvornår de var døde, og hvad de efterlod sig, har vi måttet tage til Landsarkivet i Aabenraa (LAA) – nu Rigsarkivet, Aabenraa – for at se, om der var skifter efter vore aner, hvad der oftest ikke var.

Når man bor i Københavnsområdet, bliver videre forskning udsat, til man har mange andre dokumenter man skal se efter, før man tager til det dejlige arkiv i Aabenraa.

Som mange måske ved, har LAA et seddelarkiv over skifter. I foråret 2013 foreslog jeg, at LAA skannede seddelarkivet ind, og så ville jeg påtage mig at taste kartotekskortene ind, forudsat at det endelige resultat ville blive, at de indtastede kartotekskort blev tilgængelige på nettet.

Til min store overraskelse gik der ikke lang tid, før Mai-Brit Lauritsen, LAA, meldte tilbage, at det ville arkivet meget gerne være med til.

Fra begyndelsen blev vi enige om, at Landsarkivet skulle skanne kortene, korrekturlæse de indtastede kort og tilføje oplysninger om arkivskaber og arkivserie identifikation til de indtastede kort, så disse oplysninger kunne bruges til opslag i Daisy.

Skanningen af kortene gik hurtigt, og jeg blev snart klar over, at opgaven var større end forventet. Det viste

sig at dreje sig om ca. 18.000 kort - senere udvidet til ca. 28.000, så det ville tage mig det meste af et år, før jeg ville være færdig med indtastningen.

På min forespørgsel om hjælp til indtastningen kom der hurtigt svar om, at Bent Juhl Christensen fra Haderslev gerne ville hjælpe til.

Teknikken vi anvendte var, at der blev oprette et drev i skyen, som alle involverede havde opdateringsadgang til. Arkivet lagde de skannede kort op i skyen, vi indtastede kortene i Excel og afleverede filerne i skyen. Arkivet hentede de indtastede kort i skyen og korrekturlæste og tilrettede de indtastede oplysninger.

Til slut dannede arkivet csv-filer til DDA, som brugte disse csv-filer til at danne databasen.

I første omgang koncentrerede vi os om skifter op til 1867 idet det var de mest ensartede kort. Registreringerne fra 1867 så noget anderledes ud. Undervejs var Landsarkivet blevet opmærksomme på, at nogle skifteprotokoller fra Tønder/Nykirke og Nordborg ikke var med i seddelregistret. Nordborg skifterne påtog LAA sig selv at taste ind, idet man skulle have fat i hver enkelt sag for at kunne registrere den.

Undervejs i projektet var fire forskellige medarbejdere fra Landsarkivet i Aabenraa og en medarbejder fra Dansk Dataarkiv involveret i opgaven.

Bent og jeg blev færdige med indtastningen af skifterne op til 1920 den 22. december 2013, og vi havde selvfølgelig håbet, at registeret kunne lægges ud som julegave til alle slægtsforskere med aner i Sønderjylland.

Det viste sig dog umuligt for LAA at blive færdige med korrekturlæsning og tilføjelse af Daisy oplysningerne så hurtigt. I løbet af 2014 fik LAA ekstra arbejde både som følge af ændringerne af arbejdsgangene pga. tyverierne af arkivalier fra LAK/Rigsarkivet i København og den organisationsændring, som Rigsarkivet gennemførte i løbet af 2014-2015. Derudover var det endnu usikkert, i hvilket regi databasen skulle placeres. I forbindelse med AO eller i Dansk Data Arkiv.

Det har været en fornøjelse at arbejde sammen med LAA, her specielt de direkte kontakter Mai-Brit Lauritsen, Leo Vinther Pedersen og Svend Rasmussen, slægtsforsker Bent Juhl Christensen fra Haderslev og Nanna Floor Clausen, DDA, som har været meget åbne over for de ideer, vi har haft til, hvorledes søgeinterfacet kunne udarbejdes.

Jeg håber, at alle med Sønderjyske aner får glæde af dette nye register.

Historiske Dage i Øksnehallen

Deltagelse i events, messer og større arrangementer, enten her i landet eller i udlandet, kan være forbundet med store vanskeligheder, oftest af økonomisk art. En løsning på dette problem kan naturligvis være at stå sammen om et fælles løft!

Det stort anlagte arrangement Historiske Dage afvikledes i Øksnehallen i København 14. og 15. marts 2015, og flere end 6.000 mennesker besøgte på de to dage de mange stande på årets historiefestival. Men billig var standen ikke.

Fællesekspeditionen for Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger og Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie ansøgte om fondsmidler, og Disponent Ove Mellerups Mindefond bevilgede støtte til den slægtshistoriske stand.

På denne stand samarbejdede de allerede nævnte to organisationer, Samfundet og SSF, hvortil kom DIS-Danmark, Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn og Genealogisk Forlag. Standen var på 6 x 3 meter og var praktisk nok placeret lige over for Rigsarkivets halvt så store stand, delvist bemanded med velkendte folk fra den frivillige brugerhjælp på Rigsarkivet i København. Ved vores stands forside stod borde, hvor publikum fik introduktion, vejledning og gode råd omkring slægtsforskning, billedbehandling og meget mere, ligeledes delvist ved velvillig hjælp fra folk fra brugervejledningen samt de fem arrangører. Langs standens bagvæg stod reoler forsynet med et bredt udvalg af slægts- og personalhistorisk litteratur, som publikum kunne vejledes ud fra eller erhverve.

Over standen hang banneret med mottoet, **Slægts-Historie**, hvorunder der på forbilledlig vis samarbejdedes til gavn og glæde for både standens deltagende foreninger/organisationer og ikke mindst det slægtsinteresserede publikum.

775 af publikum deltog i en brugerundersøgelse. Heraf syntes 96 %, at Historiske Dage var pengene, tiden og umagen værd, 91 % ville anbefale messen til andre, og 83 % af gæsterne var på Historiske Dage i over 3 timer og 50 % i over 5 timer.

Publikum blev spurgt om, hvilke tre stande de syntes bedst om. Vores slægtshistoriske stand figurerer på en flot 3. plads, kun overgået af Frilandsmuseet og Esrom Kloster. På 4. pladsen kom Museum Lolland-Falster og på 5. pladsen Nationalmuseet. På henholdsvis 7. og 12. pladsen fulgte Københavns Stadsarkiv og Rigsarkivet (Statens Arkiver).

Konklusionen må være, at vores indsats var al umagen værd, i al fald teoretisk. En beskedent tilgang af medlemmer, lidt omsætning i formidling af litteratur og slægtsforskningen "sat på landkortet". Men uden støtten fra Mellerups Mindefond og derudover beskedne bidrag fra de deltagende foreninger og ikke mindst gratis arbejdskraft og velvilje havde det ikke været muligt at gennemføre projektet Slægts-Historie på messen Historiske Dage.

Økonomisk kan et sådan arrangement altså ikke hænge sammen uden støtte, fondsmidler eller andre foranstaltninger. Måske kunne større eller tættere samarbejde med diverse arkiver, som må anvende personaletimer, komme på tale.

Et står fast, samarbejde de slægtshistoriske foreninger/organisationer imellem lønner sig, når opgaver skal løses i lignende situationer og sammenhænge. Også samarbejdsmæssigt blev Historiske Dage til historiske dage, så til fond og alle deltagere: Mange tak for den flotte velvilje og indsats!

Anton Blaabjerg
Peter Wodskou Christensen (fotos)

Indtastningsprojekter hos Danish Family Search

Der indtastes på livet løs i disse år, og der er noget for enhver smag og kompetence. Danish Family Search har netop åbnet op for indeksering af navne fra kirkebøgerne. Indeksering er en nem og hurtig indtastning af hovedpersonen fra begivenhederne i kirkebogen, og kun felter for dato, navn og alder indtastes. Resultatet er, at man hurtigt får noget fra hånden, som kan spare mange arbejdstimer for slægtsforskere.

Her følger en oversigt over indtastningsprojekter hos DFS.

1. Indekseringer af navne. Lige nu gælder det kun kirkebøger, men der åbnes snart for andre arkivalier som f.eks. folketællinger, der endnu ikke er færdig-indtastet, bortset fra 1906 og 1930. 1906 indtastes fuldt ud på DFS, mens 1930 er tildelt Kildeportalen. Projektet foregår endnu ikke i samarbejde med Rigsarkivet, men på et møde 1. juni skal der aftales nærmere om processen.
2. Indtastning af kirkebøger. Der er nu indtastet 1,03 % af det samlede antal af estimerede navne i alle kirkebøger. De indekserede navne kan genbruges, når der foretages en fuld indtastning, så man undgår at indtaste navnene to gange. Projektet kører i samarbejde med Rigsarkivet.
3. Indtastning af folketællingen 1906. Der er nu indtastet 16,63 % af FT 1906. Projektet er i samarbejde med Rigsarkivet.
4. Indtastning af skoleprotokoller. Projektet kører i samarbejde med Københavns Stadsarkiv. Dette projekt startede i marts måned, men har endnu

ikke fået vind i sejlene, selv om der var en flot artikel i Politiken netop omkring projektet. Kun 1.644 navne er blevet indtastet, men der er planer om at reklamere lidt mere for det. Indeksering af navnene fra skoleprotokollerne kan måske komme på tale.

5. Tilknytning af indtastede personer til de originale opslag. Dette projekt drejer sig om at tilknytte de personer, som blev indtastet for mange år siden – f.eks. FT 1787 og 1801 – til de originale opslag. Når et navn fra disse opslag søges, kan brugeren se det originale opslag med det samme. Tilknytningen har fundet mange fejl i de gamle indtastninger: personer, som aldrig er blevet indtastet, og personer, som ikke står skrevet på de originale indtastninger. Desuden er der fundet forkerte indtastninger, 5 år er f.eks. blevet til 53 år, eller omvendt. Alle kan gå ind og hjælpe med at tilknytte, og der er masser at gå i gang med. Tilknytningerne kommer også snart til Rigsarkivet, men de er endnu ikke klar til at modtage dataene.
6. Markering af opslagstype er et lille projekt, som går ud på at markere alle originale opslag med type samt årstal fra og til. Idet et opslag hentes på DFS, kan alle brugere straks sætte opslagstypen. Omkring 60 % af alle kirkebøger er nu markeret med opslagstype.
7. Kategorisering af erhverv fra folketællingerne. Dette projekt kører i øjeblikket i betastet, men der bliver snart åbnet op for, at alle kan deltage.

Se status på indtastningerne på:

<http://www.danishfamilysearch.dk/projects>

At skrive slægtshistorie

- idébog for slægtsforskere

Kathrine Tøhlisen

Slægt & DATA

At skrive slægtshistorie

Kenneth Konrad Knudsen skrev i sin anmeldelse af bogen i Slægt & Data:

Hvis du drømmer om at få noget af alt dit slægtsmateriale publiceret, men ikke ved, hvad du skal gribe eller gøre i, så er "At skrive slægtshistorie" et godt sted at starte. Bogen giver dig ikke svaret på, hvordan du skal gøre, men den klæder dig på til at træffe de rigtige valg for dig og dit projekt.

Bogen er udgivet af DIS-Danmark, og koster for medlemmer 149 kr.

Bestil den via bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden (under Foreningen) eller send en mail til ekspedition@dis-danmark.dk

Danskeaner.dk

- en mulighed på nettet

Kathrine Tobiasen
Korsagervej 13, 8900 Randers
Tlf. 64 64 51 06
tobiasen@dis-danmark.dk

Aase Fihl
Mimose Allé 2a,
8920 Randers NV
fihl.aase@gmail.com

Mange slægtsforskere vil gerne lægge deres forskningsresultater ud på nettet for at præsentere dem for omverdenen og sikkert også i håb om, at andre, der forsker i samme slægter, falder over siden, så en kontakt kan komme i stand. Men hvis man ikke selv har tilstrækkelig viden udi IT eller ikke orker bøvlet med at stable en hjemmeside på benene, er der andre udveje. Mange har fået øje på MyHeritage, som jo nærmest ikke er til at undgå at støde på, når man færdes på nettet, men der er andre – og betydeligt billigere – muligheder. Her vil vi kigge nærmere på Danskeaner.dk, der har eksisteret i hele 15 år og derfor ikke kan kaldes en årsunge. Det er et enmandsforetagende, idet databasen er startet af Michael Hedeman, som stadig står bag den. Han nævner på hjemmesiden to måder at bruge databasen på:

1. Som dynamisk webbaseret slægtsprogram, hvor du arbejder med din slægt direkte i databasen
2. Som et opslagsværk, hvor du finder oplysninger til brug i et slægtsprogram på din pc.

Danskeaner.dk er en webbaseret database, som man kan blive medlem af og taste sine familieoplysninger ind i. Databasen er ikke 'hjemmelavet', den bygger på programmet TNG (The Next Generation), som alle oplysninger lægges ind i, og som medlemmet siden redigerer i.

Fig. 1 Anevisning af slægten i Danskeaner.dk

Det, man bydes velkommen i, er altså databasen Danskeaner.dk, men når man vil arbejde med sine data, bevæger man sig over i programmet. Hvilket godt kan virke lidt forvirrende for en ny bruger.

Todelingen gør også, at nogle ting er fastlagt af TNG – på godt og ondt. Der er ting, som programmet ikke tillader eller sætter grænser for, men på den anden side får man præsenteret sin slægtstavle pænt med mange visningsmuligheder.

Brugererfaringer

Aase Fihl har været medlem af Danskeaner.dk gennem adskillige år, dog med perioder med lav aktivitet ind imellem, og det er bl.a. hendes erfaringer med databasen, som denne artikel bygger på.

Hun var ikke helt grøn slægtsforsker, da hun tilmeldte sig, og hun havde samlet en del stof på forhånd. Formålet for hende var at kunne vise sin slægtsforskning på nettet, at kunne logge sig på, når hun var hjemmefra, og præsentere sine fund pænt og velordnet. Hun havde ikke planer om at lægge alt ud, men husker alligevel, at der var rigtig meget arbejde med at taste ind. Aase var vant til Brothers Keeper og oplevede TNG som noget mere tung og drilsk. Dette har dog bedret sig siden, takket være forskellige tilkoblingsmoduler til programmet.

Det er nemlig sådan, at man ikke kan importere data via en GEDCOM-fil. Årsagen er, at databasen er blevet for kompliceret til det, og det er så et faktum, man må acceptere, og det er sikkert rimeligt nok (se mere om denne problematik på danskeaner.dk). Starter man helt forfra, kan det være lige meget, men har man bare samlet nogle hundrede personer, som skal indtastes manuelt, er det tidkrævende og vil nok få en del til at stå af. Lidt synd, at man allerede fra starten skal mødes af en sådan forhindring. En udviklingsidé kunne måske være, at der blev åbnet op for, at medlemmerne kunne sende GEDCOM-filer til Michael Hedeman, der så kunne lægge dem ud?

Vil du lægge billeder op, kan det også opleves som noget besværligt. Billeder skal placeres i en mappe, som alle medlemmer får tildelt. Men brugervenligt er TNG bestemt ikke, når det kommer til indstillinger for det enkelte billede. Derfor tillader et nyt tilkoblingsmodul nu, at du kan sende billederne til administrator og lade ham klare det praktiske omkring uploadningen.

Der tages altså hånd om, at tingene bliver gjort or-

dentligt og rimelig hurtigt. Der er også plads til at minde om, at medlemmerne skal være opmærksomme på op-havsretten.

Tilføje nyt

Det er nemt at tilføje nye familiemedlemmer, i hvert fald når det drejer sig om forældre. Du kan starte, mens du er i database-delen. Vil du tilføje en far eller mor til en person, vælger du *Aner-fanen* og klikker på *Tilføj ny familie* i det tomme felt, der er beregnet for far eller mor. Herefter udfylder du de relevante felter og gemmer. At tilføje et barn er mere kompliceret, her er nemlig ikke en tilsvarende tilføj-knap; du må straks ud i TNG. Vejene kan dog være forskellige, afhængig af det skema, der arbejdes ud fra.

At det er kompliceret gælder også, når man skal tilføje noter vedrørende de forskellige kirkelige handlinger. Her skal man holde tungen lige i munden og sakse/klippe fra eget slægtsprogram og sætte ind i rette felter i Danske-ner.dk. Denne omstændelige operation bevirker, at Aase og måske andre ikke orker at udfylde disse felter. Efter et par generationer nøjes hun med at sætte fødsels- og dødsdatoer ind. Og det er måske også godt nok, da hun ønsker at bruge Danskener.dk som et webbaseret slægtsprogram til at kunne fremvise sine oplysninger for interesserede. Hun oplever ligesom andre, at folk ret hurtigt bliver 'tomme' i blikket, hvis der er for mange data.

Det kan ligeledes være lidt kompliceret at rette en fejl, hvis du skulle slippe af sted med at få lavet en sådan. Har du oprettet en helt forkert person, kan vedkommende kun slettes ved at taste 'slettes' i efternavnefeltet, hvorefter administrator vil komme forbi og slette ham/hende. Det sker af sikkerhedsmæssige grunde, måske for at undgå at slette andres poster, men for mange

ville det afgjort opleves som en lettelse, om man selv kunne gøre det.

I vores arbejde med programmet ville vi tilføje et par forældre til en person. Vi kludrede i det og glemte at vælge 'hunkøn' ved konen, som derfor kom til at stå som mand. Vi forsøgte at finde ud af at rette fejlen og kom på en rundtur i forskellige skærbilleder. Vi vil gerne indrømme, at vi nok har fjumret i det, men det kunne altså godt gøres nemmere.

Præsentation på nettet

Aase kan godt lide præsentationen på nettet. På velkomstsiden starter man med at lave en søgning på et navn og får vist række hits. Klik på et navn, og du får vist vedkommendes *Egne data*, hvor personens forældre, ægtefælle og børn opregnes. Ud for oplysningerne om begivenheder og steder er der små ikoner, som viser hen til supplerende informationer, f.eks. en Wiki-artikel eller angivelse på et Googlekort. Fra *Egne data* kan du via fanebladene få vist personen i forskellige slægtssammenhænge. Du kan vælge mellem familie (ægtepar med børn, søskende og forældre), aner og efterkommere, og som noget relativt nyt også sværdsiden og spindesiden, en facilitet, som vist nok ikke findes i lignende programmer. Der er flere forskellige visningsformater, og du kan printe tavler ud efter behov.

En anden facilitet er geokodningen af stednavne; til hver person kan du få vist et Googlekort med markering af de steder, hvor de indtastede begivenheder i hans/hendes liv har fundet sted. I følge Michael Hedeman er 12.000 stednavne geokodet manuelt.

Blandt fanebladene finder du også *Tidslinje*. Et klik på denne giver en oversigt, hvor begivenheder i personens liv er sat ind i sammenhæng med større begivenheder i

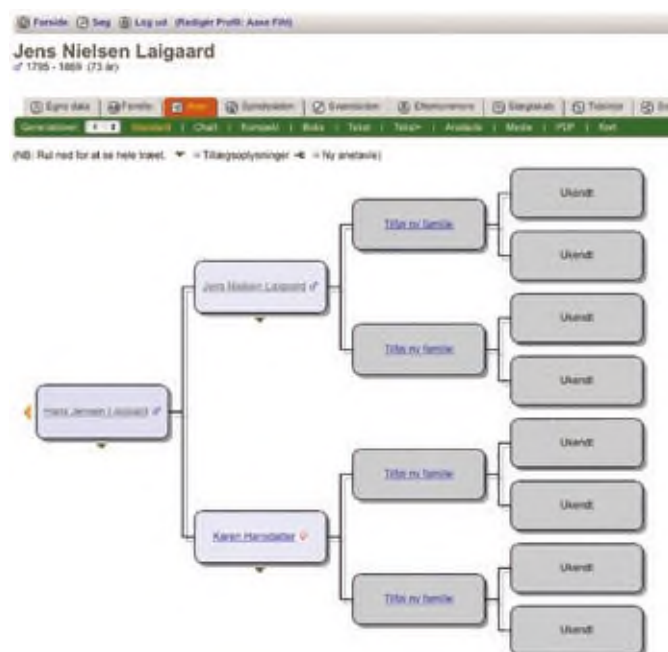

Fig. 2 Her kan tilføjes forældre til en person.

Christen Pedersen Fihl	
† 1815 - 1890 (64 år)	
Navn	Christen Pedersen Fihl
Født	21 nov. 1815 Vefthj Seogn, Hvide Herred, Aarhus Amt
Køn	Mand
Død	7 sep. 1890 Nukberg, Sønder Sogn, Biskøbing Amt
Person-ID	1201823
Slægt	Danskeamer
Siddet årstal	27 maj 2015 Rediger
Far	<ul style="list-style-type: none"> → Erik Christensen, Erik + Ja † 1763, Vefthj Seogn, Hvide Herred, Aarhus Amt begt. 18 okt. 1846 (Alder = 63 år)
Mor	<ul style="list-style-type: none"> → Gertrud Christensdatter † 1796, Bøvelsøgn, Bøvelsøgn begt. 3 jul. 1833 (Alder = 47 år)
Gift	<ul style="list-style-type: none"> 1 nov. 1808 Bøvelsøgn Kirke, Aarhus Amt Nov 1. 1802 Ægteviede Ungkarl Peder Christensen af Vefthj og Pigen Gertrud Christensdatter af Bøvelsøgn 1780-1814.
Familie-ID	F10404 Familiesættet, Familie chart
Familie	<ul style="list-style-type: none"> → Kirken Næstveder † 18 Jun. 1823, Brandbyvester Seogn, Svanum Herred, København Amt † 22 maj 1896, Vindrup, Sønder Sogn, Biskøbing Amt (Alder 74 år)
Sted	<ul style="list-style-type: none"> 21 mar. 1852 Frederiksberg Kirke, København Amt Ungkarl Christen Pedersen Fihl, 36 3/4 2 år, Bryggerknægt af København og Pigen Kirken Næstveder 28 11 (2 Rønnevej) No 69 og Brandbyvesterbrønder N.P. Haugstang, Adelgade No 435. (Haugstang stammer også fra
Barn	<ul style="list-style-type: none"> 1. Niels Peder Christensen Fihl † 5 maj 1853, Feltberg, Hvide Herred, Biskøbing Amt † 9 jun. 1830, Vindrup, Sønder Sogn, Biskøbing Amt (Alder 77 år)

Fig. 3 Fanen Egne data

omverdenen. En nem og god måde at få koblet et større perspektiv ind i slægtshistorien, som også ses i andre programmer, men i Danskeaner.dk er mange af begivenhederne dog beskrevet nærmere.

Aase har et stort udviklingsønske, ud over muligheden for GEDCOM-import. Det skal være muligt at bruge Danskeaner.dk på iPad. Som det er nu, åbner fanebladene i databasedelen ikke, når man trykker på dem. Derfor kan man ikke komme længere end til forsiden, og det er mildest talt ikke smart, hvis man netop gerne ville have mulighed for at tage slægten med sig, når man er på farten – med sin iPad. Michael Hedeman oplyser, at han arbejder på sagen; der er udviklet et modul, som dog først skal testes for eventuelle børnesygdomme.

Projekter i Danskeaner.dk

Som det burde være fremgået, er databasen topstyret; der er ting, du ikke uden videre kan gøre selv, men må have administratorhjælp til. Men der er bestemt også fordele ved topstyringen. Forskellige staveformer af stednavne og organisering af oplysningerne (sogn, herred, amt eller amt, herred, sogn?) kan give store problemer i en database; det er en af grundene til at import via GEDCOM-filer ikke tillades. Hedeman retter disse fejl, i mange tilfælde diskret i baggrunden uden kontakt til medlemmet.

Kvalitet i foretagendet sættes højt. Det viser sig også i de sideprojekter, der er gang i. Michael Hedeman har oprettet en *Wiki for slægtsforskere*, der især udmærker sig ved fyldige oplysninger om danske sogne, hentet fra Trap Danmark, 3. udgave, og præstelister fra Wibergs præstehistorie. Desuden finder du ordforklaringer, stillingsbetegnelser, måleenheder m.v. Wikien, der også er tilgængelig for ikke-medlemmer, er en klar pendant til DIS-Danmarks DIS-Wiki – uden at vi her skal komme ind på en sammenligning.

Et andet projekt består i at lægge oplysninger fra fol-

ketællingen 1787 ind i databasen, således at de kobles direkte ind i slægtstavlerne, hvor det er muligt. Lige for tiden søges der hjælp til at liste præster fra Wiberg i Wikien. Opgaven lyder på at flette oplysningerne, så medlemmet ved et klik på stedsposten ved en kirkebegivenhed straks får en oversigt over præsterne i sognet og kan se, hvem der døbte tipoldemor. En fin facilitet! Som det er tilfældet mange andre steder, er her rigeligt med idéer til at forgyldte en regnvejrsdag.

Hjælp fra Facebook

Danskeaner.dk yder glimrende hjælp til medlemmerne. Der er meget information allerede på forsiden, og hvis man scroller lidt ned, kommer man til links til udførlige vejledninger i søgning, redigering og tilkobling af kilder og begivenheder. Desuden har siden (selvfølgelig) sin egen supportgruppe på Facebook. Her kan man følge med i status for de projekter, Danskeaner.dk arbejder med, og selvfølgelig bede om hjælp fra både Michael Hedeman og andre medlemmer af Danskeaner.dk.

Aase er tilmeldt og bliver inspireret af spørgeaktiviteten og kan måske også bruge nogle af svarene.

Michael Hedeman retter her opfordringer i fælles opslag til medlemmerne om at rette til i egne data, f.eks. manglende fødselsdatoer og dødsdatoer. Et sådan forum er en hurtig vej til kommunikation.

De, der ikke er facebookbrugere, får et par årlige henvendelser om f.eks. større, åbenlyse fejl.

Info om Danskeaner.dk

Databasen indeholder ca. 300.000 personer.

Oprettelse af medlemskab koster 300 kr.

Derefter er prisen 200 kr. pr. år.

Det er muligt at prøve en demoversion, inden du bestemmer dig.

Mere info på www.danskeaner.dk

Sogn Herred Amt

er et uundværligt opslagsværk for alle slægtsforskere.

Her får du styr på, i hvilket herred og amt et givet sogn ligger, og du får et nemt overblik over, hvilke sogne der grænser op til det.

Bogen er forsynet med kort over alle danske amter med angivelse af herreder og sogne og en introduktion til den administrative opdeling i Danmark gennem tiderne.

Desuden er der historiske sognekort over Færøerne, Grønland, Dansk Vestindien, Holsten, Sydslesvig, Dithmarsken og Lauenburg.

Bogen er udgivet af DIS-Danmark, og medlemspris er 99 kr.

Henvend dig til Ekspeditionen, ekspedition@dis-danmark.dk, eller brug bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden under foreningen.

Tydning af den gotiske tekst side 41

Tydningen er foretaget af Jørgen Thue Pedersen.

198.¹

No 144.

—
No 4. FVIR Fjerde Klasse }² Revers³ Fæstebrev af 27de Junii 1833.
1833. 42 Rbskill. Sølv } for Iver Jepsen i Lærkeholt.
Hartkorn: 2 Skp 2 Fr 2 Alb. Landgilde 8 rbd Sølv. Hoverie: 12 Gangdage.
Frøken Ingeborg Christiane Rosenørn-Teilmann
Stamherinde til Nørholm, Lunderup og Aggerkrog; Gjør vitterligt:
at jeg til Iver Jepsen af Lærkeholt, har stedd og fæstet, ligesom jeg og
herved til ham stedd og fæster det Boelssted i bemeldte Lærkeholt, som
Ole Pedersen Smed sidst har havt i Fæste, og som efter dennes Fæstebrev
var og endnu er anslaget for Hartkorn 2 Skp. 2 Fr 2 Alb.; Thi skal
fornævnte Iver Jepsen sin Livstid beholde foreskrevne Boel i Fæste, paa
Vilkaar: At han deraf til behørig Tid og Sted svarer aarligen alle Kon-
gelige Skatter og Paalæg, sædvanlige og usædvanlige, som nu ere eller her-
efter paabudne vorde, saavelsom og Landgilde 8rbd siger Otte Rigsbankdaler
Sølv; Samt Hoverie 12 Gangdage, efter nedenstaaende nærmere Forkla-
ring og Vilkaar. Herforuden: svarer Formanden⁴ og Kone det dem til
Aftægt Udlovede: Er mig eller Ordre efter Loven hørig og lydige: Intet
fra Stedet, være sig Høe, Halm, Brændsel eller Ejendom sælger, leier eller
lader⁵ bortkomme: Holder Boelsstedet paa Drift, Bygning og Besætning
i god Stand og samme forbedrer: Og forresten i et og Alt som en Fæ-
stebonde, retter sig efter Loven; Alt under Fæsterettighedens Fortabelse
og ald anden lovlige Erstatning og Straf desuden. Stedet er mod-
taget i saadan Stand som vedhæftede Syn og Taxation udviser. Til Ind-
fæstning er betalt 20 rbd r.S.⁶ De Vilkaar, paa hvilke Fæsteren Iver
Jepsen, aarligen skal forrette ovenmeldte 12 Gangdage, ere disse:
(ligesom Fæstebrevet No 136. Pag. 190. til Enden af den 11te Art.⁷)
Til Stadfæstelse under min Haand og Segl. – Nørholm den 27de Junii
1833. Paa Stamherinden min Søsters Vegne . - L. Rosenørn.
Forestaaende Fæstebrev, hvoraf jeg har modtaget ligelydende Gjenpart
har jeg lovet og indgaaet, ligesom jeg og herved lover og indgaaer,
ubrødelig at holde og efterkomme, under Boelsstedets og Fæsteret-
tighedens Forbrydelse og ald anden lovlige Erstatning og Straf desuden,
vedstaaer Iver Jepsen
med ført Pen

Datum ut supra.

Til Vitterlighed: H. Aastrup. Peder Andersen.

Original Fæstebrevet er tinglæst den 10de Julii 1833. -

1 Sidetallet i protokollen.

2 De to linier til venstre for krøllen: Stempeloplysningerne fra originaldokumentet: Frederik den sjettes monogram. Prisen i 1833 for stemplet papir i fjerde klasse er: 42 Rigsbankskilling Sølv.

3 Se ods: Revers, II, pkt. 1.

4 Den tidligere fæster.

5 Det ser ud til, at der er begyndt på ordet "ladet", men at det er rettet til "lader".

6 20 rigsbankdaler rede Sølv.

7 Art. = Artikel. -Der henvises i protokollen til tidligere fæstebrevs formulering. Man kan finde protokollen her:

www.familysearch.org > Search > Browse All Published Collections > Denmark Estate Records > Ribe > Nørholm gods > Fæsteprotokol 1822-1874 > opsl. 107

Slægtshistorisk Weekend 2015

Det er næppe nogen overdrivelse, at den slægtshistoriske weekend, som SSF gennem mange år har afholdt, og som DIS-Danmark sidste år blev medarrangør af, er et af årets højdepunkter for mange slægtsforskere.

Her mødes man med åndsfæller og kan en lang weekend lytte til forhåbentlig lærerige, tankevækkende og/eller inspirerende foredrag og resten af tiden udveksle oplevelser og informationer og måske finde løsninger på problemer sammen med en folk, der er inficeret med samme fængende bacille som én selv. Og når det hele er slut, vender man hjem med en saltvandsindsprøjtning i årerne, klar til at tage fat på en ny forskersæson.

Sidste år lagde Brandbjerg Højskole lokaler til; i år er den slægtshistoriske weekend vendt hjem tilbage til det velkendte, Nørgaards Højskole i Bjerlingbro.

Her er ikke plads til flere kursister, hvilket har været et ønske fra arrangørernes side, men lokalerne er bedre egnede.

Tidspunktet er den 2.-4. oktober, og temaet for weekenden er denne gang "Biografien i 1800-tallet".

Program

Programmet er desværre endnu ikke helt færdigt; der arbejdes på højtryk for at få de sidste brikker til at falde på plads, og så snart det er i orden, vil informationerne blive lagt ud på foreningernes hjemmesider.

I skrivende stund er følgende klar:

Fredag den 2. oktober

16.00-17.30 Ankomst og indkvartering. Der serveres kaffe/te.

17.30-18.00 Velkomst og introduktion til kurset

18.00-19.00 Middag

- 19.15-21.15 Foredrag:
Asbjørn Romvig Thomsen:
Bidrag til jævne folks
levnedsbeskrivelse i første halvdel
af 1800-tallet.
- 21.15-? Kaffe/te og socialt samvær,
litteraturformidling, udstillinger m.v.

Lørdag den 3. oktober

- 08.00-09.00 Morgenmad
09.00-10.30 Foredrag (endnu ikke fastlagt)
10.30-11.00 Kaffe/te-pause
11.00-12.00 Foredrag:
Karen Straarup:
Skudsmålsbogens historie
- 12.00-13.00 Frokost
13.00-17.45 Workshops
18.00-19.30 Festmiddag
19.30-? Kaffe/te og underholdning!

Søndag den 4. oktober

- 08.00-09.00 Morgenmad
09.15-10.45 Foredrag (endnu ikke fastlagt)
10.45-11.15 Kaffe/te
11.15-11.50 Foredrag:
Kathrine Tobiasen: Lån/genbrug/
tyveri? Ophavsret for slægtsforskere
- 11.50 Afslutning
12.00-13.00 Frokost
13.00 Hjemrejse

Workshops

Workshops, som blev afprøvet med succes sidste år, byder på en bred vifte af muligheder for at få demonstreret og arbejde aktivt i små grupper med forskellige emner. I år kan I bl.a. høre nærmere om Københavns Stadsarkiv og DigDag, det interaktive administrationshistoriske atlas.

Spørgecentralen

Er du kørt fast i et uløseligt problem i din forskning, har du her en enestående chance for at få hjælp fra eksperter. Det gælder, uanset om du har et helt konkret spørgsmål om en ane eller søger hjælp til en speciel kildegruppe. Tag endelig dine egne arbejder med!

Salg af materialer

Du vil finde et stort udvalg af bøger, hæfter og andet materiale fra Slægtens Forlag m.v., som du kan købe. Rekvirer evt. liste fra Anton Blaabjerg blaab@webspeed.dk. Deltagerne er desuden velkomne til selv at fremlægge materialer; det sker dog på eget ansvar.

Det praktiske

- Priser: Der er tre muligheder for tilmelding:
Delt dobbeltværelse (to tvillingværelser med fælles entré og bad) med fuld pension og foredrag 2.000 kr.
Enkeltværelse med fuld pension og foredrag 2.400 kr.
Dagkursist med pension og foredrag (ingen overnatning) 1.500 kr.
- Sted: Nørugaards Højskole, Vestre Ringvej 9,
8850 Bjerringbro, www.nrgaard.dk.

Tilmelding sker lettest via formularen på DIS-Danmarks hjemmeside ww.slaegtodata.dk, hvor betaling kan ske direkte med dankort.

Evt. spørgsmål vedrørende tilmelding stiles til SSFs kasserer Jonna Qvortrup, Prangervej 82, 7000 Fredericia, tlf. 75 92 96 78,
E: jonnaqvortrup@hotmail.com.

Yderligere oplysninger på www.ssf.dk og www.slaegtodata.dk.

Sidste frist for tilmelding er 1. september.

Husk at pladserne bliver tildelt efter først-til-mølle-princippet.

Har du släkten i Sverige?

67

Ludvigströ II

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Namn, födelse- och dödsdatum, och andra viktiga uppgifter.		Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)	Födelse- och dödsdatum (År, månad, dag)
1	Larsen, Anders	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
2	L. Johan Christina Mälar	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
3	L. Robert Evask Emanuel	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
4	L. Gustaf Petrus Paulus	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
5	L. Hugo Larsen	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
6	L. Johan August Fredrik	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
7	L. Johan Petrus Erik	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
8	L. Silda Elvise	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
9																			
10																			
11																			
12	L. Nord Johannes Mårtensson	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
13	L. Pernilla Olsson	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800

**Prova gratis*)
i sju dagar!**

Gå till www.arkivdigital.se/kod/SLDD1502
Erbjudandet gäller till 31 juli 2015 (enbart nya kunder)

*) Du betalar ingenting och förbinder dig inte till något. Efter en vecka avslutas abonnemang utan att du behöver göra någonting.

ArkivDigital har källorna!

Aldrig förr har det varit enklare att finna sina förfäder och släktingar i Sverige!

ArkivDigital digitaliserar sedan ett tiotal år svenska kyrkböcker, bouppteckningar, militära rullor och många andra källor och gör dem tillgängliga på internet. Med ett abonnemang får du tillgång till ArkivDigitals ständigt växande databas med över 100 miljoner sidor med gamla dokument. Du

kan söka dina förfäder och släktingar i hela Sverige (och på Åland) i födelse-, vigsel- och dödböcker, flyttningslängder och i de så kallade husförhörslängderna (se bilden), ett slags kontinuerligt förda folkräkningar (folketellinger).

Nu kan du prova ArkivDigital gratis i sju dagar (ord. pris: 85 svenska kr). Ett helårsabonnemang kostar 1295 svenska kronor.

www.arkivdigital.se

ArkivDigital digitaliserar historiskt källmaterial med nyaste teknik och tillhandahåller bilderna via internet åt historiker, släkt- och hembygdsforskare och andra intresserade. Bolaget startade 2005 och har ca 35 anställda och 370 aktieägare.

SIOSSJOMEDIA ÅLAND